

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Volume 40 Number 6 November-December 2021

Factors Affecting the Dynamic Capability of the Organization: A Case Study of Bueng Yitho Municipality Pathumthani Province <i>Nissara Jaisue</i>	7
The Students' Perceptions of the Involvement Load Hypothesis on Collocation Learning <i>Nathaya Un-udom, Sukhum Wasuntarasophit</i>	25
The Financial Risk Management Operation and Problem of Financial Risk Management of Village Fund in Roi Et Province <i>Jureewan Pakdeewut</i>	36
The Development of Activity Plans for Learning Piano Practice Skill for Large Classrooms in Tongren Preschool Education College <i>Yang Wen, Peerapong Sensai, Watcharanon Sangmuenna</i>	48
Empowerment Evaluation: Application to Enhance the Assessment for Learning to be the Professional Teachers in The 21 st Century <i>Wilaporn Khamman, Fareeda Heemadam, Krittayakan Topitak</i>	54
Satisfaction Factors Affecting Decision to Use Food Applications in Samut Sakhon Municipality <i>Wattana Eakpimshin, Somsak Tantasane, Prasong Uthai, Sombat Teekasap</i>	68
Development of Local Product Labels for Persuading Foreign Tourist in Muang District, Mae Hong Son Province <i>Poraphat Khongsri</i>	79
ISAN Intonation Preaching: Linguistic Devices and Creating Sacred Space outside the temple <i>Watcharawut Sripumkun, Jaruwan Thammawatra</i>	93
The Potential of Knowledge and Local Wisdom Management for Learning in Lan Khoi Sub-district Community, Pa Phayom District, Phatthalung Province <i>Punja Chuchuai, Namfon Ployninpet, Phattira Klinlekha, Thuanthong Krutchon</i>	108
Applying Imagery to Speaking to Develop Impromptu Speaking Skill for Students with Proficiency in Speaking <i>Pongsakorn Sommit</i>	119

วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 40 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2564

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี <i>นิสรา ใจซื่อ</i>	7
การรับรู้ของนักศึกษาต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการเรียนคำปรากฏรวม <i>ณฐยา อุ่นอุดม, สุขุม วสุนธรวิไลกิจ</i>	25
การดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินและปัญหาการบริหารความเสี่ยง ทางการเงิน ของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด <i>จุรีวิทย์ ภักดีวุฒิ</i>	36
การพัฒนาแผนกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทักษะการฝึกเปียโน สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ ในวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนถนอม <i>หยาง เหวิน, พีรพงศ์ เสนไธย, วัชรานนท์ สังข์หมื่นนา</i>	48
การประเมินแบบเสริมพลัง: การประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การประเมินผล การเรียนรู้ สู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 <i>วิไลภรณ์ คำมั่น, ฟารีดา หิมะด้า, กฤษฎากาญจน์ โดพิทักษ์</i>	54
ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันอาหารในเขตเทศบาล นครสมุทรสาคร <i>วัฒนา เอกปมิตศิลป์, สมศักดิ์ ดันดาสนี, ประสงค์ อุทัย, สมบัติ ทิมทรัพย์</i>	68
การพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน <i>ปรภัทร คงศรี</i>	79
การเทศน์แหล่อีสาน: กลวิธีทางภาษาและการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัด <i>วัชรวิธ ศรีภูมิกุล, จารุวรรณ ธรรมวัตร</i>	93
ศักยภาพการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง <i>ปัญญา ชูช่วย, น้ำฝน พลอยนิลเพชร, ภัททิรา กลิ่นเสนา, ทวนธง ครุฑจั่น</i>	108
การใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เพื่อพัฒนาทักษะการพูดจับพจน์ สำหรับ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด <i>พงศกร สมมิตร</i>	119

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 40 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2564

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมส่งเสริมเผยแพร่งานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรีสถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมีผู้พิจารณา 2 คน (Double Blind) หรือ ผู้พิจารณา 3 คน ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสน
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รังกุลนุกัณน์
ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิฤศร์
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์บุญชัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศารทนต์ เมตตาริกานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติธรรมาวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันดร์มานนท์
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ฐาแก้ว
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทศิริสิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธรรณันท์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ ภารธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย
Mr.Paul Dulfier

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหิดล
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรรัตน์ ภูสุถุทธิ์ พัทธวีไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ	กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ	
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150	
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416		
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ		
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์	ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน	ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม	ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม	ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามฉบับนี้ เป็นปีที่ 40 ฉบับที่ 6 ประจำเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2564 เป็นฉบับส่งท้ายปี 2564 ก่อนจะเริ่มต้นศักราชใหม่ปี 2565 อันเป็นศกฤกษ์ที่ดียิ่ง และวารสารฉบับนี้ก็ยังคงมีความเข้มข้นทางวิชาการ ซึ่งได้รับการตอบรับและได้รับความสนใจจากผู้ส่งบทความเข้ามาร่วมพิจารณาเป็นจำนวนมากเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามตลอดทั้งปี ไม่ว่าจะเป็นนิสิต นักศึกษา นักวิจัย และนักวิชาการทั่วไปจากหลากหลายสถาบันในประเทศที่ได้ร่วมกันส่งผลงานเข้ามาให้กองบรรณาธิการได้พิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้

วารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี 2) การรับรู้ของนักศึกษาต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการเรียนคำปรากฏธรรม 3) การดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินและปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด 4) การพัฒนาแผนกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทักษะการฝึกเปียโนสำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ในวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนถึงเหริน 5) การประเมินแบบเสริมพลัง: การประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การประเมินผลการเรียนรู้สู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 6) ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้อาพพลิคชันอาหารในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร 7) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน 8) การเทศน์แหล่อีสาน: กลวิธีทางภาษาและการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัด 9) ศักยภาพการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง และ 10) การใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดเพื่อพัฒนาทักษะการพูดฉบับสั้นสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด

ท้ายสุดก่อนส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ 2565 ทางกองบรรณาธิการก็ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ท่านนับถือ ช่วยดลบันดาลให้ทุกท่านประสบความสำเร็จ สุขใจ สุขภาพแข็งแรง และสมหวังทุกประการตลอดปีใหม่ที่กำลังมาถึงนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่น่าสนใจและน่าสนใจที่ผ่านมามาท่านนั้นสามารถย้อนกลับเข้าไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ในระบบออนไลน์ของทางวารสารฯ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและผู้สนใจที่สามารถจะเข้าถึงข้อมูลวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามของเราได้ทุกที่และตลอดเวลา สุดท้ายขอขอบคุณผู้เขียนและคณะผู้ทรงวุฒิที่เข้าร่วมพิจารณาบทความในฉบับนี้ จนทำให้วารสารฯ มีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงเป็นรูปเล่มขึ้นมาสู่สายตาของทุกท่าน

สารบัญ

Factors Affecting the Dynamic Capability of the Organization: A Case Study of Bueng Yitho Municipality Pathumthani Province <i>Nissara Jaisue</i>	7
The Students' Perceptions of the Involvement Load Hypothesis on Collocation Learning <i>Nathaya Un-udom, Sukhum Wasuntarasophit</i>	25
The Financial Risk Management Operation and Problem of Financial Risk Management of Village Fund in Roi Et Province <i>Jureewan Pakdeewut</i>	36
The Development of Activity Plans for Learning Piano Practice Skill for Large Classrooms in Tongren Preschool Education College <i>Yang Wen, Peerapong Sensai, Watcharanon Sangmuenna</i>	48
Empowerment Evaluation: Application to Enhance the Assessment for Learning to be the Professional Teachers in The 21 st Century <i>Wilaporn Khamman, Fareeda Heemadam, Krittayakan Topitak</i>	54
Satisfaction Factors Affecting Decision to Use Food Applications in Samut Sakhon Municipality <i>Wattana Eakpimshin, Somsak Tantasanee, Prasong Uthai, Sombat Teekasap</i>	68
Development of Local Product Labels for Persuading Foreign Tourist in Muang District, Mae Hong Son Province <i>Poraphat Khongsri</i>	79
ISAN Intonation Preaching: Linguistic Devices and Creating Sacred Space outside the temple <i>Watcharawut Sripumkun, Jaruwan Thammawatra</i>	93
The Potential of Knowledge and Local Wisdom Management for Learning in Lan Khoi Sub-district Community, Pa Phayom District, Phatthalung Province <i>Punja Chuchuy, Namfon Ployninpet, Phattira Klinlekha, Thuanthong Krutchon</i>	108
Applying Imagery to Speaking to Develop Impromptu Speaking Skill for Students with Proficiency in Speaking <i>Pongsakorn Sommit</i>	119

Contents

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี นิสรา ใจซื่อ	7
การรับรู้ของนักศึกษาต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการเรียนคำปรากฏรวม ณฐยา อุ่ณอุดม, สุขุม วสุนธราโสภิต	25
การดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินและปัญหาการบริหารความเสี่ยง ทางการเงิน ของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด จุรีวัลย์ ภัคดีวุฒิ	36
การพัฒนาแผนกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทักษะการฝึกเปียโน สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ใน วิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนถนอมรินทร์ หยาง เหวิน, พีรพงศ์ เสนไสย, วัชรานนท์ สังข์หมื่นนา	48
การประเมินแบบเสริมพลัง: การประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การประเมินผลการเรียนรู้ สู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 วิไลภรณ์ คำมั่น, ฟารีดา หิมะด้า, กฤษฎากาญจน์ โดพิทักษ์	54
ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันอาหารในเขตเทศบาลนคร สมุทรสาคร วัฒนา เอกปมิตศิลป์, สมศักดิ์ ดันตาสนี่, ประสงค์ อุทัย, สมบัติ ทิมทรัพย์	68
การพัฒนาจลนพลวัตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปรภัทร คงศรี	79
การเทศน์แหล่อีสาน: กลวิธีทางภาษาและการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัด วัชรุช ศรีภูมิกุล, จารุวรรณ ธรรมวัตร	93
ศักยภาพการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ปัญญา ชูช่วย, น้ำฝน พลอยนิลเพชร, ภัททิรา กลิ่นเลขา, ทวนธง ครุฑจั่น	108
การใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เพื่อพัฒนาทักษะการพูดฉบับพลัน สำหรับนักเรียน ที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด พงศกร สมมิตร	119

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี

Factors Affecting the Dynamic Capability of the Organization: A Case Study of Bueng Yitho Municipality Pathumthani Province

นิสรา ใจชื่อ¹

Nissara Jaisue¹

Received: 27 January 2021

Revised: 25 May 2021

Accepted: 7 June 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาถึงความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี และ 3) ศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี ในการศึกษาวิจัยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed-Method Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรที่สังกัดในเทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 201 คน โดยใช้แบบสอบถามกับบุคลากรที่สังกัดในเทศบาลเมืองบึงยี่โก ได้รับตอบกลับมาทั้งสิ้น 138 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลเมืองบึงยี่โก จำนวน 12 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดลงไป คือ ความสามารถด้านการบริหารเครือข่ายขององค์การ ความสามารถด้านการดูดซับขององค์การ ความสามารถด้านการรับรู้ขององค์การ ความสามารถด้านการบริหารทรัพยากรขององค์การ ความสามารถด้านการบริหาร การเปลี่ยนแปลงขององค์การ ความสามารถด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ ความสามารถด้านการบริหารความเสี่ยงขององค์การ และความสามารถด้านการบริหารนวัตกรรมขององค์การ ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ปัจจัยการบริหารองค์การ 5 ด้าน คือ ด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ด้านระบบ การปฏิบัติงาน ด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ด้านการให้ความ

¹ อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Lecturer, Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University

สำคัญกับผู้รับบริการ และด้านทักษะของบุคลากรในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05
3) แนวทางการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ การบริหารความสามารถด้านการบริหารทรัพยากรขององค์กร โดยจัดสรรบุคลากรในการทำงานในส่วนงานต่างๆ เพื่อการปฏิบัติงานขององค์กร การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และการนำข้อมูลด้านสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการทำงานด้านต่างๆ ด้านการพัฒนานวัตกรรมประเมินผลและติดตามผลการพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร

Abstract

This research concerning an organization: a case study of Bueng Yitho Municipality, Pathumthani Province aimed to study 1) dynamic capabilities 2) factors that affect dynamic capabilities and 3) the guidelines for developing dynamic capabilities. The mixed-method research design was used. For quantitative research, the population used was 201 personnel affiliated with Bueng Yitho Municipality, Pathumthani Province. The research tool used was a questionnaire and 138 responses were recovered. For qualitative research, semi-structured interviews were employed with 12 administrators and personnel of Bueng Yitho Municipality. The statistics used to analyze the data were percentages, mean scores, standard deviations, and multiple regression.

The results showed that:

1) The overall dynamic capabilities of an organization: a case study of Bueng Yitho Municipality, Pathumthani Province were at the highest level. The mean scores ranging from the highest to the lowest in each aspect were the organizational network management capabilities, the organizational absorption capabilities, the organizational awareness capabilities, the organizational resource management capabilities, the organizational change management capabilities, the organizational Information Technology management capabilities, the organizational risk management capabilities, and the organizational innovation management capabilities.

2) Factors affecting dynamic capabilities of an organization: a case study of Bueng Yitho Municipality, Pathumthani Province consisted of 5 organizational management factors, namely, flexible work operation, operational system, transformational leadership, emphasis on service recipients, and skills of personnel in an organization, at a statistical significance level of 0.05.

3) Guidelines for developing dynamic capabilities of an organization: a case study of Bueng Yitho Municipality, Pathumthani Province included the management of the organizational resource management capabilities by allocating personnel to work in various units of the

organization, gathering useful information for the organization, and utilizing information in various aspects such as innovation development, evaluation and monitoring of innovation development for continuous development.

Keyword: Organizational dynamic capabilities

บทนำ

องค์กรมีความสำคัญต่อวิถีของมนุษย์ในสังคมหลายประการ เช่น องค์กร สามารถผลิตสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ เป็นแหล่งรวบรวมความสามารถของบุคคล หลากหลายสาขาวิชาชีพ สามารถรวบรวม ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อการ ดำเนินงานขององค์กร ให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น (สุรพันธ์ ฉันทแดนสุวรรณ, 2560) ในบริบทแวดล้อมระดับโลก (Global Environmental Context) ได้เปลี่ยนแปลง จากอดีตเป็นอย่างมาก มีแรงขับเคลื่อนทางโลกาภิวัตน์ และสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือความไม่แน่นอน ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยีซึ่งองค์กรจำเป็นต้องเตรียมรับมือกับความไม่แน่นอนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหากองค์กรสามารถทำให้การเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาสได้ ก็จะส่งผล ทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร (สมชนก คุ่มพันธุ์ภาสกรจรัส, 2561)

แนวคิดความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้องค์กรมีการตอบสนองปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ที่มีผลกระทบต่อ องค์กร และเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างการพัฒนา องค์กร และสร้างความสามารถทางการ แข่งขันขององค์กร การปรับตัวให้ทันกับ การเปลี่ยนแปลงและสร้างความสามารถ เชิงพลวัตขององค์กรจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ทั้งนี้แนวคิด ของ ผลิน ภู่อุญ (2555: 235-236) ได้

กล่าวถึงการจัดการเชิงพลวัตเป็นหัวใจ หลักในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การพัฒนาการจัดการเชิงพลวัตจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรเหมาะสมกับสภาพ แวดล้อม และเป็นแนวทางในการนำองค์การ สู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Teece (2009) ซึ่งได้กล่าวถึง ความสามารถ เชิงพลวัต สรุปได้ว่าความสามารถเชิงพลวัตเป็นความสามารถของ องค์กรที่สามารถปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เพื่อสร้าง ประสิทธิภาพให้กับองค์กร การวิเคราะห์ ความสามารถขององค์กรจะทำให้เกิดความ เข้าใจในการปรับใช้กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง และจัดลำดับความสำคัญในกลยุทธ์ที่นำมาใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กรให้มี ความสามารถที่แข็งแกร่ง เพื่อความเจริญ เติบโตของ องค์กรองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเป็นองค์กร ที่ให้บริการสาธารณะและมีบทบาทในการทำงาน ที่มีความใกล้ชิดกับ ประชากรในพื้นที่ และต้อง มีการปรับเปลี่ยน บทบาทของการทำงานให้ สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงที่เป็น ลักษณะเชิงพลวัตอยู่เสมอ การพัฒนาความสามารถเชิงพลวัตขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จะทำให้เกิดความพร้อมในการ ให้บริการ สาธารณะและทันต่อ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากแนวคิด ดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจใน เรื่องความ สามารถเชิงพลวัตขององค์กร และ ปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตของ องค์กร โดยศึกษาเทศบาลเมืองบึงยี่โถ ซึ่งตั้งอยู่ ณ ตำบลบึงยี่โถ อำเภออรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ของเทศบาลเมือง

บึงยี่โถ มีบทบาทภารกิจ หน้าที่ในการให้บริการ
สาธารณะ ตลอดจน ดูแลคุณภาพชีวิตของ
ประชาชนให้มีคุณภาพกายและใจที่ดี โดยเทศบาล
เมืองบึงยี่โถให้ความสำคัญต่อการตอบสนอง
ความต้องการ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน
ของประชาชนอย่างทั่วถึง ครบคลุม รวดเร็ว
และมีประสิทธิภาพ (เทศบาลเมืองบึงยี่โถ, 2561)
เทศบาลเมืองบึงยี่โถมีการดำเนินงาน ที่สำคัญ
หลายๆ ด้าน เช่น มีการส่งเสริม สุขภาพผู้สูงอายุ
ด้วยการจัดตั้งศูนย์พัฒนา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
เพื่อส่งเสริมสุขภาพ กายและสุขภาพจิตที่ดีตลอด
จนส่งเสริมอาชีพ ให้กับผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งศูนย์
กีฬาบึงยี่โถ สำหรับส่งเสริมสุขภาพอนามัยของ
ประชาชน ดูแลด้านสังคมสงเคราะห์และส่งเสริม
งานสวัสดิการต่างๆ แก่ประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น
(เทศบาลเมืองบึงยี่โถ, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ยังมี
การดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลเมือง
บึงยี่โถที่สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น มีการ
ให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโรคโควิด-19 แก่
ประชาชนในพื้นที่บึงยี่โถ มีแนวทางการป้องกัน
และช่วยเหลือประชาชนในช่วงสถานการณ์
โรคโควิด-19 เช่น มีการจัดตั้งกลุ่ม Facebook
บึงยี่โถ ตลาดนัดออนไลน์ ช่วยแก้ปัญหา การ
ค้าขายในช่วง Covid-19 โดยเป็นตลาด กลาง
สำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูล สินค้า บริการ ของชาว
ชุมชนเมืองบึงยี่โถ และเพื่อช่วยเหลือ ผู้ประกอบ
การในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 นอกจากนี้
เทศบาลเมืองบึงยี่โถยังมี การดำเนินงานและ
กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น มีการเตรียมการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีความ
พร้อมทั้งด้าน บุคลากร และเครื่องมือ มีการ
ส่งเสริมอาชีพ ให้กับประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น
(เทศบาลเมืองบึงยี่โถ, ออนไลน์) เทศบาลเมือง
บึงยี่โถได้รับรางวัลหลายรางวัล เช่น รางวัลชนะ
เลิศนวัตกรรมของกองทุน หลักประกันสุขภาพ
ท้องถิ่นดีเด่นระดับจังหวัดปทุมธานี ประจำปี

2551 รางวัลองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น
ด้านการจัดระบบ บริการสุขภาพประจำปี 2556
รางวัลรอง ชนะเลิศ อันดับ 2 ประเภททีม EMR
กิจกรรมพัฒนาทักษะการช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย
ฉุกเฉินประจำปี 2559 และใบประกาศ เกียรติคุณ
สถาบันพระปกเกล้าด้านการ เสริมสร้างเครือข่าย
รัฐ เอกชน และประชาสังคม รางวัลพระปกเกล้า
เกียรติภูมิท้องถิ่น 2560 เป็นต้น (เทศบาลเมือง
บึงยี่โถ, ม.ป.ป.)

จากการดำเนินงานของเทศบาลเมือง
บึงยี่โถ มีลักษณะการทำงาน ที่สอดคล้องกับสภาพ
แวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตอยู่เสมอ
การศึกษาถึงความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร
จะทำให้เกิด ความพร้อมในการให้บริการสาธารณะ
และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากความ
สำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจ วิจัยในเรื่อง ปัจจัย
ที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร
กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี
เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ดังนั้น
หากมีการศึกษาถึงความสามารถเชิงพลวัตของ
องค์กร และนำข้อมูลไปพัฒนา ส่งเสริม หรือ
ปรับปรุงการทำงานขององค์กร ก็จะส่งผลต่อ
ศักยภาพและความก้าวหน้าขององค์กรอย่าง
ต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงความสามารถเชิง พลวัต
ขององค์กร กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบึงยี่โถ
จังหวัดปทุมธานี
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความ
สามารถเชิงพลวัตขององค์กร กรณีศึกษา
เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี
- 3) เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนา
ความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร กรณีศึกษา
เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการบริหารองค์การ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ด้านความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านทักษะของบุคลากรในองค์การ ด้านระบบ การปฏิบัติงาน ด้านความยืดหยุ่นใน การปฏิบัติงาน และด้าน

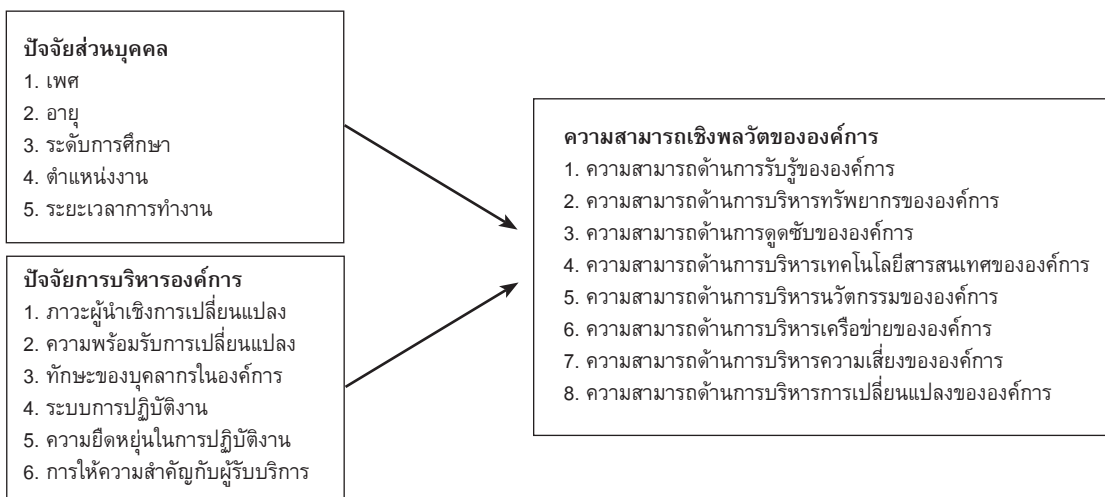
การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระยะเวลาการทำงาน มีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย (ผู้วิจัย, 2563)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

โดยผู้วิจัยกำหนดแนวทางแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียด คือ 1) ประชากร โดยประชากรในการวิจัยเรื่องนี้เป็นบุคลากรในสังกัดเทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 201 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative

Research) โดยใช้แบบสอบถามกับบุคลากรในสังกัดเทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 201 คน (ที่มาข้อมูล: เทศบาลเมืองบึงยี่โก ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2563) ได้รับตอบกลับมาทั้งสิ้น 138 คน คิดเป็นร้อยละ 69.00

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการออกแบบสอบถาม

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากเอกสารรายงานของเทศบาลเมืองบึงยี่โก งานวิจัย เอกสารและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ เป็นต้น

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม สำหรับสอบถามบุคลากรในสังกัดเทศบาลเมือง บึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัจจัยการบริหารองค์การ จำนวน 19 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษา เทศบาลเมือง บึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 26 ข้อ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษา เทศบาลเมือง บึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี (คำถามแบบปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ)

4) การสร้างเครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจาก เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยอาศัยข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อคำถาม ให้มีความครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีความชัดเจนถูกต้อง

4.2) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน พิจารณาเนื้อหาคำถามของแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขในการใช้ภาษา และเนื้อหาให้ถูกต้องครอบคลุม และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่านตรวจสอบให้คำแนะนำ โดยใช้เกณฑ์การประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามวิจัย (IOC) คือ หากค่า $IOC \geq 0.5$ จะถือว่าเป็นแบบสอบถามที่ถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ ประกอบกับมีการปรับปรุงแก้ไข

ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.3) การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษาแต่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ เพื่อดูความสอดคล้องของข้อคำถาม ใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เป็นสถิติวิเคราะห์ที่ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ไม่ต่ำกว่า 0.70 ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญ โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษาแต่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับบุคลากรของเทศบาลนครปากเกร็ด จำนวน 35 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ.970

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ และความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายของคะแนนที่ได้แบ่งออกเป็นช่วงๆ เท่ากัน โดยการใช้สูตรหาอันตรภาคชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) ดังนี้

ค่าอันตรภาคชั้น =

(คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด)

จำนวนช่วงชั้น

$$= \frac{4-1}{4} = 0.75$$

เกณฑ์การแปลผล

1.00-1.75 หมายถึง น้อยที่สุด

1.76-2.50 หมายถึง น้อย

2.51-3.25 หมายถึง มาก

3.26-4.00 หมายถึง มากที่สุด

5.3) ผู้วิจัยใช้การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

5.3.1 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย กรณีกลุ่มข้อมูล 2 ประชากร เป็นวิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ตัวสถิติทดสอบที (t-test)

5.3.2 กรณีกลุ่มข้อมูลมากกว่า 2 ประชากร ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยใช้ตัวสถิติทดสอบ F-test

5.3.3 ใช้สถิติ คือ สถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อใช้ในการหาความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยใช้ระดับนัยสำคัญ 0.05

ขั้นตอนที่ 2 วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรเทศบาลเมืองบึงยี่โก ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีหน้าที่และบทบาทที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกับความสามารถเชิงพลวัตขององค์กรการ โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง กำหนดเป็นแนวสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants)

จำนวน 12 คน

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความ ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปอุปสรรคหรือสภาพการณ์ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงไปถึงการหาข้อสรุปในการศึกษา โดยการหาข้อสรุปในการศึกษาเชื่อมโยงไปถึงความรู้ระดับแนวคิดหรือทฤษฎีได้

การตรวจสอบความถูกต้อง ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า ใช้กระบวนการวิธีที่หลากหลาย (The Multiple-Method Approach) โดยพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของข้อมูลที่ได้มีการจัดระเบียบของข้อมูล จากนั้นนำมาหาข้อสรุป และตีความในรูปแบบพรรณนาตามกรอบแนวคิด และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (ณัฐญา ผลยาม, 2556) โดย Denzin, 1978 เรียกว่า “การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า” เป็นการใช่วิธีที่หลากหลายในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยมีวิธีการตรวจสอบคือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล

2) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) โดยตรวจสอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยการใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น การใช้วิธีการ

สังเกต การชักถาม การศึกษาจากข้อมูลเอกสารประกอบ เป็นต้น

ผลการศึกษาข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ปัจจัยการบริหารองค์การ โดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.36 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ย 3.48 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านทักษะของบุคลากรในองค์การ มีค่าเฉลี่ย 3.37 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ย 3.36 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านระบบการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.27 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.25 อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตขององค์การกรณีศึกษาเทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.30 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ความสามารถด้านการบริหารเครือข่ายขององค์การ มีค่าเฉลี่ย 3.37 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาตามลำดับคือ ความสามารถด้านการดูดซับขององค์การ มีค่าเฉลี่ย 3.36 อยู่ในระดับมากที่สุด ความสามารถด้านการรับรู้ขององค์การ มีค่าเฉลี่ย 3.34 อยู่ในระดับมากที่สุด ความสามารถด้านการบริหารทรัพยากรขององค์การ มีค่าเฉลี่ย 3.32 อยู่ในระดับมากที่สุด ความสามารถด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์การ มีค่าเฉลี่ย 3.31 อยู่ในระดับมากที่สุด ความสามารถด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ มีค่าเฉลี่ย 3.28 อยู่ในระดับมากที่สุด ความสามารถด้านการบริหารความเสี่ยงขององค์การ มีค่าเฉลี่ย

3.23 อยู่ในระดับมากที่สุด และความสามารถด้านการบริหารนวัตกรรมขององค์การ มีค่าเฉลี่ย 3.19 อยู่ในระดับมากที่สุด

3. การทดสอบสมมติฐานในการศึกษา

3.1 สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการบริหารองค์การ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ด้านความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านทักษะของบุคลากรในองค์การ ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ ผลการศึกษาพบว่า จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Multiple Regression Analysis-Enter) พบว่าผลลัพธ์ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05) แสดงว่ามีตัวแปรต้นอย่างน้อย 1 ตัว (ปัจจัยการบริหารองค์การ) ส่งผลต่อตัวแปรตามคือระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ

นอกจากนี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) มีค่าเท่ากับ 0.730 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรต้น ปัจจัยการบริหารองค์การ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือมีอิทธิพลส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ และสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรได้ร้อยละ 73.00 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (Beta) พบว่า ปัจจัยการบริหารองค์การ ด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน (Beta = 0.298) ด้านระบบการปฏิบัติงาน (Beta = 0.285) ด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (Beta = 0.193) ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ (Beta = 0.138) และด้านทักษะของบุคลากรในองค์การ (Beta = 0.120) ในทิศทางบวก ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบหลายขั้นตอน (Multiple Regression Analysis-Enter) ระหว่างปัจจัยการบริหารองค์การส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ

ปัจจัย	B	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	Sig.	F	Sig.
		Std. Error	Beta				
Constant	.393	.179		2.191	.030		
ด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง	.188	.064	.193	2.918	.004*		
ด้านความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	-.003	.075	-.004	-.042	.967		
ด้านทักษะของบุคลากรในองค์การ	.121	.075	.120	1.961	.049*	59.151	0.000*
ด้านระบบการปฏิบัติงาน	.212	.057	.285	3.722	.000*		
ด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน	.224	.058	.298	3.851	.000*		
ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ	.126	.063	.138	2.016	.036*		

R = 0.855 R Square = 0.730, Adjusted R Square = 0.718

Std. Error of the Estimate = 0.24548, Durbin-Watson = 1.919, F = 59.151, Sig. = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระยะเวลาการทำงานมีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดคือ

3.2.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของ ความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ จำแนกตาม เพศ ผลการ

ทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ 0.147 ซึ่งมากกว่า 0.05

แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังแสดงตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของ ความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ จำแนกตาม เพศ

เพศ	n	Mean	Std. Deviation	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	47	3.38	.41	1.459	0.147
หญิง	91	3.26	.48		

3.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร จำแนกตามอายุ ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ

0.931 ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังแสดงตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร จำแนกตามอายุ

อายุ	n	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
21-30 ปี	26	3.33	.36	0.148	0.931
31-40 ปี	48	3.30	.44		
41-50 ปี	40	3.26	.56		
51-60 ปี	24	3.32	.45		
รวม	138	3.30	.46		

3.2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีค่า

Sig. เท่ากับ 0.045 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงตาราง 4

ตาราง 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	16	3.11	.42	2.756	0.045*
อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	9	3.35	.42		
ปริญญาตรี	83	3.38	.41		
ปริญญาโท	30	3.16	.59		
รวม	138	3.30	.46		

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD (Least Significant Difference) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผลต่างของความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่

(Multiple Comparison) เพื่อตรวจสอบว่ามีคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีของ LSD (Least Significant Difference)

ผลที่ได้จากการทดสอบ สรุปผลได้ดังนี้ กลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร แตกต่างกับกลุ่มปริญญาตรี กลุ่มปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร แตกต่างกับ กลุ่มปริญญาโท ส่วนกลุ่มระดับการศึกษาคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ผลต่างความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กรจำแนกตามระดับการศึกษา ที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ระดับการศึกษา	ค่า p-value และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม				
	Mean	มัธยมปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.11	-	.215	.032*	.731
อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	3.35	.215	-	.839	.280
ปริญญาตรี	3.38	.032*	.839	-	.025*
ปริญญาโท	3.16	.731	.280	.025*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร จำแนกตามตำแหน่งงาน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีค่า Sig.

เท่ากับ 0.466 ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร จำแนกตามตำแหน่งงาน

ตำแหน่งงาน	n	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
เจ้าหน้าที่/พนักงาน	115	3.28	.47	0.769	0.466
หัวหน้าฝ่าย	12	3.39	.51		
ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้อำนวยการขึ้นไป/เทียบเท่า	11	3.42	.36		
รวม	138	3.30	.46		

3.2.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร จำแนกตามระยะเวลาทำงาน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ 0.262 ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่า

ความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร ที่มีระยะเวลาทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร ไม่แตกต่างกัน

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร จำแนกตามระยะเวลาทำงาน

ระยะเวลาทำงาน	n	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี	13	3.24	.37	1.329	0.262
ระยะเวลา 1-5 ปี	46	3.34	.44		
ระยะเวลา 6-10 ปี	23	3.42	.36		
ระยะเวลา 11-15 ปี	31	3.31	.60		
ระยะเวลามากกว่า 15 ปี	25	3.13	.43		
รวม	138	3.30	.46		

ผลการศึกษาข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ
จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 คน สรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารองค์กร โดยปัจจัยการบริหารองค์กร มีองค์ประกอบ 6 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิง

การเปลี่ยนแปลง 2) ปัจจัยด้านความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง 3) ปัจจัยด้านทักษะของบุคลากรในองค์กร 4) ปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงาน 5) ปัจจัยด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และ 6) ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ สรุปรายละเอียด คือ

1.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญและส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร โดยผู้นำของเทศบาลเมืองบึงยี่โก พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการทำงานของเทศบาลเมืองบึงยี่โก และกำหนดแนวทางการทำงานที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทันต่อสถานการณ์

1.2 ปัจจัยด้านความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจต่อสถานการณ์ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีส่วนสนับสนุนต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร

1.3 ปัจจัยด้านทักษะของบุคลากรในองค์กร พบว่าปัจจัยด้านทักษะของบุคลากรในองค์กร มีความสำคัญและส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร โดยบุคลากรของเทศบาลเมืองบึงยี่โก มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในงานที่รับผิดชอบ เทศบาลเมืองบึงยี่โก มีการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรทั้งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และความรู้อื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรขององค์กร

1.4 ปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงาน พบว่าปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงานมีความสำคัญและส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร โดยระบบการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองบึงยี่โก จะมีการจัดทำแผนที่สำคัญ เช่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองบึงยี่โก แผนการดำเนินงานเทศบาลเมืองบึงยี่โก แผนบริหารความต่อเนื่อง (Business Continuity Plan) นอกจากนี้มีระบบการปฏิบัติงานที่ประสานงานภายในองค์กรและเครือข่ายภายนอกองค์กร เป็นต้น

1.5 ปัจจัยด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีความสำคัญและส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร โดยเทศบาลเมืองบึงยี่โก มีการสื่อสารที่รวดเร็ว สอดคล้องกับสถานการณ์ และบุคลากรสามารถเรียนรู้หมุนเวียนการปฏิบัติงานได้

1.6 ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ พบว่า ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ มีความสำคัญและส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร โดยเทศบาลเมืองบึงยี่โก ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ เพื่อส่งมอบบริการที่ดีให้กับผู้รับบริการ มีการประเมินการให้บริการ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบึงยี่โก จังหวัดปทุมธานี

2.1 ปัจจัยความสามารถด้านการรับรู้ขององค์กร พบว่า เทศบาลเมืองบึงยี่โกรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อองค์กร โดยมีการติดตามข่าวสาร และสถานการณ์ต่างๆ เพื่อเตรียมพร้อมในการให้บริการประชาชนเป็นต้น

2.2 ปัจจัยความสามารถด้านการบริหารทรัพยากรขององค์กร พบว่า เทศบาลเมืองบึงยี่โก มีการวางแผนการบริหารทรัพยากรในภาพรวมขององค์กร และให้แต่ละส่วนงานมีส่วนร่วมในวางแผนทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการทำงานของส่วนงานตนเอง มีการรายงานและประสานการทำงานกับหน่วยงานส่วนกลางของเทศบาลเมืองบึงยี่โก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

2.3 ปัจจัยความสามารถด้านการดูดซับขององค์กร พบว่า เทศบาลเมืองบึงยี่โกมีการ

แสวงหาความรู้และนำความรู้จากภายนอกองค์กรมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กร และนำมาปรับปรุงพัฒนาการทำงาน

2.4 ปัจจัยความสามารถด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร พบว่า การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรจะมีหน่วยงานส่วนกลางของเทศบาลเมืองบึงยี่โถ ที่ดูแลด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวมขององค์กร และในแต่ละส่วนงานจะมีระบบสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานเฉพาะของแต่ละส่วนงาน มีการประเมินผลและติดตามผลการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อนำมาสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการทำงานต่อไป

2.5 ปัจจัยความสามารถด้านการบริหารนวัตกรรมขององค์กร พบว่า เทศบาลเมืองบึงยี่โถ มีการอบรมด้านนวัตกรรมให้กับบุคลากรขององค์กร โดยให้แต่ละส่วนงานได้นำเสนอถึงแนวทางการพัฒนาการทำงานหรือพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ที่ใช้ประโยชน์กับการทำงาน

2.6 ปัจจัยความสามารถด้านการบริหารเครือข่ายขององค์กร พบว่า เทศบาลเมืองบึงยี่โถ มีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก และการรักษาความสัมพันธ์กับเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก

2.7 ปัจจัยความสามารถด้านการบริหารความเสี่ยงขององค์กร พบว่า เทศบาลเมืองบึงยี่โถ มีนโยบายการบริหารความเสี่ยง มีการสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจ มีการบริหารและติดตามผลประเมินผลความเสี่ยงเพื่อพัฒนาการทำงานขององค์กร

2.8 ปัจจัยความสามารถด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์กร พบว่า เทศบาลเมืองบึงยี่โถมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการเปลี่ยนแปลงที่มีความหลากหลาย มีการ

สื่อสารสร้างความเข้าใจกับบุคลากร มีการศึกษาข้อมูลจากหลายหลายด้านเพื่อนำมาสู่การพัฒนาและปรับปรุงการทำงานของเทศบาลเมืองบึงยี่โถ เป็นต้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยการบริหารองค์กร ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ด้านความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านทักษะของบุคลากรในองค์กร ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ และด้านทักษะของบุคลากรในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โดยปัจจัยการบริหารองค์กร ด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่พบว่า ปัจจัยด้านความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีความสำคัญและส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี สอดคล้องกับการศึกษาของสุชน ทิพย์ทิพากร (2560) ได้ศึกษาความสามารถในการจัดการความสลับซับซ้อนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า 1) ความสามารถในการจัดการความสลับซับซ้อนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน 2) ความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลดำเนินงานทางธุรกิจ 3) ความรุนแรงทางการแข่งขันมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความได้เปรียบทางการ

แข่งขันและผลดำเนินงานทางธุรกิจ 4) ความสามารถในการจัดการความสลับซับซ้อน มีอิทธิพลเชิงบวกทางอ้อมต่อผลดำเนินการทางธุรกิจ โดยมีความได้เปรียบทางการแข่งขันทำหน้าที่ตัวแปรส่งผ่าน 5) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการจัดการความสลับซับซ้อน 6) ความยืดหยุ่นของโครงสร้างองค์การ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการจัดการความสลับซับซ้อน และ 7) การบริหารจัดการคนเก่ง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการจัดการความสลับซับซ้อน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้นผ่านเกณฑ์ โดยค่า Chi-square เท่ากับ 82.78 p-value ของค่า Chi-square เท่ากับ 0.369 ค่า Chi-square/df เท่ากับ 1.09 ค่า CFI เท่ากับ 0.99 ค่า GIF เท่ากับ 0.97 ค่า AGFI เท่ากับ 0.95 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.00

ปัจจัยการบริหารองค์การ ด้านระบบการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า ปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงานมีความสำคัญและ ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยระบบการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองบึงยี่โถ จะมีการทำงานที่เป็นแบบแผน โดยมีการจัดทำแผนงาน ผู้รับผิดชอบการทำงาน การลงมือปฏิบัติตามแผนงาน และการกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงาน ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของธัญญรัตน์ สหศักดิ์กุล (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กรณีศึกษา กรมเจ้าท่า โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหาร

จัดการภาครัฐของกรมเจ้าท่า โดยรวม ทั้งหมด 5 ปัจจัย จากระดับค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณมากไปน้อย คือ ระบบการปฏิบัติงาน การเข้าใจผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทักษะ ค่านิยมองค์กร และรูปแบบการบริหารจัดการ ตามลำดับ โดยทั้ง 5 ปัจจัยสามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของกรมเจ้าท่าโดยรวมได้ร้อยละ 68.7

ปัจจัยการบริหารองค์การ ด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญ และส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์การ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยผู้นำของเทศบาลเมืองบึงยี่โถ พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการทำงานของเทศบาลเมืองบึงยี่โถ และปรับการทำงานขององค์การให้เหมาะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญญรัตน์ กล่อมจิตร์ (2558) ศึกษาเรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสำเร็จในการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการจัดระเบียบสังคม ด้านส่งเสริมการลงทุน อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการตระหนักถึงความจำเป็นในเรื่องการเปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลง ด้านกลยุทธ์การ

เปลี่ยนแปลง ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้าน
เป้าหมายการเปลี่ยนแปลง ตามลำดับ

ปัจจัยการบริหารองค์กร ด้านการ
ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ส่งผลต่อความ
สามารถเชิงพลวัตขององค์กร สอดคล้องกับผล
การวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า ปัจจัยด้านการให้
ความสำคัญกับผู้รับบริการ มีความสำคัญและ
ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร
กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี
โดยเทศบาลเมืองบึงยี่โถให้ความสำคัญกับ
ผู้รับบริการ เพื่อส่งมอบบริการที่ดีให้กับผู้รับ
บริการ ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ
ธัญญารัตน์ สหศักดิ์กุล (2559) ได้ศึกษาปัจจัย
ที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการ
บริหารจัดการภาครัฐ กรณีศึกษา กรมเจ้าท่า
โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการสำเร็จใน
การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของ
กรมเจ้าท่า โดยรวม ทั้งหมด 5 ปัจจัย จากระดับ
ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณมากไปน้อย คือ ระบบการ
ปฏิบัติงาน การเข้าใจผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้
ส่วนเสีย ทักษะ ค่านิยมองค์กร และรูปแบบการ
บริหารจัดการ ตามลำดับ โดยทั้ง 5 ปัจจัยสามารถ
พยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการ
บริหารจัดการภาครัฐของกรมเจ้าท่าโดยรวมได้
ร้อยละ 68.7

ปัจจัยการบริหารองค์กร ด้านทักษะของ
บุคลากรในองค์กร ส่งผลต่อความสามารถเชิง
พลวัตขององค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิง
คุณภาพที่พบว่า ปัจจัยด้านทักษะของบุคลากรใน
องค์กร มีความสำคัญและส่งผลต่อความสามารถ
เชิงพลวัตขององค์กร กรณีศึกษาเทศบาลเมือง
บึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยบุคลากรของเทศบาล
เมืองบึงยี่โถ มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ
ในงานที่รับผิดชอบ เทศบาลเมืองบึงยี่โถมีการ

ส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรทั้งที่เกี่ยวข้องกับ
การปฏิบัติงาน และความรู้อื่นๆ ที่เป็นประโยชน์
ต่อบุคลากรขององค์กร ผลการศึกษาสอดคล้อง
กับการศึกษาของ บวรนนท์ ทองกัลยา (2559)
ได้ศึกษาการศึกษาระดับความพร้อมในการ
เปลี่ยนแปลงเพื่อการเป็นองค์กรที่มีสมรรถภาพ
สูง กรณีศึกษา บริษัทในธุรกิจอ้อยและน้ำตาล
ประเทศไทย, สปป.ลาว และจีน ของกลุ่มน้ำตาล
มิตรผล โดยผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์
โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล
โดยรวมต่อการเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง
มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านองค์กรและการจัดการ
รองลงมาคือ ปัจจัยความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง
ปัจจัยด้านการเรียนรู้ ปัจจัยด้านความสามารถของ
พนักงาน ปัจจัยด้านการสื่อสาร และปัจจัยด้าน
ภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ สำหรับ
ปัจจัยด้านองค์กรและการจัดการ ปัจจัยด้าน
ความสามารถของพนักงาน และปัจจัยด้านการ
สื่อสาร มีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการ
เปลี่ยนแปลง ในขณะที่ปัจจัยด้านองค์กรและการ
จัดการ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ และความพร้อมใน
การเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลทางตรงต่อการเป็น
องค์กรที่มีสมรรถนะสูง โดยปัจจัยด้านองค์กรและ
การจัดการ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ ปัจจัยด้านความ
สามารถของพนักงาน ปัจจัยด้านการสื่อสาร และ
ปัจจัยด้านภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพล
ทางอ้อมต่อการเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง โดย
ผ่านความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

1.1 องค์กรอาจพิจารณาด้านการ
รวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อ
องค์กร และจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศแต่ละด้าน
เพื่อประโยชน์ของส่วนงานต่างๆ ที่จะนำข้อมูล
ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

1.2 องค์การควรเสริมด้านการบริหาร วัฒนธรรมขององค์การ โดยเสริมการประเมินผล สิ่งที่องค์การมีการประดิษฐ์ คิดค้น เพื่อสนับสนุน ความสำเร็จขององค์การ หรือนำไปสู่การปรับปรุง หรือพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการ ศึกษาวิจัยกับองค์กรอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาความสามารถเชิง พลังขององค์การที่ขยายความรู้มากขึ้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อ

ความสามารถเชิงพลังขององค์การ เพื่อให้เกิด แนวคิดหรือความรู้ที่มีหลากหลายมากขึ้น ซึ่ง ส่งผลต่อการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ความสามารถเชิงพลังขององค์การต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้บริหารและ บุคลากรของเทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย และ ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้งาน วิจัยบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐญา ผลยาม. (2556). การบริหารการเปลี่ยนแปลงของสถานีดารวจภูธร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- บวรนันท์ ทองกลุ่. (2559). การศึกษาระดับความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเป็นองค์กรที่มี สมรรถภาพสูง กรณีศึกษา บริษัทในธุรกิจอ้อยและน้ำตาลประเทศไทย, สปป.ลาว และจีน ของกลุ่มน้ำตาลมิตรผล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ผลิน ภู่อุญ. (2555). การจัดการธุรกิจร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: บริษัท เอกพิมพ์ไท จำกัด.
- เทศบาลเมืองบึงยี่โถ. (2561). วารสารประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองบึงยี่โถ รายงานกิจการประจำปี 2561. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- เทศบาลเมืองบึงยี่โถ. (ม.ป.ป.). เกี่ยวกับเทศบาล. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.buengyitho.go.th/about>
- ธัญญารัตน์ กล่อมจิตร. (2558). การบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขต อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ธัญญารัตน์ สหศักดิ์กุล. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการบริหาร จัดการ ภาครัฐ กรณีศึกษา กรมเจ้าท่า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สมชนก คุ่มพันธุ์ ภาสกรจรส. (2561). หลักการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สุชน ทิพย์ทิพากร. (2560). ความสามารถในการจัดการความสลับซับซ้อนของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุรพันธ์ ฉันทแดนสุวรรณ. (2560). *หลักการบริหารธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัท จุฑทอง จำกัด.
Teece, D.J. (2009). *Dynamic capabilities and strategic management*. New York: Oxford University Press Inc.

การรับรู้ของนักศึกษาต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการเรียนคำปรากฏรวม

The Students' Perceptions of the Involvement Load Hypothesis on Collocation Learning

ณฐยา อุุ่นอุดม¹, สุขุม วสุนธราโสภิต²
Nathaya Un-udom¹, Sukhum Wasuntarasophit²

Received: 18 February 2021

Revised: 25 May 2021

Accepted: 7 June 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาและเพื่อศึกษาการเรียนรู้คำปรากฏรวมภายใต้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้รับการเสนอโดย Laufer และ Hulstijn (2001) ผู้อ้างถึงประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อการเรียนรู้คำศัพท์และการจำคำศัพท์ ซึ่งประสิทธิภาพนี้มีผลมาจากองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 6 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทยเข้าร่วมการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ก่อนที่นักศึกษาจะเข้าร่วมการสัมภาษณ์ นักศึกษาได้ทำแบบฝึกหัดคำปรากฏรวมที่ออกแบบภายใต้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นักศึกษาต้องศึกษาคำปรากฏรวมจากสื่อการเรียนรู้ซึ่งประกอบไปด้วยตัวอย่างประโยคและหน้าพจนานุกรมของคำปรากฏรวม เพื่อใช้ในการทำแบบฝึกหัด ผลของงานวิจัยพบว่านักศึกษามีการรับรู้เชิงบวกต่อการเรียนคำปรากฏรวมที่ออกแบบมาจากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ผลสะท้อนต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนคำปรากฏรวมจากสื่อการสอนของนักศึกษายังได้อภิปรายในบทความนี้

คำสำคัญ: คำปรากฏรวม, การรับรู้, การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, การเรียนรู้คำปรากฏรวม

Abstract

The purposes of the study were to explore the students' perceptions of the Involvement Load Hypothesis (ILH) and to investigate the perceptions of their collocation learning under the ILH. The ILH is proposed by Laufer and Hulstijn (2001) claimed its effect on vocabulary

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โทร 09 1017 9619 อีเมล: machomae@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล: sukwas@kku.ac.th

¹ Ph.D. students, Applied Linguistics program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Tel: 09 1017 9619, E-mail: machomae@gmail.com

² Assistant professor, Applied Linguistics program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, E-mail: sukwas@kku.ac.th

learning and retention due to its elements of the hypothesis. Six first-year English major students studying in a university in Thailand took the semi-structured interviews. Prior to the interview, the students were asked to do collocation exercises developed based on the ILH. The students needed to study collocations in the learning materials which contained the sentence examples and a page of the collocation in the Oxford Collocation Dictionary to finish the exercises. The result revealed a positive perception of learning collocation based on the ILH. The discussion was made based on the students' reflections on the ILH and collocation learning from the learning materials.

Keyword: Collocation, Perceptions, the Involvement Load Hypothesis, Collocation Learning

Introduction

Collocation, as an aspect of vocabulary knowledge, has gained more attention from scholars. The knowledge of collocation is also a key to indicate the natural use of the language. It was found that many collocations were used in communication. They lead to language fluency and accuracy in both written and spoken discourses (Erman & Warren, 2000). More importantly, Shin and Nation (2008) found a great number of collocations in the first 1,000 content words. This can be considered collocation a critical aspect in language communication.

However, problems in collocation use have arisen among EFL learners (Phoocharoensil, 2011 ; Suvarnamani, 2017 ; Yumanee & Phoocharoensil, 2013). Obviously, learners used so many collocations in their production; however, they could not meet the standard use of the English language due to their unawareness of word combinations. L1 intuitive knowledge was often involved when learners formed a collocation (Shokouhi & Mirsalari, 2010 ; Wasuntarasophit,

2015). Learners thought of the concept in their L1 which involved the L1 intuitive knowledge, then they directly translated it into L2 without being aware of the correct use of collocation. For example, Thai learners usually said 'play the Internet' instead of 'browse the Internet'. This is the impact of their intuitive knowledge of L2. The learners have low intuitive knowledge of L2, so when they meet or produce the collocations, they always think in Thai and directly translated the collocations.

Learners should raise their collocation awareness and enhance their collocations knowledge. As collocations are part of vocabulary, principles in vocabulary learning could advocate collocation learning as well. A principle in vocabulary learning named as the Involvement Load Hypothesis (ILH) claimed its effect on vocabulary and collocation learning and retention. Most studies provided quantitative data to indicate the effect of the ILH on the improvement of both vocabulary and collocation learning and retention. However, the qualitative data to indicate the students' learning process was limited. Therefore, the

present study aims to explore the students' perceptions towards the ILH and their collocation learning under the ILH.

Review of Literature

1. Collocation

Collocation is defined as the co-occurrence of words (Woolard, 2000). It is the combination of words in a predictable way (Hill, 2000) that covers many different kinds of formation. Moon (1997) claimed that collocation is a sequence of two or more words with either syntactic or semantic form to produce a meaningful and inseparable unit. Collocation can be formed into different patterns such as noun + noun (gas station), verb + noun (do yoga), adjective + preposition (aware of), phrasal verb (turn in), or fixed phrase (on the other hand). With various combinations of words, collocations, classified by Benson *et al.* (1986), are divided into lexical and grammatical collocations. Lewis (2000) mentioned that lexical collocations are the combination of two equal lexical components included of nouns, adjectives, verbs, and adverbs. Benson *et al.*, (1986) also suggested that the combination of verb and noun is frequently found among lexical collocations. In contrast, grammatical collocations consist of a lexical component (nouns, adjectives, or verbs) and a grammatical component (a preposition, an infinitive, or a clause) (Benson *et al.*, 1986).

2. The Involvement Load Hypothesis (ILH)

The ILH was proposed by Laufer and Hulstijn (2001) who claimed that vocabulary

learning and retention would be developed if the ILH was involved in learning. The motivation-cognitive construct as the components could improve vocabulary knowledge. Vocabulary learning under the ILH could strengthen motivation while attention and noticing and depth of processing as the cognitive components could raise learners' awareness of vocabulary. The components could help learners learn and retain vocabulary in their memory.

The ILH was classified and identified into need, search, and evaluation. Need as the motivation construct concerning the desire of learning. Need consists of three degrees: need was absent or none when learners had no need to study vocabulary; need was moderate when learners were asked to study vocabulary; and need was strong when learners decided to study vocabulary without any request. Search as a cognitive construct, attention and noticing, focusing on the availability of the vocabulary resources such glossary or dictionary for learners to study vocabulary. Search included two degrees: search was absent or none if vocabulary resources were provided; and search was moderate if learners studied vocabulary without any vocabulary resources. Evaluation as a cognitive construct, the depth of processing, relating to vocabulary learning and retention. Evaluation involved three degrees; evaluation was absent or none if learners learned a word without comparing to other words in context; evaluation was moderate if learners compared the word to

other words in context; and evaluation was strong if learners combined a word in their self-provided sentence.

These components could be designed into different degrees of involvement. For example, when the teacher asked learners to complete a sentence writing exercise with the target words in the glossary, the degrees

of the components included moderate need, none search, and strong evaluation. Need was moderate as learners were asked to study the target words; search was none as there was a glossary available as vocabulary resources; and evaluation was strong as learners were asked to construct a sentence with the target word themselves.

Table 1 Components and level of involvement by Laufer and Hulstijn (2001)

Components	Degrees of Involvement	Definitions
Need	Index 0 (none)	The learner does not feel the need to learn the word.
	Index 1 (moderate)	The learner is required to learn the word.
	Index 2 (strong)	The learner decides to learn the word.
Search	Index 0 (none)	The learner looks for the meaning or form of the word from the provided lexical instrument.
	Index 1 (moderate)	The meaning and form of the word are found by the learner.
Evaluation	Index 0 (none)	The word is not compared with any other words.
	Index 1 (moderate)	The word is compared with other words in the provided context.
	Index 2 (strong)	The word is compared with other words in a self-provided context (the learner's mental lexical).

Many studies investigated the effect of the ILH on vocabulary learning and retention by engaging the ILH with different tasks or exercises (e.g. Fallahrafi *et al.*, 2015; Hulstijn & Laufer, 2001). Feng (2015) found that the students who completed the task with a high degree of ILH outperformed the students who finished the task with lower. The effect of the ILH on different task types was also investigated and found that the effect of the productive tasks was significantly superior to the receptive tasks (Pourakbari & Biria, 2015). Additionally, Snoder (2017) investigated the effect of the ILH on collocation learning and found that there were some significant differences

between the highest and the lowest tasks ; however, no positive learning effect was found among the tasks in between. The ILH did not fully predict its effectiveness as the outcomes of the tasks with relatively higher degrees showed unexpected results which were not consistent with the hypothesis (Snoder, 2017). However, according to the related studies on the ILH, although the comparison between the tasks revealed various effects on the development of vocabulary learning, it seemed that a task designed under the ILH helps in enhancing vocabulary knowledge as well as collocation knowledge.

Methodology

1. Participants

Six students out of 39 first-year English major students were chosen as the representatives to express the perceptions towards collocation learning by the Involvement Load Hypothesis. They were studying the second semester of Academic Year 2019 at a university in Thailand. They were equally divided into the high and the low proficient students by the GPA. All of them were Thai and they did not have any experience in the L2 setting. According to the result of the English examination by the university, their scores were compared with the CEFR level and all of them were ranged at A2 level which is considered a basic user level of English.

2. Target collocations

The target collocations were carefully selected. The syntactic patterns, node word, frequency, and strength were considered the criteria of collocation selection. As the verb-noun and adjective-noun collocations were considered the most difficult which led to more errors, the patterns were the target collocations where a noun, as the node word, was shared in the patterns. The focused node words were the nouns in the first 1,000 words in the GSL. The checklist was provided for the students to mark on the words they had already known. This could extend and enrich vocabulary knowledge (Shin & Nation, 2008). Then the collocated words to each node word were checked with the Online Oxford

Collocations Dictionary to identify the actual use of the collocations. After that, the collocations were compared with the BNC. The collocations were selected by considering their frequency of co-occurrence and the Mutual Information (MI) for the participants to mark on the unknown collocations. The unknown collocations with a high frequency of co-occurrence were selected as the target collocations of the study. There were eight collocations including mental health, general health, damage health, improve health, dead weight, sheer weight, carry weight, and put weight.

3. Learning material

There were two learning materials which were the sentence examples and a page of the collocation dictionary. The participants were asked to read the sentence examples where each collocation was bolded. There were three-sentence examples for each collocation that were the authentic texts in the BNC concordance. Additionally, a page of the collocations from the Online Oxford Collocations Dictionary was also provided to examine the use of collocations. The page of the collocation included different collocates of a node word without providing any collocation meaning.

4. Collocation exercises

Three exercises were developed based on the ILH. The exercises involved collocation spelling, collocation fill-in, and collocation translation exercises.

Collocation spelling exercise

Participants were provided with the learning materials. They were asked to write the collocations' spelling on the available spaces. This exercise revealed moderate need and search as the participants needed to complete the exercise with the target collocations, and study the collocations in the materials. However, the evaluation was absent since participants did not compare any answers in each item of the exercise. Hence, the degree of the involvement load hypothesis was two (1, 1, 0).

Collocation fill-in exercise

Participants were provided with the learning materials. They had to read the sentences and complete the sentence by the collocates. The node words for each collocate were bold while the target collocates were left blank. However, the participants were guided by the first letter of the collocates. Need, search, and evaluation were moderate. The participants needed to complete the exercise with the target collocations, study the collocations in the materials and compare their answers in the provided sentences. Hence, the degree of the involvement load hypothesis was three (1, 1, 1).

Collocation translation

Participants translated the sentences by using the target collocations. During completing the exercises, they were provided with the learning materials. The sentences were in Thai and the participants had to translate them into English. The exercises

included moderate need and search as the participants needed to complete the exercise with the target collocations, and study the collocations in the materials. Besides, the evaluation was strong since the participants had to compare the collocation with other words in their translation. Hence, the degree of the involvement load hypothesis was four (1, 1, 2).

5. Semi-structured interview

The semi-structured interview provided information related to the perceptions of collocations learning under the ILH. The questions were developed to explore the participants' perceptions towards learning collocations under the ILH. The questions arose over the perceptions of the ILH and the perceptions of learning collocation under the ILH. The interview was conducted in Thai and the questions were validated by a Thai English teacher and a student to avoid reading ambiguity.

6. Procedure

Before participating in the study, the participants were announced the learning objectives and were asked for their permission by filling the consent form. They were told to read and study the sentence examples and the dictionary before receiving an explicit instruction on the collocations. After that, the participants practiced using the collocations from the provided exercises involving collocation spelling, collocation fill-in, and collocation translation exercises respectively. Finally, the participants who were equally

selected from the high and low proficiencies grouped by their GPA, were chosen to attend the semi-structured interview.

7. Data collection and analysis

The study provided qualitative data of the students' perceptions towards learning collocations under the ILH. The data from the semi-structured interview were recorded, and then it was transcribed and analyzed by finding the silent features and grouping for explanations.

Results and Discussion

The results of the study could indicate the students' perceptions of collocation learning under the ILH. The data from the interview were analyzed and were categorized. Finally, the results were divided into the students' perceptions of the ILH and their collocation learning under the ILH.

1. The students' perceptions towards the ILH

The students had positive perceptions of the ILH. The students preferred learning collocations from the exercises under the ILH. They also reflected that after completing the exercises based on the ILH, they knew more collocations and understood the use of the collocations. Additionally, those collocations were retained in their memory.

"The exercises helped me study collocations' meaning and spelling."-student 1

"The exercises helped me memorize the meaning and the use of the collocations"-student 3

"The exercises helped me a lot because I could learn the collocations and practice using them."-student 5

The results of the students' perceptions towards the ILH that the ILH affected collocation learning as well as vocabulary learning. The results were consistent with Fallahrafie *et al.*, (2015), Laufer and Hulstijn (2001), Pourakbari and Biria (2015), and Snoder (2017) as they found the improvement of vocabulary learning and retention. The students studied the collocations by completing exercises in which each exercise was developed to increase the degree of evaluation. This could enhance the student's retention as the evaluation of the ILH was designed based on the depth of processing. This was in line with Craik and Lockhart (1972) who pointed out that the depth of processing is related to learning and memory. Therefore, the exercises under the ILH led to the improvement of collocation knowledge, and the students could memorize the collocations after completing the exercises.

2. The students' perceptions of collocation learning under the ILH

The students reflected on their collocation learning while completing the exercises under the ILH. They claimed that they always studied the use of the collocations from the sentence examples and the page of the collocation dictionary again. They also mentioned that the reviewing of the learning material during doing the exercise could help

them memorize the collocations. The students' reflections were as follows.

"During doing the exercises, I went back to study the meaning in the dictionary and sentence reading. The dictionary and the sentence examples helped me figure out the meaning."-student 1

"I did the exercises by reviewing the examples and the dictionary."-student 2

"The exercises helped me memorize the meaning and the use of the collocations. When I did the exercises, I looked at the learning material and tried to complete the exercises."-student 4

"I did the collocation fill-in exercise by reading the sentence examples again."-student 5

"I studied the dictionary again to complete the exercises."-student 6

The students learned collocations by studying from sentence examples and the dictionary. The learning process was consistent with Laufer and Hulstijn (2001) who provided the elements of the ILH including need, search, and evaluation. The students reflected on what resources they searched for the definition of the collocations. The students elaborately reviewed the sentence examples and the dictionary to complete each exercise. They could raise their noticing since they repeatedly studied collocations in the sentences and the dictionary. Additionally, the collocations were bolded to attract their

attention and noticing.

Besides, the students also reflected how they studied the collocations from sentence examples and the dictionary. They claimed that they tried to read and identify the collocations by reading the sentences ; however, some sentences were difficult. Additionally, some of them responded that they studied collocations from the dictionary ; nevertheless, they revealed a negative perception of the use of the page of the collocation dictionary since the student got confused as there were many words available in the dictionary.

"When reading a sentence, I tried to guess the meaning of the collocations, but some words were difficult."-student 1

"I guessed the meaning of the words to determine the meaning of the target collocations. Although some words had called my attention, I could shift my attention to the collocations as they were the requirement."-student 2

"I did not understand how to use the dictionary. I did not know what to focus on."-student 3

"I did not look at the dictionary at all."-student 6

"Dictionary did not help me that much. I thought there were too many words in the dictionary, so I got confused."-student 5

The sentence examples from the BNC concordance could be a resource to enhance

collocation knowledge. The reflection of the students on the study from sentence examples was consistent with Dankittikul and Laohawiriyanon (2018) and Yaemtui and Phoocharoensil (2019) who found the effect of the Data-Driven Language (DDL) on collocation learning. Learning by the DDL, especially the sentence examples from the BNC concordance, provided rich authentic examples to discover and study the use of language. The students could pay attention and notice the use of the language by reading and focusing on the collocations. In contrast, the students claimed the problem experiencing during completing the exercises that some collocations were hard to identify because of the unknown words in the sentences. The problem was criticized by Mahvelati (2019) who claimed that the students might not focus on the collocations if there were many provided examples. However, according to the students' reflection, they could shift their attention to the target collocations since the collocations were required to complete the exercises. Therefore, learning collocations from the exercises based on the ILH, the students could concentrate on the collocations whether they had to study the collocations from sentence examples.

The student's reflection on the use of the collocation dictionary was in line with Chen (2016) who claimed the ineffective collocation learning by the collocation dictionary due to the inadequate dictionary skills. Although the dictionary could be a useful resource for language learning, a collocation dictionary

is different from a monolingual and bilingual dictionary since the collocation dictionary did not provide any explicit meaning of the collocations. The students needed more dictionary skills since they could see only other collocates of a node word with a few sentence examples. The inadequate dictionary skill might lead to learning difficulty for the students to study the collocations. The students were not able to distinguish the collocates and notice the collocations in the dictionary (Chen, 2016).

Conclusion

The Involvement Load Hypothesis has perceived a positive perception in collocation learning. The perceptions from the students indicated the effect of the ILH on collocation learning and retention. The students studied collocations from the sentence examples and the dictionary to complete the exercises. They learned the use of collocations by reading from the sentence examples as well as discovering the collocations in the dictionary. However, although the students had some difficulty in learning collocations from the sentence examples, they could shift their attention back to focus on the collocations used in the sentences. Additionally, engaging in a collocation dictionary might not be effective in collocation learning due to the requirement of dictionary skills.

The design of the ILH could be implicated. Teachers can develop collocation exercises by involving the design of the ILH. Additionally, sentence examples and the

collocation dictionary can be included as the learning materials in the design. However, if the sentence examples are employed, teachers should screen the sentences before adopting them as the learning material. This can minimize

their learning difficulty when experiencing some difficult vocabulary. Moreover, teachers should train the students to use the collocation dictionary since learning by this material requires dictionary skills.

References

- Benson, M., Benson, E. & Ilson, R. (1986). *The BBI combinatory dictionary of English: A guide to word combinations*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Chen, Y. (2016). Dictionary use for collocation production and retention: A call-based study. *International Journal of Lexicography*, 30(2), 225-251. Available at: <https://doi.org/10.1093/ijl/ecw005>.
- Craik, F. I. M. & Lockhart, R.S. (1972). Levels of processing: A framework for memory research. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 11, 671-684. Available at: [https://doi.org/10.1016/S0022-5371\(72\)80001-X](https://doi.org/10.1016/S0022-5371(72)80001-X).
- Dankittikul, T. & Laohawiriyanon, C. (2018). Effect of Paper-based Concordance on Thai Low Proficiency English Language Learners' Logical Connector Knowledge. *Veridian E-Journal*, 11(4), 61-78.
- Erman, B. & Warren, B. (2000). The idiom principle and the open choice principle. *TEXT*, 20(1), 29-62. Available at: <https://doi.org/10.1515/text.1.2000.20.1.29>.
- Fallahrafi, Z., Rahmany, R. & Sadeghi, B. (2015). The effect of task-based teaching on incidental vocabulary learning in English for specific purposes. *Cumhuriyet science journal*, 36(3), 836-846.
- Feng, T. (2015). Involvement load in translation tasks and EFL vocabulary learning. *The New English Teacher*, 9(1), 83-101.
- Hill, J. (2000). Revising priorities: From grammatical failure to collocational success. In M.Lewis (ed.). *Teaching collocation: Further development in the lexical approach*. (pp. 47-69). Hove, England: Language Teaching Publications.
- Hulstijn, J.H. & Laufer, B. (2001). Incidental vocabulary acquisition in a second language: The construct of task-induced involvement. *Applied Linguistics*, 22(1), 1-26. Available at: <https://doi.org/10.1093/applin/22.1.1>.
- Laufer, B. & Hulstijn, J. H. (2001). Incidental vocabulary acquisition in a second language: The construct of task-induced involvement. *Applied linguistics*, 22, 1-26.
- Lewis, M. (2000). *Teaching collocation: Further development in the lexical approach*. London: Language Teaching Publications.

- Mahvelati, E.H. (2019). Explicit and implicit collocation teaching methods: Empirical research and issues. *Advances in Language and Literary Studies*, 10(3), 105-116. Available at: <https://doi.org/10.7575/aiac.all.v.10n.3p.105>.
- Moon, R. (1997). Vocabulary connections: Multi-word items in English. In N. Schmitt & M. McCarthy (Eds.). *Vocabulary: Description, acquisition and pedagogy*. (pp. 40-63). Cambridge: Cambridge University Press.
- Phoocharoensil, S. (2011). Collocation errors in EFL learners' interlanguage. *Journal of education and practice*, 2(3), 103-120.
- Pourakbari, A.A. & Biria, R. (2015). Efficacy of task-induced involvement in incidental lexical development of Iranian senior EFL students. *English Language Teaching*, 8(5), 122-131. Available at: <https://doi.org/10.5539/ELT.V8N5P122>.
- Shin, D. & Nation, P. (2008). Beyond single words: The most frequent collocations in spoken English. *ELT journal*, 62(4), 339-348. Available at: <https://doi.org/10.1093/ELT/CCM091>.
- Shokouhi, H. & Mirsalari, G. (2010). Collocational knowledge versus general linguistic knowledge among Iranian EFL learners. *TESL-EJ*, 13(4), 9.
- Snoder, P. (2017). Improving English learners' productive collocation knowledge: The effects of involvement load, spacing, and intentionality. *TESL Canada Journal*, 34(3), 140-164. Available at: <https://doi.org/10.18806/TESL.V34I3.1277>.
- Suvarnamani, S. (2017). A study of grammatical and lexical errors in descriptive writing of first year Arts Students at Silpakorn University. *Silpakorn university journal of social sciences, humanities, and arts*, 17(2), 239-264.
- Wasuntarasophit, S. (2015). Explicit instruction of collocations: An impact on learners' use and perceptions. *Journal of humanities and social sciences*, 11(2), 37-71.
- Woolard, G. (2000). Collocation-encouraging learner independence. In M. Lewis (ed.). *Teaching collocation: Further development in the lexical approach*. (pp. 28-46). London: Language Teaching Publications.
- Yaemtui, W. & Phoocharoensil, S. (2019). Effectiveness of Data-driven Learning (DDL) on Enhancing High-proficiency and Low-proficiency Thai EFL Undergraduate Students' Collocational Knowledge. *The Asian EFL Journal*, 23(3.2), 290-314.
- Yumanee, C. & Phoocharoensil, S. (2013). Analysis of collocational errors of Thai EFL students. *Language Education and Acquisition Research Network*, 1(1), 90-100.

การดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินและปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด

The Financial Risk Management Operation and Problem of Financial Risk Management of Village Fund in Roi Et Province

จूरวัลย์ ปักดีวุฒิ¹

Jureewan Pakdeewut¹

Received: 1 June 2021

Revised: 14 July 2021

Accepted: 4 August 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงิน และปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด และเปรียบเทียบการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินและปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้าน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัยพบว่า กองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดมีการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับมาก และมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับน้อย การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศและอาชีพ แตกต่างกันไป มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพในกองทุนหมู่บ้าน อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพในกองทุนหมู่บ้าน อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การดำเนินงานบริหารความเสี่ยง, ปัญหาการบริหารความเสี่ยง, กองทุนหมู่บ้าน

Abstract

This research aims to study financial risk management operations and financial risk management problems of village fund in Roi Et province, comparison of financial risk management operations and risk management problems classified by personal information. Data were collected with questionnaires. Data were analyzed by descriptive statistics, t-test and F test. The research results showed that the village fund has a high level of financial risk management operation

¹ อาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Lectures, Business Administration and Accountancy, Roi Et Rajabhat University

and has a minimal level of financial risk management problems. Comparison of opinions on risk management operations classified by personal information showed that respondents with different genders, occupations, had no different opinions. Respondents with village fund status, age, education level and different incomes had different opinions. Comparison of opinions on risk management problems classified by personal information showed that respondents with different genders and occupations had no different opinions. Respondents with village fund status, age, education level and different incomes had different opinions.

Keyword: Risk Management Operation, Risk Management Problems, Village Fund

บทนำ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2544 ตามนโยบายรัฐบาลเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากในระดับชุมชน โดยมีการจัดสรรเงินทุนให้แก่หมู่บ้านทั่วประเทศ หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท รวม 70,865 หมู่บ้าน และชุมชนเมืองประมาณ 4,000 ชุมชน จนกระทั่งในปี 2564 มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศรวม 79,556 กองทุน จำแนกเป็นกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 75,000 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง จำนวน 3,857 กองทุน กองทุนชุมชนทหาร จำนวน 738 กองทุน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศมีสมาชิกจำนวน 12,827,938 คน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 1,116,648 คน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2564: 2)

เงินทุนหมุนเวียนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั่วประเทศในปี 2564 มีจำนวนสูงถึง 339,958 ล้านบาท โดยเป็นเงินจัดสรรจากรัฐบาล จำนวน 44,885 ล้านบาท เงินออม/หุ้น/เงินฝากของสมาชิก จำนวน 19,401 ล้านบาท เงินจากผลการดำเนินงาน จำนวน 14,037 ล้านบาท ซึ่งกองทุนได้นำไปสมทบกองทุน ประสานความเสี่ยง จัดสวัสดิการสาธารณประโยชน์ ตอบแทนสมาชิก และค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการกองทุน รวมถึง

เงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน (ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารกรุงไทย) จำนวน 30,009 ล้านบาท (นที ขลิบทอง, 2564)

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศโดยมีวัตถุประสงค์ 5 ประการ ประกอบไปด้วย 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สำหรับการลงทุน พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความสามารถจัดระบบเงินกองทุนบริหารจัดการเงินกองทุน 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง การเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก 5) เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตเกิดศักยภาพ ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชนเมือง (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2563: ออนไลน์)

ภายใต้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีความเปลี่ยนแปลงสูง กองทุนหมู่บ้านมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยมีขนาดเงินกองทุนที่เพิ่มขึ้นมาจากเงินสนับสนุนของภาครัฐและเงินที่ได้จาก

กำไรของกองทุน ทำให้กองทุนหมู่บ้านต้องพัฒนาตนเองด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานและการบริหารความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาในเรื่องของการบริหารจัดการความเสี่ยง ซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนซึ่งเป็นปัจจัยที่องค์กรทุกประเภทต้องเผชิญกับความเสี่ยง ซึ่งเป็นโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหลความสูญเสียหรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต และมีผลกระทบหรือทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กร โดยความเสี่ยง จำแนกได้ 4 ลักษณะคือ 1) ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Risk) เช่น การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย ตลาด ภาพลักษณ์ ผู้นำ ชื่อเสียง ลูกค้า เป็นต้น 2) ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องระดับปฏิบัติการ (Operational Risk) เช่น กระบวนการ เทคโนโลยี และคนในองค์กร เป็นต้น 3) ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับด้านการเงิน (Financial Risk) เช่น การผันผวนทางการเงินสภาพคล่อง อัตราดอกเบี้ย ข้อมูลเอกสารหลักฐานทางการเงิน และการรายงานทางการเงินบัญชี เป็นต้น 4) ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในด้านความปลอดภัย จากอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน (Hazard Risk) เช่น การสูญเสียทางชีวิตและทรัพย์สินจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการก่อการร้าย เป็นต้น (จิรพร สุขเมธีประสิทธิ์, 2556: 45-46)

การดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงย่อมต้องเผชิญกับความเสี่ยง แต่หากองค์กรมีการวิเคราะห์สภาพและปัญหาของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ย่อมทำให้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานเพื่อกำหนดกลไกในการบริหารความเสี่ยงจะช่วยให้องค์กรสามารถจัดการกับความไม่แน่นอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนำไปสู่การเพิ่มระดับขีดความสามารถในการสร้าง

มูลค่าให้กับองค์กรทำให้องค์กรอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนต่อไป

จังหวัดร้อยเอ็ด มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งสิ้น 2,459 กองทุนเป็นนิติบุคคลแล้ว จำนวน 2,397 กองทุน ได้รับการเพิ่มทุนไปแล้ว 1,852 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 77.35 สูงอันดับ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดเลย (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2564) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงิน และปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจะทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานบริหารความเสี่ยง ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงินในระดับชุมชนฐานราก ให้มีความมั่นคง และเข้มแข็งยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงิน และ ปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงิน และปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสถานการกองทุนแตกต่างกัน

วิธีการศึกษา

การวิจัยการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงิน และ ปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรคือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด 2,459 กองทุน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้การคำนวณขนาดตัวอย่าง ด้วยวิธีของ Yamane (1973: 727-728) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 345 กองทุน เลือกตัวอย่างโดยแบ่งตามสัดส่วนของประชากรใน 20 อำเภอของจังหวัดร้อยเอ็ด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพในกองทุนหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของกองทุนหมู่บ้าน ตามกรอบการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (สทบ.) 4 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านกาผดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีเกณฑ์ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 4 ด้านคือ ปัญหาด้านสถานที่ในการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านการดำเนินงาน

ปัญหาด้านการเงิน และปัญหาด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีเกณฑ์ ดังนี้

5 หมายถึง มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินในระดับมาก

3 หมายถึง มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินในระดับน้อย

1 หมายถึง มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินในระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม
ดำเนินการหาความตรง (Content Validity) ของ
แบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 3 คนประเมิน แล้วคำนวณหาค่าความ
เที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้อง
ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index
Of Item Objective Congruence) (Rovinelli &
Hambleton, 1997: 49-60) ซึ่งแบบสอบถามของ
การวิจัยครั้งนี้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00
จากนั้นทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของ
แบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่าน
การประเมินความตรงจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลอง
ใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาหา
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่า
สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's
Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970: 161)
โดยพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินความเที่ยง
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ดังนี้ (ศิริชัย
กาญจนวาสี, 2544: 35-50)

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) การแปล
ความหมาย ระดับความเที่ยง

มากกว่า .9 ดีมาก

มากกว่า .8 ดี

มากกว่า .7 พอใช้

มากกว่า .6 ค่อนข้างพอใช้

มากกว่า .5 ต่ำ

น้อยกว่า หรือ เท่ากับ .5 ไม่สามารถรับ
ได้

ทั้งนี้แบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นทั้ง
ฉบับ 0.946 อยู่ในระดับดีมาก โดยมีความเชื่อมั่น
รายด้านดังนี้

- ด้านกลยุทธ์ 0.832 (ดี)

- ด้านการดำเนินงาน 0.839 (ดี)

- ด้านการเงิน 0.824 (ดี)

- ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ 0.718
(พอใช้)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย
แบ่งสัดส่วนตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรใน
จังหวัดร้อยเอ็ด 20 อำเภอ แล้วให้ผู้ช่วยวิจัยเก็บ
รวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2564

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์
ของข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามแล้ว
นำมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้คอมพิวเตอร์
โปรแกรมวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์วิเคราะห์
หาค่าสถิติต่างๆ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ
แบบสอบถามเป็นข้อมูลประเภทนามบัญญัติ
(Nominal Scale) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
แจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ
(Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงานบริหาร
ความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้าน เป็น
แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5
ระดับตามแบบของลิเคิร์ท วิเคราะห์ข้อมูลโดย
การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนด
เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้
(บุญชม ศรีสะอาด, 2547: 111)

ค่าเฉลี่ย แปลความหมาย

4.51–5.00 กองทุนหมู่บ้านมีการดำเนิน
งานบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับมาก
ที่สุด

3.51–4.50 กองทุนหมู่บ้านมีการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับมาก

2.51–3.50 กองทุนหมู่บ้านมีการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับปานกลาง

1.51–2.50 กองทุนหมู่บ้านมีการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับน้อย

1.00–1.50 กองทุนหมู่บ้านมีการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2547: 111)

ค่าเฉลี่ย แปลความหมาย

4.51–5.00 มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงในระดับมากที่สุด

3.51–4.49 มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงในระดับมาก

2.51–3.49 มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงในระดับปานกลาง

1.51–2.50 มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงในระดับน้อย

1.00–1.50 มีปัญหาในการบริหารความเสี่ยงในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินและปัญหาในการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน จำแนกตามเพศและสถานภาพในกองทุนวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบแบบที ที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test) การเปรียบเทียบจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) หากพบความแตกต่างดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Different)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.80 อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.80 รองลงมาอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.80 ระดับการศึกษา ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 58.00 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.0 อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 66.10 รองลงมา ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 16.80 รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.70 รองลงมา 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.30 และสถานภาพในกองทุน เป็นกรรมการ คิดเป็นร้อยละ 85.80 เป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 14.20

2. การศึกษาการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ระดับการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด

การดำเนินงานบริหารความเสี่ยง	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
1. ด้านกลยุทธ์	4.02	0.59	มาก
2. ด้านการดำเนินงาน	3.94	0.61	มาก
3. ด้านการเงิน	3.95	0.67	มาก
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ	4.12	0.13	มาก
โดยรวม	3.99	0.52	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การดำเนินงานบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับดังนี้ ด้านการปฏิบัติ

ตามกฎหมายระเบียบ รองลงมาคือด้านกลยุทธ์ และด้านการเงิน

3. การศึกษาปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ระดับปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด

การดำเนินงานบริหารความเสี่ยง	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
ปัญหาด้านกลยุทธ์	2.64	1.02	ปานกลาง
ปัญหาด้านการดำเนินงาน	2.43	0.97	น้อย
ปัญหาด้านการเงิน	2.28	1.09	น้อย
ปัญหาด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ	2.43	1.16	น้อย
โดยรวม	2.43	0.97	น้อย

จากตาราง 2 พบว่า ปัญหาการบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือด้านกลยุทธ์ และอยู่ในระดับน้อยจำนวน 3 ด้าน คือด้านการดำเนินงาน ด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และ ด้านการเงิน

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงิน ของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามข้อมูล

ส่วนบุคคล ปรากฏผลดังนี้

4.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงิน ของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามเพศพบว่าไม่แตกต่างกัน

4.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงิน ของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามอายุพบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อดำเนินการเปรียบเทียบความ

แตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่าการลงทุนหมู่บ้านมีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินในมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41-50 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 20-30 ปี

4.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการลงทุนหมู่บ้านมีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามอาชีพ พบว่าไม่แตกต่างกัน

4.5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่าผู้มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 มีความคิดเห็นว่าการลงทุนหมู่บ้านมีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมากกว่า ผู้มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และผู้มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า

10,000 บาท มีความคิดเห็นว่าการลงทุนหมู่บ้านมีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมากกว่าผู้มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท

4.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามสถานภาพในกองทุน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามกลุ่มส่วนบุคคลปรากฏผลดังต่อไปนี้

5.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน

5.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 20-30 ปี มีความคิดเห็นว่าการลงทุนหมู่บ้านมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41-50 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 20-30 ปี มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านมากกว่าที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่าการลงทุนหมู่บ้านมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41-50 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นว่าการลงทุนหมู่บ้านมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมากที่สุดที่มีอายุมากกว่า 50 ปี

5.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่างกองทุนหมู่บ้านมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาในระดับมัธยม

5.4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามอาชีพ พบว่าไม่แตกต่างกัน

5.5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่าผู้มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 มีความคิดเห็นว่างกองทุนหมู่บ้านมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมากกว่าผู้มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท และผู้มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีความคิดเห็นว่างกองทุนหมู่บ้านมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมากกว่าผู้มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,000

5.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามสถานภาพในกองทุน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความคิดเห็นว่างกองทุนหมู่บ้านมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมากกว่า

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยดำเนินการสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวม ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านมีการจัดตั้งมานานกว่า 20 ปี มีการอบรม พัฒนกรรมการผู้รับผิดชอบกองทุนหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องโดยมีหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยตรงคือ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (สทบ.) ซึ่งกระจายอยู่ตามภูมิภาค 13 สาขา และมีการติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดโดยประสานกับส่วนราชการของจังหวัดคือสำนักงานพัฒนาชุมชน ในการกำกับติดตาม ทั้งยังมีเครือข่ายธนาคารพาณิชย์ที่ช่วยกำกับดูแลกองทุนหมู่บ้านเป็นรายหมู่บ้านคือ ธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็แหล่งเงินทุนกู้ยืมให้กับกองทุนหมู่บ้านไปพร้อมกับการเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำเมื่อกองทุนหมู่บ้านประสบปัญหาทางการเงิน อีกทั้ง สทบ. ยังได้จัดทำคู่มือการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมให้การอบรมแก่กรรมการกองทุนเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องอันจะเป็นผลให้กองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็งและยั่งยืน บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านซึ่งอยู่ในระดับสูงนั้นสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการกำกับดูแลกองทุนหมู่บ้านดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ คล้องกับ ศักดิ์ชัย เสาะแสวง (2562: 31-43) พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

และชุมชนเมืองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของกองทุนในระดับมาก การประเมินความเสี่ยงด้วยกระบวนการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ยืมในระดับมาก ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกรรมการตรวจสอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในระดับมาก โดยปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเสี่ยงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยใช้หลักความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายใน การประเมินความเสี่ยง การบริหารจัดการตอบสนองความเสี่ยง ระบบสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร และการติดตามผล และสอดคล้องกับอำนาจแสงโนรี (2554: 391-399) พบว่าการประเมินระดับความสามารถบริหารความเสี่ยงจากปัจจัยภายในของกองทุนหมู่บ้านจำนวน 18 ปัจจัยโดยรวมมีความสามารถในระดับมาก

2. การศึกษาปัญหาการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีประสบการณ์ในการบริหารกองทุนมาอย่างต่อเนื่องเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านมาหลายสมัยโดยกรรมการกองทุนหมู่บ้านมักจะเป็นผู้นำชุมชนซึ่งเข้าใจพื้นฐานของสมาชิกและผู้รู้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถบริหารจัดการหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่กรรมการกองทุนซึ่งรับผิดชอบด้านการเงินมีความรู้ความชำนาญในการจัดทำเอกสารประกอบรายงานทางการเงินมากขึ้นเพราะมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐมาให้คำแนะนำรวมถึงเข้ารับการอบรมอยู่เสมอประกอบกับหน่วยงานภาครัฐที่มีการติดตามการดำเนินงานของกองทุนอย่างใกล้ชิด มีการให้ความรู้ด้านการบริหารความเสี่ยงทางการเงินอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีการจัดทำรายงานการบริหารความเสี่ยง วิเคราะห์ปัญหาความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านและกำหนด

มาตรการเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงจากปัญหาที่พบในทุกปี

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้าน และ 4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้าน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวไม่ได้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกองทุน โดยสมาชิกหรือกรรมการไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ประกอบอาชีพอะไร ต่างมีบทบาทต่อการดำเนินงานในกองทุนตามแนวทางที่ระเบียบกองทุนกำหนด ในขณะที่ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพในกองทุน อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อบทบาทการดำเนินงาน หรือการมีส่วนร่วมในกองทุน เช่นการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกับการเป็นกรรมการ มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของกองทุนที่แตกต่างกัน ทำให้มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานต่อกองทุนที่แตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นแตกต่างกันเพราะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ การรับรู้ปัญหา การเข้าใจสถานการณ์ และการคิดวิเคราะห์ของบุคคล ทำให้มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารความเสี่ยงของกองทุนแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการมีสถานที่ดำเนินงานที่เหมาะสมและมีอุปกรณ์ เพียงพอ สอดคล้องกับปัญหาการบริหารความเสี่ยงที่มีค่าเฉลี่ยสูง

ที่สุดคือปัญหาด้านสถานที่ในการปฏิบัติงาน และ
เครื่องใช้สำนักงานไม่ทันสมัย แสดงให้เห็นว่า
ปัจจัยด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน
เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยง
ซึ่งจากการลงพื้นที่วิจัยพบว่ากองทุนหมู่บ้าน
ส่วนใหญ่ไม่มีสถานที่ปฏิบัติงานที่เหมาะสม บาง
กองทุนใช้บ้านของกรรมการเป็นสถานที่ปฏิบัติ
งาน บางกองทุนใช้พื้นที่ในวัด ไม่เป็นสัดส่วน
ทำให้การเก็บเอกสารไม่เป็นระบบมีความเสี่ยงที่
เอกสารสำคัญต่างๆ อาจสูญหายได้ จึงควรมีการ
จัดรูปแบบสถานที่ปฏิบัติงานให้เหมาะสม มีตู้จัด
เก็บเอกสารทางการเงินที่แยกหมวดหมู่เอกสาร
ชัดเจน ป้องกันการสูญหายของเอกสารต่างๆ
โดยเฉพาะเอกสารทางการเงิน เช่นสัญญากู้ยืม
ของสมาชิก ซึ่งหน่วยงานภาครัฐอาจมีการวาง
รูปแบบของระบบจัดเก็บเอกสารอย่างง่าย การ
ทำบัญชีรายการเอกสารสำคัญเพื่อตรวจสอบ
ป้องกันการสูญหาย รวมถึงการกำหนดรายการ
อุปกรณ์พื้นฐานที่กองทุนหมู่บ้านต้องมีเพื่อใช้เป็น

สำนักงาน เช่นโต๊ะทำงาน ตู้เอกสาร เครื่องคิดเลข
เครื่องคอมพิวเตอร์ 프린เตอร์ เป็นต้น โดยมีการ
สนับสนุนเงินทุนในการจัดตั้งสำนักงานกองทุน
หมู่บ้าน หรือในบางกองทุนที่มีความเข้มแข็ง
ก็สามารถจัดหาเองได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านการ
ดำเนินงานที่ส่งผลต่อความเสี่ยงทางการเงิน
ของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางสนับสนุน
การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านที่จะช่วยลด
ความเสี่ยงทางการเงิน เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านมี
ขนาดเงินทุนที่เพิ่มขึ้นทุกปี โดยหลายๆ กองทุนมี
เงินสะสมมากกว่า 10 ล้านบาท ขณะที่สถานการณ์
ทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้กองทุนหมู่บ้านต้อง
เผชิญกับความเสี่ยงที่สูงขึ้น การที่ได้ทราบถึง
ปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยง
จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กองทุนสามารถบริหาร
งานได้อย่างเหมาะสมและหลีกเลี่ยงความเสี่ยง

ที่จะเกิดขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- จิรพร สุเมธีประสิทธิ์, มัทธนา พิพิธนาวรัตน์ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2556). *การบริหาร
ความเสี่ยงอย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล.
- นที ขลิบทอง. (2564). *บทความพิเศษ: การขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ตามแนวพระราช
สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2564, จาก <https://www.isoc5.net/trendings/view/>.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศักดิ์ชัย เสาะแสง. (2562). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขต
อำเภอหนองเสือและอำเภอดอนหลวงจังหวัดปทุมธานี: การวิเคราะห์โดยใช้หลักความ
รับผิดชอบทางสังคม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 11(1), 31-43.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:
บุญศิริ การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2564). *ประวัติความเป็นมา*. สืบค้น

เมื่อ 10 มีนาคม 2564, จาก <http://www.villagefund.or.th/aboutus>.

อำนวยการ (2554). ปัจจัยเสี่ยงและความสามารถในการบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554, การพัฒนาอนาคตชนบทไทย: ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน, 27-29 มกราคม 2554: 391-399.

Cronbach, L.J. (1970). *Essentials of psychological test* (5th ed.). New York: Harper Collins.

Rovinelli, R.J. & Hambleton, R.K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.

การพัฒนาแผนกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทักษะการฝึกเปียโน สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ในวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนทงเริน

The Development of Activity Plans for Learning Piano Practice Skill for Large Classrooms in Tongren Preschool Education College

หยาง เหวิน¹, พีรพงศ์ แสนไสย², วัชรานนท์ สังข์หมื่นนา³

Yang Wen¹, Peerapong Sensai², Watcharanon Sangmuenna³

Received: 15 February 2021

Revised: 22 April 2021

Accepted: 12 May 2021

บทคัดย่อ

ในอดีตไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือศูนย์ฝึกอบรม จะมีวิธีการสอนเปียโนแบบตัวต่อตัว ถึงอย่างไรก็ตามเนื่องด้วยจำนวนนักเรียนจีนที่เรียนเปียโนเพิ่มมากขึ้น ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย จะมีชั้นเรียนกลุ่มเรียนเปียโนขนาดใหญ่ จึงเป็นวิธีการหลักของการสอนเปียโน แต่แม้ว่าสภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนไป แต่วิธีการสอนก็ยังไม่ดีขึ้น จากการสำรวจการสอนของครู ยังคงใช้ในชั้นเรียนกลุ่มใหญ่ และนักเรียนเลียนแบบวิธีการสอนของครู ซึ่งเห็นได้ชัดว่า การสอนแบบนี้ไม่ทันสมัย วัตถุประสงค์การวิจัยของบทความนี้คือ 1) เรามีปัญหาในการสอนเปียโนในวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนทงเริน 2) พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทักษะการฝึกเปียโนสำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ในวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนทงเริน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรวมถึงการวิจัยวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องการสำรวจ การสังเกต และการสัมภาษณ์ ข้อมูลเหล่านี้รวบรวมผ่านการสัมภาษณ์จากอาจารย์มหาวิทยาลัย 3 คนและการสำรวจภาคสนามของ มหาวิทยาลัยทงเริน และ วิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนทงเริน ผลของบทความนี้มีดังต่อไปนี้ 1. ขยายรูปแบบการสอนไม่จำกัดเฉพาะคีย์บอร์ด ตัวอย่างเช่นการเพิ่มท่าทาง ลีลาประกอบเสียง สามารถฝึกจังหวะของนักเรียนได้ดีขึ้น และช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสาร และโต้ตอบได้มากขึ้น 2. เพิ่มเนื้อหาการสอน เช่น จากเต้นรำการเล่นสกีมือ 3. ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนและรวมกลุ่มหลังเลิกเรียน เป็นต้น

คำสำคัญ: เรียนเปียโนเป็นกลุ่มในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 095-6691127, อีเมล: 779020800@qq.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 098-6176441, อีเมล: Zucczez.7@gmail.com

³ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 092-9169530, อีเมล: Watcharanon.291088@gmail.com

¹ Master's degree Student, Major College of Music, Mahasarakham University,
Tel. 095-6691127, Email : 779020800@qq.com

² Assistant Professor, Faculty of Liberal Arts, Mahasarakham University, Tel. 0986176441, Email:Zucczez.7@gmail.com

³ Lecturer at the College of Music, Mahasarakham University, Tel. 092-916-9530, Email : Watcharanon.291088@gmail.com

Abstract

In the past, whether it was a school or a training center, the piano teaching mode was one-to-one. However, due to the increase in the number of people studying piano in China, in colleges and universities, large-scale group classes have become the main mode in piano teaching. Although the environment has changed, the teaching methods have not improved. Teachers' demonstrations are still used in large-scale group classes, and students imitate teaching methods, which is obviously out of fashion.

The objectives of this research are: 1) to find out the problem about piano teaching technology in Tongren preschool education college, and 2) to develop activities plan for learning piano practice skills for large classrooms in Tongren preschool education college. It is a qualitative research, including related literature research, survey, observation and interview. These data are collected through interviews with three university professors and field surveys on Tongren universities and Tongren preschool education colleges.

The results are as follows: 1) to broaden the teaching style, not limited to keyboards. For example, adding sound gesture can better train the rhythm of students and allow students to communicate and interact more, 2) to increase teaching content, such as dancing scenes, four hands, and 3) to use the internet to allow students to study and consolidate after class.

Keyword: Group Piano Lessons in Colleges and Universities

Introduction

Because of China's economic development and parents' emphasis on quality education, the enthusiasm for music education has become more and more grown. Among many instruments of music, the piano is the most popular. This is not only because the piano is the "king of music instrument", but also an excellent solo instrument and accompanied instrument with wide applicability. I chose Tongren preschool education college as the research location because it is a normal school with a certain degree of representativeness. And because I have always found in my work in Tongren preschool education college that there are many shortcomings in the current large-class

teaching model, there is an urgent need to improve teaching. The past one-to-one teaching model is usually teacher demonstration and then students imitating. However, in a large group class, this model is obviously no longer suitable. The absorptive capacity of individual students is different. If you learn the way it is, you will definitely not be able to learn it all.

In the two normal universities in Tongren City, piano has become a compulsory course for art students. Therefore, under such special circumstances, we should discover some existing problems and take corresponding measures and make a new teaching plan, or combine some new good methods.

Since the collective teaching method of piano was promoted in China, it has played a considerable role, as a new teaching mode. In the practice of continuous exploration, from teaching to the maturity of teaching hardware facilities, there is gradually no group teaching mode (Shuang, 2007). While retaining the main functions of the traditional piano and digital piano, it is integrated with modern electronic technology through digital processing. However, after removing these advantages, the digital piano collectively teaches people to see more of its limitations. Through summary analysis, the limitations of collective teaching of digital piano are summarized as follows.

1. Classroom restrictions

Due to the limitations of teaching methods and class hours, it is difficult for teachers to audit students' assignments one by one in class. (Yina, 2001)

2. Students of different levels

Since the birth of classroom teaching system, students' level of education we have been facing is not balanced problem, which is the teaching of the most important issues. In the digital piano group course, the level of students in all grades is relatively uniform, but the individual differences are absolute. (Yi, 2015)

3. The piano teacher does not know the progress of all students

In essence, group lessons are actually a new form of piano teaching. Compared with the traditional "teach students in accordance

with their aptitude" teaching, this teaching can greatly optimize the learning environment of students. However, from another point of view, this form of teaching will be limited by class time.

4. Did not fully consider the differences between students

In piano group teaching, teachers usually need to control the progress of the course and the content of the lecture. Moreover, in the teaching process, each student can obtain the same knowledge content. In turn, this creates conflicts between individual differences among students. (Wen, 2019)

Although it is the same piano class, the difficulty of one-to-one and large group class is different. In group classes, you must learn more about the level of each student and the ability to absorb knowledge. In order to make a reasonable study plan. If the goal is too high, the student will be unconfident, and if the goal is too low, it will not stimulate the student's potential. The more you learn about the differences between students, the better you can make a study plan, so you can teach students in accordance with their aptitude.

Objectives

1. To find out the problem about piano technology in Tongren preschool education college

2. To develop activities plan for learning piano practice skills for large classrooms in Tongren preschool education college

Research Methodology

This article uses qualitative research to obtain useful data from field investigations.

1. Collect relevant literature first, and accumulate materials related to the college piano group class.

2. I interviewed three people, they were Tian Dahe (Tongren University) Tian Jie (Tongren University) and Gao Hui (Tongren Preschool Education College)

3. Observe the teaching process of the three teachers, paying special attention to their teaching methods, teaching styles, relevant teaching materials, and teaching effects.

4. Discuss with relevant experts and summarize the teaching mode and method of the large-class piano class. Solve existing problems.

5. Improve the current teaching mode and combine multiple methods to improve teaching quality and learning effects

Results

Through on-site inspection, related interviews and related data research, the following questions about large classrooms of Tongren Preschool Education College have been derived.

1. Student lacks motivation

In class, because students are not confident, they usually do what the teacher says, and students do exactly what they don't understand. They don't take the initiative to explore. muddle along.

2. Outdated classroom knowledge

Most of the teacher's teaching content revolves around some nursery rhymes, and the age of the students is about 18 years old. Although nursery rhymes are an indispensable part of teaching, the main content is too monotonous and some popular songs can be added.

3. Monotonous teaching content

Teachers usually start from the perspective of piano, not music. Believes students can bomb, but will not play, play well without good is difficult to eleven checks in the classroom. If you start from the perspective of music, teach singing first and do rhythm exercises. The effect will be more brilliant.

The teaching methods of the three interviewed teachers are also different. Teacher Gao Hui has been engaged in dance teaching before, so she likes to add some dance scene games to the piano class, so that students are more interested in feeling the beauty and rhythm of music. Teacher Tian Jie is concerned about current trends and students' interests. For example, TIK TOK will add some popular songs to the classroom. After class, music knowledge on the Internet will be actively shared with students. Teacher Tian Dahe pays attention to the training of rhythm. Rhythm is very important in music. The lack of rhythm can directly destroy the entire music. His Sound Gesture not only helps students train rhythm, but also has a strong game effect, making students happy to learn.

Discussion and suggestions

Large-class physical classes, because they cannot take care of them all, will cause some students to be lazy and not active. What the teacher has to do is to involve every student and check their learning results via the Internet after class.

First of all, teachers and students should establish a group on the Internet to facilitate the communication between students and teachers. Teachers should also often share some music knowledge in the group. The communication between teachers and students must not be limited to the classroom, communication at any time Unimpeded.

Secondly, the focus of piano lessons is not the keyboard, but music. Any element related to musical rhythm can be added to the classroom. For example, the "Swan" about the piano, students can play a swan swimming on the lake, and about the New Year holiday piano music, students can also use improvised choreography with the festivals of dance associated with the scene dance the way into the classroom.

To learn a song on the keyboard, the most important thing is the proficiency of the practice and the grasp of the rhythm. It's best not to let students check themselves during practice. Many people can't tell whether the rhythm is right or wrong. Before practicing piano music, master the rhythm. Use our hands and our feet to slap and play rhythm games.

We will find that many people can sing the pitch of the melody, but the rhythm is always biased. We can use the rhythmic

reading function to slowly replace the lyrics, and then add the melody. We can use "voice gestures"

"Voice gestures" use the rhythm of the body to enhance the sense of rhythm. At the same time, it is also the most direct and primitive form of expressing emotions. Scientifically and reasonably integrating "voice and gesture" teaching into large-scale collective classrooms can improve classroom efficiency. By actively participating in relevant music practice activities, audition discrimination, memory, reaction, innovation and aesthetics, and many other functions, students can cultivate and improve their sense of rhythm. "Voice Gesture" hopes to experience and cultivate one's sense of rhythm through body movements, thereby enhancing the concentration and memory of music, thereby enhancing students' creativity.

The teaching content can also increase or decrease the "four hands", "double piano" and other performance forms to increase the interest of the classroom, and the ability to interact and cooperate with students. Because of the "four hands", the "double piano" must not only listen to one's own voice, but also to listen to the other's voice. "Listening" is an important part of comprehending music.

Teachers can also actively encourage students to also play the role of "teacher" to increase their sense of responsibility and give full play to their enthusiasm.

Let the students become the main body, is the perfect classroom.

References

- Shuang, C. (2007). *Thoughts on writing the teaching materials of piano group in colleges and universities*. Capital Normal University.
- Yina, H. (2011). Introspection, design and construction analysis of the group teaching mode of digital piano course for music education major, China. *Journal of Wuhan Conservatory of Music*, 2.
- Yi, J. (2015). *Investigation and thoughts on the digital piano group lessons in teachers colleges in Shandong Province*. Qufu Normal University.
- Wen, W. (2019). The application of group class in piano. *Voice of the Yellow River*, 13.

การประเมินแบบเสริมพลัง: การประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การประเมินผลการเรียนรู้สู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21

Empowerment Evaluation: Application to Enhance the Assessment for Learning to be the Professional Teachers in The 21st Century

วิไลภรณ์ คำมัน¹, ฟารีดา หีมอะด้า², กฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์³

Wilaporn Khamman¹, Fareeda Heemadam² and Krittayakan Topitak³

Received: 24 May 2021

Revised: 9 June 2021

Accepted: 1 July 2021

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการนำองค์ความรู้ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) มาประยุกต์ใช้ในการสร้างเสริมสมรรถนะทางการประเมินของครูด้วยวิธี 3 ขั้นตอน (Three steps Approach) ของเฟดเดอร์แมน (สาธิตา สกุลรัตน์กุลชัย, 2553) ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพันธกิจหรือวิสัยทัศน์ ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนสำหรับอนาคต ซึ่งเป็นแนวคิดที่นักการศึกษาให้การยอมรับและนำไปใช้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถวางแผนการลงมือปฏิบัติ และทำการประเมินได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เรียกได้ว่าเป็นการประเมินที่มีผลสะท้อนกลับอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อครูได้รับการเสริมพลังให้มีสมรรถนะทางการประเมิน ระบบการประเมินแบบเก่าที่มีข้อจำกัดจะถูกแทนที่ด้วยกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมุ่งประเมินความรู้ในสาระวิชาแกน คุณลักษณะ และทักษะในศตวรรษที่ 21 เน้นวิธีการประเมินผลตามสภาพจริง และเครื่องมือที่หลากหลายให้เหมาะสมกับสิ่งที่มุ่งประเมิน มีการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อสะท้อนระดับความสามารถ จุดอ่อน จุดแข็ง ของผู้เรียน รวมทั้งประสิทธิภาพการสอนของครูเพื่อนำผลการประเมินมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: การประเมินแบบเสริมพลัง, การประเมินการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21, ครูมืออาชีพ, การสร้างสมรรถนะการประเมิน

^{1, 2} นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชานวัตกรรมการวัดผลการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ อาจารย์ภาควิชาการวัดผล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1, 2} Ph.D. student in Innovation of Learning Measurement, Faculty of Education, Naresuan University

³ Lecturer, Department of Innovation of Learning Measurement, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

This paper aims to present a guideline on how to apply the empowerment evaluation concept in enhancing the teachers competency assessment using the three steps approach of Fetterman (2001, cited in Rattakunchai, 2010). Step 1 establishing mission or vision statement, step 2 taking stock and step, 3 planning for the future. This is a concept that educators have accepted and used to develop the potential of personnel to be able to plan for action and self-assessment. This concept is for continually improvement and development work. It can be called an assessment that has repercussions over time when teachers are evaluation capacity, an older limited assessment system will be replaced by 21st century learning assessment processes that aim to assess core subject knowledge, characteristics, and skills of the 21st century. The assessment emphasize on authentic assessment methods, using a variety of tools and giving feedback. It is provided to reflect the learner's ability, weaknesses, strengths, and teacher's teaching efficiency. Hence, we can use the results increasing the quality of education project further

Keyword: Empowerment Evaluation, Assessment in the 21th Century, Professional Teachers, Evaluation Capacity Building

บทนำ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนจะต้องดำเนินในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่นำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะสะท้อนให้เห็นพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการประเมินเพื่อพัฒนาการจึงมีความสำคัญ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า มีครูผู้สอนจำนวนไม่น้อยที่ยึดถือแนวทางการประเมินแบบเดิมที่เน้นการใช้แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ผู้เรียนในแต่ละภาคเรียน เช่น การสอบปลายภาค การสอบปลายปี การทดสอบระดับชาติ เป็นต้น สอดคล้องกับ พันธราวุธ ศรีแก้ว (2553) กล่าวว่า ครูประเมินความสามารถของ

นักเรียนโดยใช้ข้อสอบ NT, ONET และ Pre-ONET เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการประเมินความรู้ทางสมองมากกว่าด้านอื่นๆ ไม่มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูจำนวนมากขาดการพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิธีสอน ขาดการพัฒนาความรู้และทักษะ ขาดการพัฒนาเครื่องมือในการประเมิน และการวางแผนติดตามผลการเรียนยังมีค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (วรณดี แสงประทีปทอง, 2561) กล่าวว่า ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรูปแบบเดิม ซึ่งเน้นการทดสอบเป็นหลัก ไม่สามารถนำพาให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ เนื่องจากข้อสอบส่วนใหญ่มีลักษณะท่องจำ และมุ่งเน้นแต่เนื้อหา ไม่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการทำงานเป็นทีม เนื้อหาของข้อสอบไม่สัมพันธ์กับการเรียนในห้องเรียน ผู้เรียนต้องพึ่งพาการเรียนพิเศษเพื่อฝึกฝนเทคนิคการทำข้อสอบ

ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้มีการปฏิรูประบบการวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งวัดและประเมินผลสภาพที่แท้จริงของนักเรียนเป็นพื้นฐานของเหตุการณ์ในชีวิตจริงยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญและสัมพันธ์กับการเรียนการสอน เน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็นผู้เกี่ยวข้องในการประเมินมีหลายฝ่ายและเกิดขึ้นในทุกบริบท จึงเป็นการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต ดังนั้นการวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นการประเมินผลเชิงคุณภาพ เน้นการปฏิบัติจริง บูรณาการวิธีการประเมิน และใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลาย สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ของผู้เรียนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดและประเมินผล และนำประโยชน์ของผลสะท้อน (Feedback) หรือผลการประเมินความสามารถจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงานของผู้เรียน และมีการนำเทคโนโลยีการช่วยในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ อาทิ คลังข้อสอบ แบบทดสอบออนไลน์ โปรแกรมทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (ศศิธร บัวทอง, 2560 ; สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2561)

ทักษะหรือสมรรถนะทางการประเมินมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของครู ช่วยทำให้ครูรู้จักปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ในขณะที่ตัวคุณครูก็เป็นบุคคลที่สามารถถ่ายทอดลักษณะดังกล่าวไปสู่นักเรียนช่วยให้นักเรียนมีทักษะการประเมินเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเองเช่นกัน สมพงษ์ ปันพูน (2548) อย่างไรก็ดีตามในสภาพความเป็นจริงในทางปฏิบัติตามแนวคิดและหลักการของการประเมินไปใช้

ในโรงเรียน ยังไม่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว เพราะผลการประเมินการปฏิรูปการศึกษาของไทยในรอบแรกยังพบปัญหาในการประเมินการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา จนมีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเพื่อให้การดำเนินการในการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 บรรลุเป้าหมาย (บุญทวี อัมมบุญตา, 2556) แนวทางหนึ่งที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายได้แก่รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลัง

การประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation: EE) เป็นแนวคิดที่ถูกพัฒนาขึ้นโดย Fetterman ในปี ค.ศ.1996 มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันที่มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายได้แก่ วิธี 3 ขั้นตอน (Three steps Approach) ของเฟตเตอร์แมน (สาธิตา สกุลรัตนกุลชัย, 2553) ขั้นตอนที่ 1) การกำหนดพันธกิจหรือวิสัยทัศน์ (Establishing Mission or Vision statement) ขั้นตอนที่ 2) การรวบรวมข้อมูล (Taking Stock) และ 3) การวางแผนสำหรับอนาคต (Planning for the Future) รัตนะ บัวสนธิ์ (2547) ได้สรุปเกี่ยวกับการประเมินเสริมพลังอำนาจไว้ว่า เป็นการใช้แนวคิด เทคนิค และ ผลค้นพบของการประเมินเพื่อผลักดันให้เกิดการปรับปรุงและกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองได้ เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงไม่ใช่ การตัดสินคุณค่า ดังเช่นแนวคิดของการประเมินแบบดั้งเดิม ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องกันไปตามเงื่อนไขหรือบริบทที่ต้องการประเมิน สอดคล้องกับ สมพงษ์ ปันพูน (2548) กล่าวว่า การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจเป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาความสามารถทางการประเมินด้วยตนเองเน้นความยั่งยืนของผลที่เกิดขึ้น และแนวคิดของทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการกำหนดตนเอง (Self-Determination) เป็น

กิจกรรมแห่งความร่วมมือร่วมใจของหลายฝ่าย (Collaborative activity) ทั้งนักประเมิน ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการประเมินคุณค่าหรือค่านิยม (Value assessment) ของสิ่งที่มุ่งประเมิน นักประเมินไม่สามารถให้อำนาจกับใครได้บุคคลจะเป็นผู้เสริมพลังอำนาจให้กับตนเอง โดยหลังจากที่นักประเมินภายนอกถอนตัวออกจากกิจกรรมหรือโครงการแล้วบุคคลจะสามารถดำเนินการประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาต่อไปได้ ดังนั้นจุดเด่นของการประเมินแบบเสริมพลังที่สำคัญจึงมิใช่การสร้างสมรรถนะทางการประเมินให้กับครู แต่เป็นการที่นักประเมินให้การสนับสนุน ให้ความรู้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาในการวางแผนงาน และส่งเสริมให้ครูสร้างรูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา เนื้อหาวิชา และศักยภาพผู้เรียนด้วยตนเอง วิธีการหนึ่งในการเสริมพลังเพื่อสร้างครูมืออาชีพจึงเป็นการสร้างสมรรถนะทางการประเมิน

ECB หรือการสร้างสมรรถนะทางการประเมิน (Evaluation Capability Building) เป็นกระบวนการออกแบบเพื่อพัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติต่อการประเมินของบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรเพื่อสามารถทำการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานและใช้ข้อค้นพบจากการประเมินนำไปพัฒนาองค์กร ซึ่งหลักการของการสร้างความสามารถทางการประเมินคือ การพัฒนาความรู้ความสามารถ และเจตคติทางการประเมินในระดับบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กร โดยมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมกันทำการประเมินและเรียนรู้จากการดำเนินการ ดังนั้นจึงต้องอาศัยแนวคิดหรือรูปแบบทางการประเมินเข้ามาดำเนินการสร้างความสามารถให้เกิดขึ้น (พินดา วราสุนันท์, 2558)

การเสริมพลังอำนาจทางการประเมิน (Empowerment Evaluation) รวมถึงแนวคิดการประเมินอื่นๆ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสามารถทางการประเมิน และแนวคิดเหล่านี้เองคือต้นกำเนิดของการสร้างความสามารถทางการประเมินที่มุ่งเน้นให้กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) เข้ามามีส่วนร่วมด้วย อาจกล่าวได้ว่าครูผู้สอนที่ได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะทางการประเมิน (Evaluation Capacity Building) ด้วยวิธี 3 ขั้นตอนตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในด้านการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ของครู เพื่อพัฒนาผู้ที่มีอาชีพครู ไปสู่การเป็นครูมืออาชีพ

แนวทางการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กับการประเมินรูปแบบเดิม

ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรูปแบบเดิมยังขาดความสอดคล้องกับการประเมินผลการเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 เนื่องจากสาเหตุสำคัญหลายประการได้แก่ ประการแรก การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน รูปแบบเดิมนั้นเน้นการประเมินหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ส่วนรูปแบบใหม่เป็นการประเมินผลก่อน ระหว่างและหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน จากนั้นผู้เขียนจะเรียกรูปแบบเดิม และแนวทางการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะใช้คำว่ารูปแบบใหม่ ประการที่สองการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และจำเป็นต้องตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ทุกระดับ รูปแบบเดิม

เน้นประเมินเพื่อตัดสินผลสอบผ่าน หรือไม่ผ่าน ส่วน รูปแบบใหม่มีการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขจุดอ่อน และเสริมจุดแข็งของตนเองได้ และประการสุดท้ายการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะต้องครอบคลุมทั้งสถานภาพและความก้าวหน้าด้านความรู้/ทักษะพัฒนาการของผู้เรียน และคุณธรรม รูปแบบเดิมเน้นการทดสอบเป็นหลัก ข้อสอบส่วนใหญ่มีลักษณะท่องจำ และมุ่งเน้นแต่เนื้อหา ไม่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และไม่มีการทำงานเป็นทีม เนื้อหาของข้อสอบไม่สัมพันธ์กับการเรียนในห้องเรียน ผู้เรียนต้องพึ่งพาการเรียนพิเศษเพื่อฝึกฝนเทคนิคการทำข้อสอบ รูปแบบใหม่มุ่งประเมินความรู้ ทักษะ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เน้นประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เช่น แบบทดสอบ ประเมินการปฏิบัติ ประเมินทักษะ ประเมินจากผลงาน/ชิ้นงาน เป็นต้น (วรรณดี แสงประทีปทอง, 2561) สอดคล้องกับบุญทวี อิมบุญตา (2556) แสดงความคิดเห็นว่า ผลการประเมินการปฏิรูปการศึกษาของไทยในรอบแรกยังพบปัญหาในการประเมินการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาจนมีข้อเสนอแนะจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาให้มีการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล

สาเหตุของความไม่สอดคล้องระหว่างหลักการประเมินรูปแบบเดิมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการประเมินของครูผู้สอนดังกล่าว จึงเป็นที่มาของ

แนวทางการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Assessment of Learning Outcomes in the 21st Century) เป็นการประเมินตามสภาพจริง โดยบูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน และประยุกต์ใช้ กรอบการประเมินให้ตอบสนองทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 มิติ ได้แก่ การเรียนรู้ ความเข้าใจ การสำรวจ การสร้างสรรค์ และการแบ่งปัน ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นทางการ (formal assessment) และแบบไม่เป็นทางการ (informal assessment) ให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะประเมินโดยสิ่งที่มุ่งประเมินประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถในการปฏิบัติในโลกแห่งความเป็นจริง และมีการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขจุดอ่อน และเสริมจุดแข็งของตนเองได้ นอกจากนี้ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ ในการประเมินเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วิธีการและเครื่องมือที่อาจนำมาใช้ ได้แก่ แบบทดสอบ การวัดทักษะ ปฏิบัติ การนำเสนองาน การสังเกต การปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์พูดคุย การประเมินจากผลงาน การประเมินด้วย แฟ้มสะสมงาน การให้นักเรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อน ผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องประเมิน เป็นต้น (วรรณดี แสงประทีปทอง, 2561) ลักษณะสำคัญบางประการระหว่างการวัดและประเมินรูปแบบเดิมกับการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (ศศิธร บัวทอง, 2560) แสดงในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงลักษณะการวัดและประเมินรูปแบบเดิมกับการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21

ประเมินรูปแบบเดิม	การประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21
วัดว่านักเรียนรู้อะไร	วัดว่านักเรียนรู้อะไรได้บ้าง
วัดจากข้อสอบแบบเขียนตอบเพียงอย่างเดียว	การประเมินตามสภาพจริง ใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย
วัดเฉพาะความรู้เรื่องสั้นๆ ไม่ต่อเนื่อง เป็นอิสระจากกัน	วัดความรู้ที่สัมพันธ์กับบริบทที่รอบรู้ วัดความรู้ที่เชื่อมโยงกับกระบวนการ วัดความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิม การวัดข้ามศาสตร์
วัดผลเพื่อตัดสินได้-ตก ผ่าน-ไม่ผ่าน	ตัดสิน /วัดผลเพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็งของผู้เรียน ให้ผลสะท้อนกลับ นำผลการวัดไปวางแผนพัฒนา
ประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation)	ประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation)
ประเมินโดยครูผู้สอน	ประเมินโดยครูผู้สอน ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อน ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้อง

การประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มสมรรถนะหรือเพิ่มภาระ

มีครูจำนวนมากรวมทั้งผู้เขียนเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้เรียนและครูผู้สอนซึ่งนอกจากงานสอน ครูยังต้องปฏิบัติงานพิเศษหรืองานอื่นที่สถานศึกษามอบหมายหรืออย่างไร ดังนั้นเราควรทำความเข้าใจในประเด็นหลัก 3 ประเด็นซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ระบบการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21st Century Skills)

1) การสร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ (ความรู้ ความถนัดสาขาอาชีพ ทักษะคิด ต่อการทำงานและอาชีพ) 2) การนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงการแก้ไขงาน (เครื่องมือวัดผลตามสภาพจริงการปฏิบัติ ทักษะคิด และความรู้) 3) การใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (คลังข้อสอบระบุตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา ระดับชั้นพฤติกรรม) 4) การ

สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) และเส้นทางการศึกษาต่อสู่การ ประกอบอาชีพ (Career Path) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ

2. วิธีการวัดและประเมินทักษะทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมอย่างยิ่งคือการประเมินผลจากสิ่งที่ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นถึงว่ามีความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นผลจากการเรียนรู้ตามที่ผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ วิธีการประเมินผลที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ในการประเมินผลระหว่างเรียน มีดังนี้

2.1 การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล ได้แก่ 1) การถามตอบระหว่างทำกิจกรรมการเรียน 2) การพบปะสนทนาพูดคุยกับผู้เรียน 3) การพบปะสนทนาพูดคุยกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน 4) การสอบปากเปล่าเพื่อประเมินความเข้าใจ และเจตคติ 5) การอ่านบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ของผู้เรียน 6) การตรวจแบบฝึกหัดและการบ้าน พร้อมให้ข้อมูลป้อนกลับ

2.2 การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance assessment) เป็นวิธีการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อยเพียงใด การประเมินการปฏิบัติผู้สอนต้องเตรียมการในสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ 2.1 ภาระงานหรือกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติ (Tasks) และ 2.2 เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics)

2.3 การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) เป็นการประเมินผลจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติจะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง จึงเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนทั่วไป เนื่องจากเป็นสถานการณ์จริง หรือต้องจัดสถานการณ์ให้ใกล้เคียง แต่จะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมาก เพราะจะทำให้ทราบความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนว่ามีจุดเด่นและข้อบกพร่องในเรื่องใด อันจะนำไปสู่การแก้ไขที่ตรงประเด็นที่สุด

2.4 การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio assessment) เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยส่งเสริมให้การประเมินตามสภาพจริงมีความสมบูรณ์ สะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนมากขึ้น โดยการให้ผู้เรียนได้เก็บรวบรวมผลงานจากการปฏิบัติจริง ทั้งในชั้นเรียนหรือในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาจัดแสดงอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ พัฒนาการ และความสัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้ของผู้เรียน การวางแผนดำเนินงาน การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงานที่สมบูรณ์จะช่วยผู้สอนให้สามารถประเมินจากแฟ้มสะสมงานแทนการประเมินจากการปฏิบัติจริงได้

3. วัตถุประสงค์ของการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 3 ประการ ได้แก่

3.1 การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เป็นการประเมินเพื่อวินิจฉัยปัญหาการเรียนรู้ ของผู้เรียน ปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ หรือวิธีการทำงานของผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยทำประเมินในห้องเรียนขณะที่จัดการเรียนการสอน ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน สูง ผ่านคำถามให้คิด ฟัง และให้คำตอบเพื่อสะท้อนความคิดออกมา

3.2 การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as Learning) เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียนในขณะที่เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในการเรียนรู้ของตนเอง และใช้การประเมินเพื่อการเรียนรู้ในสิ่งใหม่

3.3 การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเกิดการเรียนรู้อย่างไรตามมาตรฐานของหลักสูตรเพียงใดโดยผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการประเมิน การประเมินตามแนวทางนี้เป็นการประเมินสรุปผลรวม (Summative Assessment) (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2548 ; ศศิธร บัวทอง, 2560 ; วรรณดี แสงประทีปทอง, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้นประเด็นข้อกังขาเริ่มคลี่คลายเนื่องจากเมื่อเราทำความเข้าใจจุดเน้นของการประเมินในศตวรรษที่ 21 อย่างถ่องแท้ จะพบว่า การประเมินรูปแบบใหม่นี้ นอกจากจะตอบโจทย์เป้าหมายการจัดการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน ยังช่วยลดภาระการทำงานของครูผู้สอน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าหากผู้สอนเปิด(ใจ) ปรับ และเปลี่ยน คำว่าครูมืออาชีพจะเป็นภาพลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้นในวงการศึกษาไทย

บทบาทของครูในด้านการประเมินผลการศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พยายามเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้บรรยายมาเป็น ผู้ชี้แนะ (Coach) หรือเป็นการที่คณะครูจากหลายสาขาวิชาร่วมกันออกแบบกิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Pedagogy) แบบข้ามศาสตร์ให้นักเรียนใช้เป็นเครื่องมือไป เรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ใช้เทคโนโลยีช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน เรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า Active Learning ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2548: 4) การประเมินผลการจัดการศึกษาในชั้นเรียนเป็นส่วนสำคัญที่ทำหน้าที่ในการสะท้อนระดับความสามารถของนักเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และเป็นบทบาทร่วมกันของครูนักเรียนและผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในการประเมินผล ตลอดจนใช้ข้อมูลจากการประเมินผลมาช่วยยกระดับความสามารถของผู้เรียน

ที่ผ่านมาการดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินผลของครูยังไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากปัญหานี้เป็นเสมือนโรคเรื้อรังที่ยังไม่ได้รับการรักษาที่ตรงจุด (บุญทวี อัมมบุญตา, 2556) ได้สรุปปัญหาที่เกี่ยวกับความสามารถของครู 5 ประการดังนี้ 1) ครูไม่ได้ปฏิบัติตามแนวทางการวัดและประเมินผลของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ข้อมูลจากกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนขาดความถูกต้องไม่สะท้อนภาพของความสำเร็จจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างแท้จริง 2) ครูขาดการทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการประเมินผลแนวใหม่ บทบาทของการ

ประเมินอยู่ที่ครูคนเดียว ทำให้ผลการประเมินการเรียนขาดความตรง 3) ครูยังยึดติดวิธีการประเมินผลแบบเดิมคือการแยกการประเมินการเรียนรู้ออกจากการเรียนการสอนไม่ได้ใช้ผลของการประเมินผลมาช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนและการสอนของครู 4) ครูยังใช้การสอบที่เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ ไม่นิยมใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและไม่ใช้การวัดผลอย่างหลากหลายวิธี และ 5) ในกระบวนการวัดและประเมินผล ครูดำเนินการโดยขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่าสิ่งสำคัญที่ต้องทำเป็นประการแรกในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการประเมินที่สอดคล้องกับการประเมินผลการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแนวคิดที่ถูกนำมาประยุกต์กันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ (Empowerment Evaluation) และการสร้างความสามารถทางการประเมิน (Evaluation Capacity Building) ซึ่งจะได้นำเสนอเป็นลำดับต่อไป

แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

ศาสตร์แห่งการประเมินได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) เป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาและกำลังได้รับความสนใจจากวงการประเมินในปัจจุบัน มีลักษณะที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมิน ทำการประเมินตนเองและสะท้อนผลแก่ตนเอง จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ (กฤติยา วงศ์ก้อม, 2547) ในปี ค.ศ. 1993 Dr. David M. Fetterman จากมหาวิทยาลัย Stanford University U.S.A. ได้พัฒนารูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังซึ่งใช้ทฤษฎีการสร้างพลัง (Empowerment Theory) เป็นแนวคิดใน

การพัฒนาโดยจะเน้นไปที่กระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคคล และผู้เกี่ยวข้องร่วมมือกันระบุนปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ค้นหาสาเหตุ มองภาพอนาคต และการดำเนินการให้บรรลุถึงภาพอนาคต โดยใช้หลักของประชาธิปไตยในทุกขั้นตอน ซึ่งในกระบวนการนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนจะต้องเข้าใจในงานของตนเอง มีความซื่อสัตย์ และความจริงใจที่จะแลกเปลี่ยนความจริงที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น สามารถเข้าใจในเหตุการณ์ และแลกเปลี่ยนความรู้ หรือข้อคิดเห็นต่างๆ ร่วมกันได้อย่างชัดเจน (บัญชา พร้อมดิษฐ์, 2556) การประเมินเสริมพลังอำนาจจัดอยู่ในรูปแบบการประเมินตามโมเดล 2 มิติ คือ มิติวัตถุประสงค์ (การประเมินเน้นการตัดสินใจ/เน้นการตัดสินใจคุณค่า) และมิติวิธีการ (วิธีเชิงระบบ/เชิงธรรมชาติ) ดังนั้นจึงถูกจัดอยู่ในประเภทการประเมินที่เน้นการตัดสินใจคุณค่าโดยใช้วิธีเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Value-Oriented Evaluation) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550)

รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการประเมินที่เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคล องค์กร และชุมชน เช่นเดียวกับศาสตร์ด้านจิตวิทยาชุมชน นักประเมินเป็นผู้อำนวยความสะดวกทำหน้าที่กระตุ้น ส่งเสริม และให้คำปรึกษาตามความจำเป็น ทั้งนี้ระดับความมากน้อยในการเสริมพลังขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลในบริบทนั้นๆ เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการตัดสินใจตนเองเหมือนกับการทำงานของนักมนุษยวิทยา ปฏิบัติการ และใช้หลักการของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้สามารถทำการประเมินและปรับปรุงงานของพวกเขาได้ด้วยตนเอง สมพงษ์ บันหุ่ (2548), สาริตา สุกุลรัตนกุลชัย, 2553), Fetterman (2005: 12) กล่าวว่า เมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ได้มีส่วนร่วมในโครงการเป็นการให้คุณค่าของ

พวกเขาในฐานะผู้ประเมิน พวกเขาจะร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็น และสนับสนุนอย่างสร้างสรรค์มากขึ้นเพราะต้องการให้งานประสบความสำเร็จ

หลักการประเมินแบบเสริมพลังซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทางปฏิบัติได้กับทุกโครงการ (อมวาสี อัมพันธ์ศิริรัตน์, 2560: 284) ประกอบด้วย 10 หลักการ คือ 1) การปรับปรุง (Improvement) เป็นการที่นักประเมินช่วยแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและกำกับติดตาม รวมทั้งช่วยสร้างตรรกะการประเมินภายใน ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใช้การประเมินปรับปรุงโครงการ 2) ความเป็นเจ้าของชุมชน (Community Ownership) ถ้าบุคคลมีส่วนรับผิดชอบในการสร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาพวกเขาจะรู้สึกเป็นเจ้าของโดยอำนาจชี้ขาดในการตัดสินใจในการประเมินเป็นของบุคคลมิใช่ นักประเมิน 3) การรวม (Inclusion) เป็นการรวมของกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการจากหลายส่วนโดยส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสร้างข้อตกลงร่วมกันในการวางแผนและการตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย (Democratic Participation) เป็นการเน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถแสดงความคิดเห็นของตนต่อการประเมินได้อย่างเปิดกว้าง 5) ความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justice) การปฏิบัติต่อบุคคลด้วยความเคารพในสิทธิของความเป็นมนุษย์ รวมถึงการเลือกกระบวนวิธีการประเมิน เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเหมาะสม 6) องค์ความรู้ชุมชน (Community Knowledge) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนเป็นอย่างดีและเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและพัฒนา 7) กลยุทธ์อิงหลักฐาน (Evidence-Based Strategies) นักประเมินค้นหารวบรวมองค์ความรู้

และนำเสนอกลยุทธ์หรือหลักฐานแก่องค์กร รวมทั้งช่วยออกแบบหรือปรับกลยุทธ์หรือหลักฐานที่พบให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทและความต้องการจำเป็นของชุมชน 8) การสร้างสมรรถนะ (Capacity Building) เป็นการสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการประเมินให้แก่บุคคล ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยนักประเมินทำหน้าที่ฝึกอบรมสนับสนุนให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผน การปฏิบัติงาน และการติดตามผล 9) การเรียนรู้ขององค์กร (Organizational Learning) นักประเมินและบุคคลร่วมกันสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ 10) ความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นการสนับสนุนให้บุคคล ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความรับผิดชอบร่วมกัน ต่อพันธะสัญญาในการประเมินที่ได้ทำขึ้น

Miller and Lennie กล่าวถึงจุดเด่นของการประเมินแบบเสริมพลังดังนี้ เป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพช่วยสร้างสมรรถนะทางการประเมินแก่บุคลากร สามารถตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นวิธีที่มีความแข็งแกร่งตอบสนองความต้องการจำเป็นขององค์กรช่วยให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังนี้ได้รับการออกแบบให้สร้างความร่วมมือรวมพลังของบุคลากร ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการร่วมกันเกิดความรับผิดชอบดำเนินการตามหลักประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในขณะทำงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและการพัฒนาที่ยั่งยืนของบุคคล

การประเมินเสริมพลังรูปแบบที่แพร่หลาย

ในปัจจุบันมีนักวิจัยและประเมินนำรูปแบบการประเมินเสริมพลังมาใช้ในการศึกษาและการ

วิจัยอย่างกว้างขวาง ทั้งในวงการศึกษา หรือการสาธารณสุข อาทิ งานวิจัยทางการสาธารณสุขของ เบญจมาภรณ์ อ้วนเจียม (2559) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเสริมพลังเพื่อส่งเสริมสุขภาวะชุมชน จิราภา แยมแสง และคณะ (2558) ศึกษาผลของโปรแกรมสร้างพลังอำนาจต่อการปรับพฤติกรรม การออกกำลังกายและการบริโภคอาหารของเด็กนักเรียนที่มีภาวะอ้วน ในต่างประเทศได้มีการประยุกต์ใช้ในหลายหน่วยงาน เช่น การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ องค์กรอิสระ โครงการการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่น โครงการป้องกันความเข้าใจผิดในเรื่องชาติพันธุ์ โครงการเสริมพลังอำนาจในกลุ่มผู้ด้อยความสามารถ และโครงการทางด้านการแพทย์ (พิทักษ์วงแหวน, 2562) ต่อมา Fetterman ได้ปรับปรุงพัฒนาโมเดลมาอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาจากรูปแบบการประเมินเดิม 4 ขั้นตอนที่น่าเสนอไว้ในปี ค.ศ. 1996 มาเป็น วิธี 3 ขั้นตอน (Three steps Approach)

วิธี 3 ขั้นตอน (Three steps Approach) เริ่มจากการกำหนดพันธกิจหรือวิสัยทัศน์ก่อนแล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวางแผนในอนาคต (สาธิตา สกุลรัตน์กุลชัย, 2553) ดังนี้ 1) การกำหนดพันธกิจหรือวิสัยทัศน์ (establishing mission or vision statement) ผู้มีส่วนร่วมในโครงการช่วยกันรับผิดชอบในการเลือกและพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้กิจกรรมโครงการดำเนินประสบผลสำเร็จ โดยนักประเมินทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการอภิปราย ทำการบันทึกข้อความพันธกิจที่ถูกนำเสนอ การพัฒนากลยุทธ์อาจใช้กระบวนการระดมสมอง การพิจารณา ทบทวนอย่างรอบคอบ การตกลงร่วมกัน จันทามติ (consensual agreement) กลยุทธ์ที่ได้จะถูกนำไปปฏิบัติแล้วมีการทบทวนตรวจสอบเกี่ยวกับประสิทธิผลหรือความ

เหมาะสม (กฤติยา วงศ์ก้อม, 2547) การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีความจำเป็น แม้ว่าจะมีพันธกิจเดิมอยู่แล้วก็ตาม ทั้งนี้เพราะในการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ ผู้มีส่วนร่วมทุกคนมีโอกาสในการแสดงวิสัยทัศน์ต่อโครงการ ทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลายของแต่ละคน 2) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการจัดลำดับความสำคัญและประเมินการปฏิบัติงานในปัจจุบันขององค์กร ต่อยอดมาจากการกำหนดพันธกิจโดยมุ่งตอบคำถามที่ว่า “ขณะนี้กลุ่มเป้าหมายยืนอยู่ ณ จุดใดของวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้” เป็นการสำรวจสิ่งที่มีอยู่ในกิจกรรมหรือโครงการ รวมทั้งการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของสิ่งที่เป้าหมาย 3) การวางแผนสำหรับอนาคต (planning for the future) ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันกำหนดเป้าหมาย อาจจะใช้วิธีการระดมสมองซึ่งมีลักษณะบรรยากาศแบบประชาธิปไตย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนได้เป้าหมายที่ทุกเห็นสอดคล้องกัน ผู้มีส่วนร่วมถูกถามด้วยคำถามสำหรับการวางแผนว่า “จากจุดนี้คุณต้องการจะไปทิศทางใด” โดยนักประเมินเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้มีส่วนร่วมใช้ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลวางแผนสำหรับอนาคตประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การพัฒนากลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน และ 3) การจัดหาหลักฐานแสดงความก้าวหน้าในการปฏิบัติ เป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสารหรือข้อมูลเชิงประจักษ์

จากประโยชน์และคุณค่าของวิธี 3 ขั้นตอน (Three steps Approach) ที่กล่าวมา ทำให้มีนักประเมินหลายท่านนำไปประยุกต์ใช้อาทิ บุญทวี อัมบุญตา (2556) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประเมินในชั้นเรียนโดยประยุกต์แนวคิดการเสริมพลังอำนาจ โรสนี จริยะมาการ ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความ

สามารถทางการประเมินของครูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนใต้โดยใช้แนวคิดประเมินแบบเสริมพลังอำนาจและการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน

การสร้างสมรรถนะทางการประเมิน (Evaluation Capacity Building: ECB)

การสร้างความสามารถทางการประเมิน (Evaluation capacity building: ECB) คือ กระบวนการเพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวัดและประเมิน หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การประเมิน การออกแบบการประเมิน จริยธรรมในการประเมิน รวมทั้งทักษะและเจตคติในการประเมินของบุคคล กลุ่มเป้าหมาย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อสามารถทำการประเมินได้ อย่างมีประสิทธิภาพทำให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานและใช้ข้อค้นพบจากการประเมินนำไปพัฒนาองค์กร การพัฒนาสมรรถนะการประเมินเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินสามารถดำเนินการประเมินได้ด้วยตนเองซึ่งถูกนำมาใช้หลายแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งแต่ละสมรรถนะมีการตีความหมายที่แตกต่างกันตามบริบทที่ศึกษา (สาธิตา สกุลรัตนกุลชัย, 2553 ; พินดา วราสุนันท์, 2559) ดังนั้นหากกล่าวถึงบริบททางการศึกษา การพัฒนาสมรรถนะการประเมินในระดับบุคคลจึงเป็นการมุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการประเมินเพื่อนำมาใช้ในการประเมินผลการจัดการศึกษาในชั้นเรียนด้วยตัวเอง

การประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมพลังในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญของการประเมินในบริบททางการศึกษา ครูจึงควรมี 3 สิ่งในตนเอง ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวกับการประเมินเป็นอย่างดี สามารถออกแบบและทำการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้อง

มีความมั่นใจในการใช้กระบวนการประเมินขั้นพื้นฐานการทำงานในบริบทที่หลากหลาย อาทิ การประเมินการเรียนรู้ การประเมินโครงการ หรือ การประเมินหลักสูตร ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาคือ สมรรถนะการประเมินหรือ ECB โรสนี จริยะมาการ กล่าวว่า การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจเน้นการสร้างความสามารถทางการประเมิน ใช้นวัตกรรมของการประเมิน เทคนิคการประเมิน และข้อค้นพบจากการประเมินไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา การปรับปรุง และการกำกับตนเองโดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมพลังในวงการศึกษาสามารถทำได้โดยใช้องค์ประกอบของ เฟดเดอร์แมน มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การฝึกอบรม (Training) เป็นการสร้างสมรรถนะในการประเมินให้แก่ครู โดยนักประเมินจัดเตรียมความรู้ที่จำเป็นสำหรับการประเมินและจัดฝึกอบรมให้กับครูหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การเอื้ออำนวยความสะดวก / ช่วยสร้างการเรียนรู้ (Facilitation) ครูได้รับการชี้แนะแนวทางให้สามารถทำการประเมินด้วยตนเองได้ (Self-Evaluation) 3) การสนับสนุน โน้มน้าว ชักจูง (Advocacy) ปรับทัศนคติของครู ซึ่งให้ครูตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ รวมทั้งผลลัพธ์หรือ ผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนของการประเมินการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 4) การสร้างความกระจ่าง (Illumination) ครูได้รับการชี้ทางสว่างเกี่ยวกับการประเมินให้เห็นภาพการดำเนินงานทุกขั้นตอนอย่างชัดเจน และ 5) การปลดปล่อยตนเองสู่เสรีภาพ (Liberation) การประเมินเสริมพลังจำเป็นต้องก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันหรือความรู้สึกมีเสรีภาพของครูทุกคน เช่น อิสระทางความคิด การออกแบบการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน เป็นไปตามคำกล่าวที่ว่าครูคือพ่อแม่คนที่ 2 ของลูกศิษย์ ครูจึงย่อมที่จะรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลและวางแผนการประเมินที่สอดคล้องเหมาะสมกับมาตรฐานตัวชี้วัดคุณภาพ

ผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 (อมาวาสี อัมพันศิริรัตน์, 2560)

สรุป

การประเมินแบบเสริมพลังเป็นแนวทางใหม่ที่นักประเมิน (Evaluator) หรือผู้บริโภค (Consumers) สามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานในองค์กรได้อย่างหลากหลาย โดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนในการพัฒนาความสำเร็จของโครงการหรือกิจกรรมอย่างมีระบบและต่อเนื่อง การประเมินแนวนี้นี้ให้คุณค่าอย่างชัดเจนในการช่วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สามารถทำการประเมินได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง โดยการใช้สิ่งที่เรียกว่า “การประเมินตนเอง และการสะท้อนกลับ” (Self Evaluation and Reflection) อยู่ตลอดการดำเนินการนั้นเอง ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทุกฝ่าย รวมทั้งผู้บริโภคหรือผู้รับประโยชน์ (Consumers) จะต้องทำการประเมินกิจกรรม/โครงการด้วยตนเอง นักประเมินแบบเสริมพลังทำหน้าที่เป็นเหมือนผู้ฝึกอบรมหรือผู้ชี้นำทิศทาง (Coach) เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ อาจกล่าวได้ว่า การประเมินในรูปแบบเสริมพลังอำนาจเป็น “กิจกรรมแห่งความร่วมมือร่วมใจ” (Collaborative Activity) (อมาวาสี อัมพันศิริรัตน์, 2560) บทความนี้ต้องการสะท้อนมุมมองต่อความสำคัญของการประเมินการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถูกขับเคลื่อนโดยกลไกการดำเนินงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับผู้บริหาร จนถึงระดับผู้รับนโยบายมาปฏิบัติ คงปฏิเสธไม่ได้ว่าครูผู้สอนรับบทบาทสำคัญเป็นนักประเมินทางการศึกษา ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ ครูไม่จำเป็นต้องเก่งรอบด้านในระดับผู้เชี่ยวชาญ (Expert) แต่สิ่งที่จำเป็นคือ คุณครูควรมีคือสมรรถนะทางการประเมิน (ECB) มีความรู้ ทักษะ และความรู้สึกเชื่อมั่นในการประเมินเพื่อนำผลมาใช้ประโยชน์หรือสร้างคุณค่า

ให้องค์กร จากความสำคัญดังกล่าว องค์การจึงควร
สนับสนุน ส่งเสริม และหาแนวทางการพัฒนาให้
ครูผู้สอนมีสมรรถนะทางการประเมิน อาจกล่าว
ตามข้อคิดเห็นของผู้เขียนได้ว่ารูปแบบที่เหมาะสม

และนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันคงหนี
ไม่พ้นการประเมินเพื่อเสริมพลังอำนาจ “ครูสร้าง
คน คนสร้างชาติ การประเมินเสริมพลังสร้างครู
เป็นนักประเมินมืออาชีพ”

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา วงศ์ก้อม. (2547). รูปแบบการพัฒนาครูด้านการประเมินการเรียนรู้ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. วิทยานิพนธ์สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภา แยมแสง และคณะ. (2558). ผลของการใช้โปรแกรมสร้างพลังอำนาจต่อการปรับพฤติกรรมการออกกำลังกาย และการบริโภคอาหารของเด็กนักเรียนที่มีภาวะอ้วนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 2(2), 41-52.
- บุญทวี อิมบุญดา. (2556). การพัฒนาระบบการประเมินในชั้นเรียนโดยประยุกต์แนวคิดการประเมินเสริมพลังอำนาจ.
- บัญชา พร้อมดิษฐ์. (1 มิถุนายน 2556). การประเมินเสริมพลัง (Empowerment Evaluation). มุม วิชาการด้านสาธารณสุขจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยวารสารสุขภาพออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 9 ก.ย. 2563, จาก https://www.stou.ac.th/schools/shs/booklet/book56_4/pbhealth.html.
- เบญจมาภรณ์ ฮั่วเจียม. (2559). การเสริมพลังเพื่อส่งเสริมสุขภาพชุมชน. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 7(1), 19-25.
- พันธราวุธ ศรีแก้ว. (2553). กระบวนการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะ ของครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง สังกัด สพป.นราธิวาส เขต 1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1.
- พิทักษ์ วงแหวน. (2562). การประเมินแบบเสริมพลังกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา วารสารสาระคาม, 11(1), 138-151.
- พินดา วราสุนันท์. (2558). การสร้างความสามารถทางการประเมิน. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 10(1), 214-228.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2547). การประเมินเสริมพลัง. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 31, 7-9.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2561). แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยและประเมินผลอุปสรรคธานี, 7(1), 1-10.
- ศศิธร บัวทอง. 2560. การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(2), 1856-1867.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สาธิตา สุกุลรัตนกุลชัย. (2553). การประเมินแบบเสริมพลังในการเรียนการสอนแบบสตูดิโอทางสถาปัตยกรรม. SDU Research Journal, 7(2), 143-151.

- สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. (13 มีนาคม 2561). *ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2563, จาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/66054/>.
- สมพงษ์ ปันหุ่น. (2548). *การพัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจเพื่อพัฒนาทักษะการประเมินของครูและนักเรียน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2548). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะสาขาวิชาชีพ*. กรุงเทพมหานคร.
- อมวาสี อัมพันศิริรัตน์. (2560). การประเมินแบบเสริมพลัง: แนวคิดและการประยุกต์ใช้. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 4(1), 280-291.
- Fetterman, D. (2005). 'Conclusion: conceptualizing empowerment evaluation in terms of sequential time and space', in D. Fetterman & A. Wandersman (eds), *Empowerment evaluation: principles in practice* (pp. 209–214), The Guilford Press, New York.

ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันอาหารในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร

Satisfaction Factors Affecting Decision to Use Food Applications in Samut Sakhon Municipality

วัฒนา เอกปมิตสิน¹, สมศักดิ์ ตันตาศณี², ประสงค์ อุทัย³, สมบัติ ทีฆทรัพย์⁴

Wattana Eakpimshin¹, Somsak Tantasanee², Prasong Uthai³, Sombat Teekasap⁴

Received: 5 April 2021

Revised: 9 June 2021

Accepted: 1 July 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันอาหาร 2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความพึงพอใจส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันอาหาร 3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านความพึงพอใจในการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันอาหาร กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์

ผลการศึกษา พบว่า 1. ประชากรศาสตร์ ด้าน อายุ เพศ รายได้ อาชีพ ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคอาหารต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันอาหาร อาจเป็นผลมาจากความง่ายในการเข้าถึงและการขยายตัวของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ขยายมายังเขตเทศบาลนครสมุทรสาครมากขึ้น ประกอบกับช่วงที่เก็บข้อมูลเป็นช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทำให้คนหันมาใช้บริการสั่งซื้ออาหารออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากสะดวกกว่าการออกไปซื้อเอง และไม่อนุญาตให้นั่งรับประทานอาหารที่ร้าน โดยกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนมีรายได้ที่แน่นอนและเพียงพอสามารถตัดสินใจสั่งอาหารได้ง่าย 2. ปัจจัยความพึงพอใจของผู้บริโภคอาหารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันอาหาร โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และ ด้านกระบวนการ 3. การเปรียบเทียบค่าความสอดคล้องระหว่างสถานที่และด้านการส่งเสริมการตลาด มีการแนะนำเมนูใหม่ๆ อยู่เสมอ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยความพึงพอใจ, การตัดสินใจ, แอปพลิเคชันอาหาร

¹⁻⁴ อาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธนบุรี

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี

³ อาจารย์ประจำสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี

¹⁻⁴ Lecturer in Information Technology Faculty of Science and Technology Thonburi University

² Lecturer of the Master of Business Administration Program Faculty of Business Administration Thonburi University

³ Lecturer in Management Faculty of Business Administration Thonburi University

Abstract

This study aims to: 1) study the demographic factors affecting the decision to use food applications. 2) to investigate the factors of satisfaction that influence the decision to use food applications. 3) to compare demographic and satisfaction factors in the decision to use food applications. The sample was a population of 400 people living in Samutsakhon municipality. The questionnaire was used to collect data. The statistics used to analyze the data were frequency, mean, percentage, and standard deviation, as well as regression analysis.

The results of the study found that 1) demographics, age, sex, income, and occupation affect food consumers' satisfaction in the decision to use food applications. This may be a result of the ease of access and the expansion of e-commerce businesses to more areas of Samutsakhon municipality. In addition, the data collection period was during the COVID-19 situation. More and more people are turning to online food ordering services because it's more convenient than going out to buy it yourself. People who are not allowed to sit and eat at the restaurant by private company employees have the highest average purchasing decision. This may be because private company employees have a stable income and are able to make food ordering decisions easily. 2) Factors influencing food application decisions based on food consumer satisfaction. Overall, it was at a very agreed rate. By studying price, product, and distribution channel in descending order. The aspects of marketing promotion, personnel aspect, physical appearance aspect, and process aspect are included. 3) A comparison of the corresponding value of the location and the marketing promotion aspect. New menus are constantly being introduced, with a statistical significance of 0.05.

Keyword: Consumer Factors, Food Decisions Applications

บทนำ

ในช่วงปี 2020 ที่ผ่านมานอกจากการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ และการพัฒนาแผนการตลาด ที่มีการใช้เครื่องมือดิจิทัล และเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่องแล้ว ธุรกิจทั่วโลกต้องประสบปัญหาการแพร่ระบาดของ Covid-19 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง รวมทั้งเศรษฐกิจทั่วโลก จำเป็นต้องหันมาพิจารณาแผนธุรกิจ เพื่อปรับให้เข้ากับเทรนด์ใหม่ (หรือ New Normal คำที่เราได้ยินกันจนคุ้นหู) และเข้าถึงลูกค้าได้อย่างเหมาะสม

ถึงแม้ว่าการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ในประเทศไทยจะไม่ได้อยู่ในระดับอันตราย หรือต้องเฝ้าสังเกตการณ์เช่นเดิม แต่ถึงอย่างนั้นหลายๆ พฤติกรรมของลูกค้า เทรนด์การตลาด และบางธุรกิจก็ได้มีการเปลี่ยนทิศทางการนำเสนอแบรนด์กันไปในช่วงตลอดปีที่ผ่านมา เช่น จำนวนการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ที่เพิ่มขึ้น คนให้ความสำคัญกับการตกแต่งบ้าน เนื่องจากสถานการณ์ Work from Home หรือ การประชุมวิดีโอคอลผ่าน Zoom แทนการไปทำงานที่ออฟฟิศ

ดังนั้นทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่และรายย่อย จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้แบรนด์นั้นอยู่รอด และคอยจับตาดูเทรนด์การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปอีกในอนาคต เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าและบริการ สำหรับทิศทางของตลาดธุรกิจจัดส่งอาหารไปยังที่พักในช่วงที่เหลือนของปี 2563 นี้ ภายหลังจากระบอบของโควิด-19 ได้คลี่คลาย และธุรกิจร้านอาหารกลับมาเปิดให้บริการ ส่งผลทำให้ปริมาณความหนาแน่นของการสั่งอาหารไปยังที่พักจะไม่ได้สูงเมื่อเทียบกับช่วงการระบาดของโควิด-19 แต่ยังสูงกว่าก่อนที่จะเกิดการระบาดของโควิด-19 (แต่หากสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศกลับมามีการระบาดอีกครั้ง ก็มีโอกาสที่ธุรกรรมจะปรับสูงขึ้น) และทำให้ทั้งปี 2563 ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า จำนวนครั้งของการจัดส่งอาหารจะอยู่ที่ 66-68 ล้านครั้งหรือขยายตัวสูงถึงร้อยละ 78.0-84.0 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตอย่างก้าวกระโดด

ขณะที่ความนิยมในการใช้บริการสั่งอาหารไปยังที่พัก (Food Delivery) ผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ดึงดูดให้มีผู้เล่นรายใหม่ที่นำเสนอรูปแบบการทำธุรกิจที่ต่างจากเดิมให้เข้ามาแข่งขัน ซึ่งจะยิ่งยกระดับการแข่งขันในตลาด ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มจัดส่งอาหารที่เดิมถูกขับเคลื่อนโดยผู้เล่น 4 รายหลักให้รุนแรงขึ้น ขณะที่ผู้บริโภคยังมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับส่วนลดที่ได้รับและความหลากหลายของร้านอาหารบนแพลตฟอร์ม ดังนั้น การเข้ามาแบ่งฐานตลาดของผู้บริโภคและสร้างฐานพันธมิตรทางธุรกิจของผู้ให้บริการรายใหม่คงจะไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย ส่งผลให้ส่วนแบ่งทางการตลาดระหว่างผู้เล่นเดิมและผู้เล่นใหม่ในช่วงที่เหลือนของปี 2563 ต่อเนื่องจนถึงต้นปี 2564 อาจไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มรายเดิมคงเร่งรุก

ไปสู่การเป็น Super Application

ปัจจุบันพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนเราเปลี่ยนแปลงไป ต้องการความรวดเร็ว ความสะดวกสบาย อีกทั้งการจราจรที่ติดขัดมากขึ้น จึงส่งผลให้ผู้บริโภคเลือกที่จะอยู่บ้านรับประทานอาหารและเลือกใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่มากยิ่งขึ้น ซึ่งธุรกิจจัดส่งอาหาร (Food delivery) เป็นทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภค ที่จะทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับประทานอาหารได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยความพึงพอใจของผู้บริโภคอาหารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ออปพลิเคชันอาหารในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีวรรณกรรมต่างๆ ทำให้สามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งจากการวิจัยหลายๆ เรื่องได้สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด 7P ที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันดังนี้คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การให้บริการส่วนบุคคล ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการสามารถปรับปรุงและพัฒนาด้านการให้บริการ เพิ่มขีดความสามารถและโอกาสทางธุรกิจ ให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันได้โดยสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ออปพลิเคชันอาหารในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความพึงพอใจส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ออปพลิเคชันอาหารในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร

3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านความพึงพอใจในการตัดสินใจเลือกใช้ออปพลิเคชันอาหาร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงข้อมูลทางประชากรศาสตร์และปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ออปพลิเคชันอาหาร

2. ผลที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบกิจการหรือธุรกิจในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร นำมาปรับปรุงการบริการให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อผู้ใช้แอปพลิเคชันในการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ให้มากที่สุด

วิธีการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จำนวน 53,751 คน ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2563 การเลือกตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นในการเลือกเท่ากัน

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling: SRS) โดยการประเมินจำนวนประชากรจากเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน เป็นการสุ่มแบบโดยใช้สูตรคำนวณของทาโรยามาเน (Finite population) Yamane (1973)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ โดยใช้ตัวแปร ลักษณะตัวแปร อายุ เพศ รายได้ อาชีพ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content

Validity) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 มาเป็นข้อคำถามนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับประชากรที่เลือกจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's Alpha ได้หาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์พหุแบบถดถอยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เนื่องการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวคิดของ Best (1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุ 21-30 ปี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 เพศ หญิง จำนวน 256 คน คิดเป็น ร้อยละ 56.5 เพศ ชาย จำนวน 114

คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 มีอาชีพพนักงานบริษัท เอกชน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 มีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 อาศัยอยู่ในตำบลมหาชัย จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 ความถี่ในการเลือกใช้บริการสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2

ปัจจัยความพึงพอใจในการตัดสินใจเลือกใช้ออปพลิเคชันอาหาร ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ตามลำดับ

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การแบ่งหมวดหมู่ และรายการอาหารชัดเจน กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องนี้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารมีคุณภาพต่ำสุด 4.12

2.2 ด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง การกำหนดการสั่งซื้อขั้นต่ำต่อการจัดส่งอาหารแบบเดลิเวอรีมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ในเรื่องราคาการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรีเท่ากับราคาการสั่งรับประทานที่ร้านต่ำสุด 3.22

2.3 ด้านการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง กำหนดเวลา

จัดส่งล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง มีความหลากหลายช่องทางการชำระเงินต่ำสุด 3.51

2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง มีการแนะนำเมนูใหม่ๆ อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง มีกิจกรรมแจกของรางวัลที่น่าสนใจ โดยให้ลูกค้ามีส่วนร่วมต่ำสุด 3.72

2.5 ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง พนักงานมีกิริยามารยาท เรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง พนักงานอริยาไยดี เป็นมิตรกับผู้ซื้อต่ำสุด 3.82

2.6 ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง รูปภาพอาหารมีความสวยงามน่ารับประทาน ค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง มีข้อมูลของอาหาร และร้านอาหารอย่างครบถ้วนต่ำสุด

2.7 ด้านกระบวนการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง บริการจัดส่งอาหารแบบเดลิเวอรี สามารถจัดส่งได้ตามเวลาที่แจ้งไว้ทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่อง มีระบบตรวจสอบสถานะจัดส่งแบบ Real Time ที่แม่นยำตรงความเป็นจริงต่ำสุด 4.11

ตาราง 1 แสดงค่าความสอดคล้องระหว่างอายุและด้านผลิตภัณฑ์

Model B	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1.1 รสชาติของอาหารมีความอร่อยถูกปากเหมือนกับรับประทานที่ร้าน	-.019	.128	-.012	-.149	.881
1.2 วัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารมีคุณภาพ	-.209	.161	-.130	-1.295	.196
1.3 บรรจุภัณฑ์ของการส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ มีความสวยงาม ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	.090	.168	.055	.533	.594
1.4 มีรายการอาหารให้เลือกหลากหลาย ไม่จำเจ	-.359	.186	-.213	-1.928	.055
1.5 แบ่งหมวดหมู่ และรายการอาหารชัดเจน	.069	.166	.041	.418	.676
1.6 มีร้านอาหารให้เลือกหลากหลาย	.108	.163	.067	.664	.507
1.7 ร้านอาหารมีชื่อเสียงและมีความน่าเชื่อถือ	-.020	.153	-.012	-.132	.895

การเปรียบเทียบค่าความสอดคล้องระหว่างระดับอายุและด้านผลิตภัณฑ์ 1.1 รสชาติของอาหารมีความอร่อยถูกปากเหมือนกับรับประทานที่ร้าน 1.2 วัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารมีคุณภาพ 1.3 บรรจุภัณฑ์ของการส่ง

อาหารแบบเดลิเวอรี่ 1.4 มีรายการอาหารให้เลือกหลากหลาย ไม่จำเจ 1.5 แบ่งหมวดหมู่ และรายการอาหารชัดเจน 1.6 มีร้านอาหารให้เลือกหลากหลาย 1.7 ร้านอาหารมีชื่อเสียงและมีความน่าเชื่อถือ

ตาราง 2 แสดงค่าความสอดคล้องระหว่างอาชีพและด้านราคา

Model B	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
2.1 เมนูอาหารระบุราคาชัดเจน	-.264	.117	-.156	-2.248	.025
2.2 ราคาการส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่เท่ากับราคาการสั่งรับประทานที่ร้าน	-.109	.123	-.075	-.890	.374
2.3 การกำหนดการสั่งซื้อขั้นต่ำต่อการจัดส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่มีความเหมาะสม	-.031	.154	-.018	-.204	.838
2.4 ค่าอาหารมีการรวมภาษี	.113	.120	.078	.940	.348

การเปรียบเทียบค่าความสอดคล้องระหว่างระดับอาชีพและด้านส่วนประสมทางด้านราคา 2.1 เมนูอาหารระบุราคาชัดเจน 2.2 ราคาการส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่เท่ากับราคาการสั่ง

รับประทานที่ร้าน 2.3 การกำหนดการสั่งซื้อขั้นต่ำต่อการจัดส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่มีความเหมาะสม 2.4 ค่าอาหารมีการรวมภาษี

ตาราง 3 แสดงค่าความสอดคล้องระหว่างความถี่ในการใช้บริการและด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

Model B	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
3.1 มีความหลากหลายช่องทางการชำระเงิน	-.040	.129	-.025	-.312	.755
3.2 เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันจดจำได้ง่าย	-.010	.144	-.006	-.069	.945
3.3 กำหนดเวลาจัดส่งล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ	-.118	.166	-.068	-.709	.479
3.4 การยืนยันรายการอาหารมีความรวดเร็ว	-.003	.185	-.002	-.018	.985
3.5 สะดวกในการสั่งซื้ออาหารตลอด 24 ชั่วโมง	-.150	.155	-.091	-.969	.333

การเปรียบเทียบค่าความสอดคล้องระหว่างระดับความถี่ในการใช้บริการและด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 3.1 มีความหลากหลายช่องทางการชำระเงิน 3.2 เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันจดจำได้ง่าย 3.3 กำหนดเวลาจัดส่งล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ 3.4 การยืนยันรายการอาหารมีความรวดเร็ว มี 3.5 สะดวกในการสั่งซื้ออาหารตลอด 24 ชั่วโมง มีการเปรียบเทียบค่าความสอดคล้อง

ระหว่างสถานที่และด้านการส่งเสริมการตลาด 4.1 มีคู่มือหรือส่วนลดในการสั่งอาหารที่ถูกใจ มี 4.2 มีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ 4.3 มีโปรโมชั่นส่วนลดค่าจัดส่งแบบประหยัดและฟรีค่าขนส่ง 4.4 มีกิจกรรมแจกของรางวัลที่น่าสนใจ โดยให้ลูกค้ามีส่วนร่วม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4.5 มีการแนะนำเมนูใหม่ๆ อยู่เสมอ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 แสดงค่าความสอดคล้องระหว่างระดับสถานที่และด้านการส่งเสริมการตลาด

Model B	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
4.1 มีคู่มือหรือส่วนลดในการสั่งอาหารที่ถูกใจ	-.143	.154	-.092	-.930	.353
4.2 มีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ	-.036	.131	-.022	-.274	.784
4.3 มีโปรโมชั่นส่วนลดค่าจัดส่ง	-.130	.172	-.085	-.753	.452
4.4 มีกิจกรรมแจกของรางวัลที่น่าสนใจ โดยให้ลูกค้ามีส่วนร่วม	.378	.164	.250	2.300	.022*
4.5 มีการแนะนำเมนูใหม่ๆ อยู่เสมอ	-.367	.151	-.220	-2.434	.015*

อภิปรายผล

ผลการศึกษา ที่พบว่า ปัจจัยความถึงพอใจในการเลือกใช้บริการสั่งอาหารแบบจัดส่งในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ใน

ระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะ

ทางการภาพ และ ด้านกระบวนการ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐศาสตร์ ปัญญาณะ และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ (2562). ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี การศึกษาปริญญาตรี อาชีพนักศึกษาและมีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท มีพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการอาหารตามสั่งแบบจัดส่งจากความสะดวก ซึ่งให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาดด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านการสร้างและนำเสนอ ลักษณะทางกายภาพ มากที่สุด โดยปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการสร้างและนำเสนอทางกายภาพการตลาดมีส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอาหารตามสั่งแบบจัดส่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนรัตน์ ศรีสำอางค์ (2558). ที่ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครต่อการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านเว็บไซต์ พบว่า ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านเว็บไซต์ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ปัจจัยย่อยด้านผลิตภัณฑ์ ที่มีผลในอันดับแรก คือ คุณภาพอาหาร ปัจจัยย่อยทางด้านราคา ที่มีผลในอันดับแรก คือ ราคาประหยัด ปัจจัยย่อยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ที่มีผลในอันดับแรกคือ ชำระเงินได้ง่าย และสำหรับปัจจัยย่อยด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีผลในอันดับแรก คือ การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ และยังสอดคล้องกับ ธิติมา พัฒลม (2558). ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนฟู้ดส์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารคลีน ฟู้ดส์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ระดับมากในทุกด้าน โดยด้านผลิตภัณฑ์ มีผลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้าน ราคา ด้าน

การส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนฟู้ดส์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในเขต กรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทุกด้าน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนฟู้ดส์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในเขต กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสั่งอาหารแบบจัดส่ง ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก อาจจะเป็นเพราะว่า การแบ่งหมวดหมู่ และรายการอาหารชัดเจน และมีภาพลักษณ์ที่ดี เมนูอาหารมีความหลากหลาย และสภาพอาหารน่ารับประทาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนรัตน์ ศรีสำอางค์ (2558). ที่ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ต่อการให้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านเว็บไซต์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ปัจจัยย่อยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลในอันดับแรก คือ คุณภาพอาหาร

ด้านราคา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสั่งอาหารแบบจัดส่ง ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดการสั่งซื้อขั้นต่ำต่อการจัดส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่มีความเหมาะสม กับระยะทางการให้บริการ และการใช้บริการจัดส่งอาหาร มีความคุ้มค่าเทียบกับเงินที่จ่ายไป สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ธนรัตน์ ศรีสำออง (2558). ที่ศึกษา พฤติกรรมผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ต่อการ ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านเว็บไซต์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญโดยรวมมีค่า เฉลี่ยในระดับมาก ปัจจัยย่อยทางด้านราคาที่มีผล ในอันดับแรก คือ ราคาประหยัด

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือก ใช้ บริการสั่งอาหารแบบจัดส่ง ในเขตเทศบาลนคร สมุทรสาคร ด้านการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ ในระดับเห็นด้วยมาก อาจเป็นเพราะว่ามีการ กำหนดเวลาจัดส่งล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ การ ยืนยันรายการอาหารมีความรวดเร็ว สถานที่ใน การจัดส่งครอบคลุมหลายพื้นที่ และช่วงเวลา ในการให้บริการมีความเหมาะสม มีส่วนทำให้ ผู้บริโภคทำการเลือกซื้อ และมีความสะดวกรวดเร็ว ในการจัดส่งสินค้าถึงมือผู้บริโภค สอดคล้อง กับงานวิจัยของ ธิติมา พัดลม (2558). ที่ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนฟู้ดส์ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านการส่งเสริมทางการตลาด พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือก ใช้ บริการสั่งอาหารแบบจัดส่ง ในเขตเทศบาลนคร สมุทรสาคร ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก อาจเป็นเพราะว่ามี มีการแนะนำเมนูใหม่ๆ อยู่เสมอ มีการประชาสัมพันธ์ ตามสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่นสื่อออนไลน์ โทรทัตส์ อีเมล โฆษณาต่างๆ เป็นต้น อย่าง ต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชฐาศาสตร์ ปัญญา และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ (2562). ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ บริการอาหารตามสั่งแบบจัดส่ง พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการ ส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งให้ความสำคัญต่อการจัดโปรโมชั่นส่วนและการจัดส่งสินค้า

ฟรีเมื่อซื้อครบตามจำนวนมากที่สุด

ด้านบุคลากร พบว่า ปัจจัยส่วนประสม ทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสั่งอาหารแบบ จัดส่ง ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก อาจเป็นเพราะว่า พนักงานมีกิริยามารยาท เรียบร้อย พนักงาน ทำงานด้วยความเต็มใจและมีประสิทธิภาพใน การทำงาน ส่งสินค้าได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ให้กับลูกค้าที่ใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วริษฐา เขียนเอี่ยม (2562). ที่ศึกษา บทบาทของ เทคโนโลยีและกระบวนการต่อพฤติกรรมการสั่ง อาหารทางออนไลน์ ด้านบุคคล ผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อ พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมาก ที่สุด ในเรื่อง พนักงานมีความชำนาญในการจัดส่ง อาหารอย่างถูกต้อง รองลงมาคือ ให้ความสำคัญ ในระดับมาก ในเรื่อง พนักงานสามารถแก้ไขปัญหา และให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง

1. ข้อมูลประชากรศาสตร์

จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ด้าน อายุ เพศ รายได้ อาชีพ ส่งผลต่อความ พึงพอใจของผู้บริโภคอาหารต่อการตัดสินใจ เลือกใช้ออปพลิเคชันอาหารในเขตเทศบาล นครสมุทรสาคร อาจเป็นผลมาจากความง่ายใน การเข้าถึงและการขยายตัวของธุรกิจพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ที่ขยายมายังเขตเทศบาลนคร สมุทรสาครมากขึ้น ประกอบกับช่วงที่เก็บข้อมูล เป็นช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทำให้คนหันมาใช้ บริการสั่งซื้ออาหารออนไลน์มากขึ้น เนื่องจาก สะดวกกว่าการออกไปซื้อเอง และไม่อนุญาตให้ นั่งรับประทานอาหารที่ร้าน โดยกลุ่มพนักงาน บริษัทเอกชน มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ที่แน่นอนและเพียงพอสามารถตัดสินใจ สั่งอาหารได้ง่าย

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ทั้ง 7 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ และปัจจัยด้านกระบวนการ ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคอาหารต่อการตัดสินใจเลือกใช้อาพพลิคชันอาหารในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

3. ความพึงพอใจในการใช้งานที่มีต่อการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่สั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องไปตักอาหารเอง และจากนี้สถานการณ์โควิด-19 ที่รุนแรงในปัจจุบันทำให้เกิดมาตรการต่างๆ เพื่อยับยั้งการระบาดของเชื้อไวรัสและไม่อนุญาตให้นั่งรับประทานอาหารที่ร้านนั้น ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงสู่ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และการบริโภคของผู้คนเน้นช่องทางออนไลน์มากขึ้นและมีแนวโน้มจะกลายเป็นพฤติกรรมถาวร

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้งานและพฤติกรรมการใช้อาพพลิคชันสั่งอาหารออนไลน์เดลิเวอรี่ (Delivery) ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยใช้ตัวแปรอื่นๆ ที่คาดว่าเป็นปัจจัยสำคัญเพิ่มเติม เช่น การรับรู้คุณค่าที่เป็นประโยชน์ ทศนคติต่อการใช้งาน และปัญหาและความต้องการผู้ให้บริการในการใช้อาพพลิคชันสั่งอาหารออนไลน์เดลิเวอรี่ (Delivery) เป็นต้น

2. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมโดยนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ผลการวิจัยในครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

3. งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะผู้บริโภคในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาครงานวิจัยในอนาคตควรศึกษาเทศบาลอื่นๆ ที่มีการทำธุรกิจอาหารแบบบริการส่งถึงที่เพื่อให้ทราบข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

สรุป

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และการตัดสินใจและความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการใช้อาพพลิคชันในการสั่งอาหารในเขตเทศบาลนครสมุทรสาครมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้งานและพฤติกรรมการใช้อาพพลิคชันสั่งอาหารออนไลน์เดลิเวอรี่ (Delivery) ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยใช้ตัวแปรอื่นๆ ที่คาดว่าเป็นปัจจัยสำคัญเพิ่มเติม เช่น การรับรู้คุณค่าที่เป็นประโยชน์ ทศนคติต่อการใช้งาน และปัญหาและความต้องการผู้ให้บริการในการใช้อาพพลิคชันสั่งอาหารออนไลน์เดลิเวอรี่ (Delivery) เป็นต้น

2. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมโดยนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ผลการวิจัยในครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกใช้อาพพลิคชันอาหารในประเทศไทย

2.2 การมีการศึกษาเรื่องการตัดสินใจ เลือกใช้ออปพลิเคชันอาหารในทั่วโลก

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัย
ธนบุรีที่ได้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยเรื่องนี้จน
ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐศาสตร์ ปัญญาณะ และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ
อาหารตามสั่งแบบจัดส่ง. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยทักษิณ*, 11(1).
ธนรัตน์ ศรีสำอางค์. (2558). พฤติกรรมผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครต่อการใช้บริการสั่งอาหารจัดส่งผ่าน
เว็บไซต์. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 1(3), 354-371.
ธิติมา พัดลม. (2559). พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนฟู้ดส์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขต
กรุงเทพมหานคร. *วารสารการจัดการธุรกิจมหาวิทยาลัยบูรพา*, 4(2), 6-21.
วริษฐา เขียนเอี่ยม. (2561). บทบาทของเทคโนโลยีและกระบวนการต่อการสั่งอาหารออนไลน์. (การ
ค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

การพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Development of Local Product Labels for Persuading Foreign Tourist in Muang District, Mae Hong Son Province

ปรภัทร คงศรี¹

Poraphat Khongsri¹

Received: 12 November 2020

Revised: 25 May 2021

Accepted: 7 June 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาโน้มน้าวใจและเปรียบเทียบการใช้ภาษาระหว่างฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น OTOP ระดับ 1-2 ดาวและระดับ 3-5 ดาว 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวต่างชาติบนฉลากผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 1-2 ดาว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทอาหารจากศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น 25 แห่ง จำนวน 50 ฉลาก ประกอบด้วยฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 1-2 ดาว จำนวน 25 ฉลากและฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 3-5 ดาว จำนวน 25 ฉลาก ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการนำเสนอข้อความทั้งแบบอวัจนภาษาและวัจนภาษา การวิเคราะห์ข้อความ อวัจนภาษาปรากฏภาพที่เป็นภาพจริงและภาพกราฟฟิก ฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นทั้งระดับ 1-2 ดาว และระดับ 3-5 ดาว ใช้ภาพกราฟฟิกมากกว่าภาพจริง ส่วนการใช้สีพบว่า ใช้สีกลมกลืนมากกว่าสีเอกรงค์และสีตรงข้าม ขนาดตัวอักษรใช้แบบไล่ระดับขนาดตัวอักษร นอกจากนี้ฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 3-5 ดาว มีเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายรับรองรับรองการค้ามากกว่าฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 1-2 ดาว ส่วนข้อความวัจนภาษา พบว่า กลวิธีการขยายความปรากฏการใช้คำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์บนฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 3-5 ดาวมากกว่าฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 1-2 ดาว กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรมปรากฏการใช้วาทกรรมบอกเล่าและการกล่าวเกินจริงมากกว่าบนฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 3-5 ดาว กลวิธีทางวาทศิลป์ พบว่ามีการใช้คำขวัญทั้งบนฉลากผลิตภัณฑ์ทั้งในระดับ 1-2 ดาว และ 3-5 ดาว และกลวิธีทางศัพท์ปรากฏการใช้คำบุพบทและคำกริยาในรูปของ infinitive with to บนฉลากผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: ฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP), การวิเคราะห์ข้อความ, ภาษาเพื่อการดึงดูดความสนใจ

¹ อาจารย์ วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน E-mail: Poraphat_kho@g.cmru.ac.th

¹ Lecturer, Mae Hong Son College, Chiang Mai Rajabhat University Mae Hong Son Campus

Abstract

The objectives of this research were 1) to analyze persuasive linguistics strategies and to compare language usage between 1-2 stars OTOP local product labels and 3-5 stars OTOP local product labels, and 2) to study guidelines for development OTOP local product labels in Muang district, Mae Hong Son province by using English language strategies for persuading foreign tourist. The researcher collected local labels of food products from 25 local product distribution centers. A total of 50 labels included 25 of 1-2-stars local product labels and 25 of 3-5-stars local product labels. The results suggest that language strategies present both non-verbal data and verbal data. An analysis of non-verbal data presented visual and graphics images. The local product labels used graphic images rather than visual images and used more harmonious colors than monochromatic and contrasting colors. The size of font on the labels was the gradient style. Furthermore, 3-5-stars local product labels showed more trademarks and certificate marks. The verbal data analysis showed that more adjectives and adverbs were used to describe the 3-5-stars local product labels than those of 1-2-stars local product labels for modification strategies. For discourse and pragmatic strategies, more narrative and exaggerated discourse were used in 3-5-stars local product labels. Regarding rhetorical strategies, slogans were used in both the 1-2-stars local product labels and the 3-5-stars local product labels. Moreover, the content words such as prepositions, verbs infinitive with to appeared in local product labels.

Keyword: Local Product Labels (OTOP), Discourse Analysis, Persuasive Language

บทนำ

สินค้าที่วางขายในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปัจจุบันที่เกิดจากฝีมือของคนในชุมชน มีการพัฒนาในเรื่องบรรจุภัณฑ์ หีบห่อใส่ผลิตภัณฑ์ของตนเองที่ดึงดูดความสนใจลูกค้า มีความสวยงาม แปลกใหม่ตามกระแสนิยมในปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งมีหลากหลายชนิดที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง และแต่ละผลิตภัณฑ์ก็มีระดับคุณภาพต่างกัน เริ่มตั้งแต่สินค้าที่ได้รับรองคุณภาพระดับดีน้อยสุด คือ 1 ดาว จนถึงระดับ 5 ดาวที่ถูกจัดว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีที่สุด โดยได้รับการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมต่อการจำหน่ายแก่ลูกค้า ผลิตภัณฑ์

บางชนิดมักจะพิจารณาจากรูปลักษณ์ภายนอกที่เห็นก่อน ลักษณะของหีบห่อ บรรจุภัณฑ์ การบรรจุถุงที่เหมาะสม สวยงามและเป็นที่สะดุดตา ฉะนั้นผู้ผลิตสินค้าจึงต้องมีการหาวิธีและมีรูปแบบ บรรจุภัณฑ์ที่สามารถสร้างจุดเด่นผลิตภัณฑ์ของตนเองได้ เป็นการสร้างความได้เปรียบให้กับสินค้าของตนเองได้ พื้นที่บนบรรจุภัณฑ์ที่สามารถสร้างความน่าสนใจและดึงดูดแก่กลุ่มลูกค้า และตัวผลิตภัณฑ์แสดงความเป็นเอกลักษณ์ได้จากรูปแบบของฉลาก เราจะเห็นว่าข้อมูลที่ปรากฏบนฉลากจะมีทั้งลักษณะของข้อความและภาพประกอบ ในทางภาษาศาสตร์และการศึกษาภาษาจะเป็นเรื่องของวัจนภาษาและอวัจนภาษา

เมื่อสินค้าต้องการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่หลากหลายมากขึ้น ภาษาที่ถ่ายทอดและสื่อสารไปยังลูกค้าผ่านบรรจุภัณฑ์มีความสำคัญเช่นกัน ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากลที่สามารถเป็นเครื่องมือสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ และเป็นตัวช่วยพัฒนาและยกระดับสินค้าไปสู่สากล ถือได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้อย่างกว้างขวางที่สุด Gerritsen *et al.* (2010) ศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษในการโฆษณาผลิตภัณฑ์ในกลุ่มประเทศยุโรปที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ ซึ่งให้เห็นว่า ถึงแม้การใช้ภาษาอังกฤษในการโฆษณาจะไม่มีผลกระทบต่อภาพพจน์หรือราคาของผลิตภัณฑ์ แต่มีผลต่อการรับรู้และความเข้าใจตัวบทหรือข้อความ ส่วนประกอบข้อความต่างๆ ที่ปรากฏบนบรรจุภัณฑ์ในทุกผลิตภัณฑ์ล้วนปรากฏบนพื้นที่ที่เป็นฉลากบรรจุภัณฑ์สินค้า ฉลากบรรจุภัณฑ์ควรมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นอีกภาษาหนึ่งนอกจากที่กล่าวมาข้างต้น องค์ประกอบที่ยังขาดสำหรับการใช้รูปแบบการเขียนภาษาโฆษณา คือรูปแบบภาษาที่ใช้มีผลต่อการอ่านที่ดึงดูดให้ลูกค้าต่างชาติมีความสนใจมากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้จะเห็นว่า การใช้ภาษาไทยเขียนบนฉลากโดยใช้ลูกเล่นทางภาษา กระบวนการทางภาษาที่เพิ่มความโดดเด่นให้เกิดบนฉลากแล้ว เมื่อนำมาเขียนด้วยรูปแบบภาษาอังกฤษก็มีกลวิธีและการใช้รูปแบบที่ค่อนข้างแตกต่างกันออกไป พิจารณาจากตัวอย่างต่อไปนี้ (Utomo & Suprajitno, 2014)

1. Got Milk?

(การใช้ภาษาอังกฤษเขียนสโลแกนสินค้า)

2. Have you got any milk?

(การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทั่วไป)

จากตัวอย่าง เป็นลักษณะรูปแบบการใช้ภาษาอังกฤษเขียนคำขวัญสินค้าที่ใช้ลูกเล่นทาง

ภาษาโดยการลดคำ ซึ่งแตกต่างกันระหว่างการใช้ภาษาบนบรรจุภัณฑ์และการใช้ภาษาทั่วไป ถึงแม้จะใช้ภาษาแตกต่างกันในบริบทที่แตกต่างแต่ผู้อ่านชาวต่างชาติก็สามารถเข้าใจได้ ดังนั้นกลวิธีการใช้ภาษาดังกล่าวเป็นวิธีการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในการเขียนฉลากผลิตภัณฑ์สินค้าและเป็นกลวิธีที่สามารถดึงดูดความสนใจลูกค้า โดยสื่อความหมายทางภาษาที่พิเศษ ชวนให้ลูกค้าและคนอ่านสนใจ การดึงดูดและความน่าสนใจในภาษาไม่ว่าจะเป็นสโลแกนหรือข้อมูลส่วนอื่นในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ นั่นคือการเลือกใช้คำและวิธีการที่ชวนอ่าน กลวิธีที่มีก่นามาเขียนในภาษาโฆษณาคือการใช้คำขยายคำคุณศัพท์ เพราะภาษาแสดงให้เห็นถึงทัศนคติและสัญลักษณ์ทางภาษาในการโฆษณา (Kelly-Holmes, 2005) กลวิธีทางภาษาทั้งหมดในทางหลักการวิเคราะห์ข้อความหรือวาทกรรมวิเคราะห์ (จันทิมา อังคพณชกิจ, 2561) ซึ่งผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อการวิเคราะห์ข้อความ ที่เป็นแบบวจนภาษา(verbal language) และอวจนภาษา(non-verbal language) สำหรับการวิเคราะห์ข้อความที่เป็นวจนภาษา ประกอบด้วยกลวิธีวิเคราะห์ทางศัพท์ (Lexical strategies) กลวิธีขยายความ (Modification strategies) กลวิธีทางวจนปฏิบัติศาสตร์และ วาทกรรม (Discourse-Pragmatic strategies) กลวิธีทางวาทศิลป์ (Rhetorical strategies) และกลวิธีทางสัญญะ (Semiotic strategies) ซึ่งเป็นข้อความแบบอวจนภาษาที่ไม่ใช่ถ้อยคำ แต่เป็นรูปแบบของภาษาประกอบ ภาพถ่าย สี ที่ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์

จากเหตุผลและความสำคัญกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาการใช้ภาษาที่ดึงดูดความสนใจที่ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-5 ดาว และแนวทางการ

พัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษบนฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อการดึงดูดความสนใจให้แก่สินค้าระดับ 1-2 ดาว ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนสู่ระดับสากล เพื่อให้สามารถเข้าถึงสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการโน้มน้าวใจและเปรียบเทียบระหว่างฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การคัดสรรในระดับ 1-2 ดาว และผ่านเกณฑ์การคัดสรรในระดับ 3-5 ดาว

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการโน้มน้าวใจบนฉลากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การคัดสรรในระดับ 1-2 ดาว

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดเป็นผู้ให้ข้อมูลฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 25 ราย จำนวนฉลากผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 89 ฉลาก ข้อมูลฉลากผลิตภัณฑ์เป็นฉลากผลิตภัณฑ์ที่จัดอยู่ในระดับ 1-5 ดาว และยังไม่ได้ผ่านการรับรองติดดาว โดยคัดเลือกฉลากเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล 50 ฉลากที่มีความเหมาะสมสำหรับนำมาวิเคราะห์ข้อความและเป็นฉลากที่มีความสมบูรณ์ ชัดเจน โดยนำมาแยกออกเป็นฉลากผลิตภัณฑ์ที่ผ่านเกณฑ์ใน

ระดับ 3-5 ดาว และฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 1-2 ดาว เนื่องจากฉลากของผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้อาจจะยังไม่ได้รับการพัฒนาเป็นฉลากภาษาอังกฤษหรือฉลากผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้เป็นภาษาอังกฤษแล้ว แต่ยังใช้ภาษาอังกฤษที่ไม่ดึงดูดความสนใจพอ

เนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์ เป็นเนื้อหาข้อมูลที่ปรากฏเฉพาะบนฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเท่านั้น ข้อมูลการให้ข้อมูลหลักๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏบนฉลากประกอบด้วยชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อรอง การอธิบายและพรรณนา โลโก้ และอื่นๆ เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อความและวาทกรรมวิเคราะห์ (Discourse Analysis) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นวัจนภาษาและอวัจนภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกการเก็บข้อมูลฉลาก แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนบันทึกชื่อร้านค้าและแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และฉลากผลิตภัณฑ์จากร้านค้าต่างๆ พร้อมภาพประกอบ

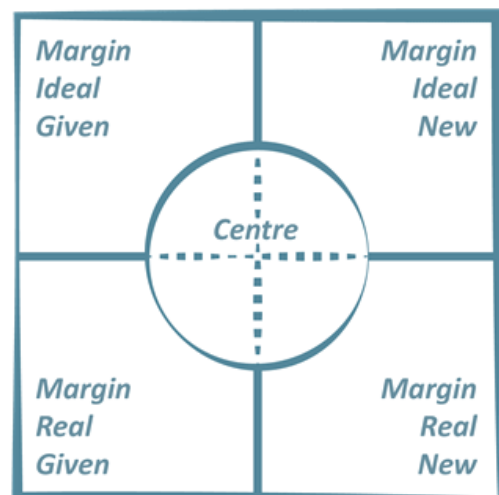
2. แบบบันทึกข้อมูลทางภาษา เพื่อเป็นการคัดแยกและวิเคราะห์ภาษาที่ปรากฏบนฉลาก โดยผู้วิจัยออกแบบแบบบันทึกโดยยึดประเด็นตามกลวิธีการวิเคราะห์ข้อความและวาทกรรมวิเคราะห์ (Discourse Analysis) ของจันทิมา อังคพณิชยกิจ (2561) Watcharakaweelip (2013) และ Lerlertyuttithum (2015) สำหรับการวิเคราะห์ข้อความที่เป็นวัจนภาษา ดังตาราง 1

ตาราง 1 กลวิธีทางภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจในโฆษณา

	จันทิมา อังคพนิชยกิจ (2561)	Watcharakaweelap (2013)	Lerlertyuttithum (2015)
		1) การใช้ตัวอักษรแรกตัวใหญ่	
	1) กลวิธีทางศัพท์	2) การใช้ function word และ content word	1) การใช้คำนาม 2) การใช้คำกล่าวซ้ำ (Repetition)
Persuasive Language/ Persuasive Strategies	2) กลวิธีขยายความ	3) การใช้กริยาวิเศษณ์แบบ intensifying adverbs	3) การใช้คำปริมาณ
	3) กลวิธีทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ และวาทกรรม	4) การใช้ Connotation และ Denotation 5) การอุปมา (Metaphor)	4) การใช้วัจนกรรมซ้ำ
	4) กลวิธีทางวาทศิลป์	6) การใช้สำนวนและสุภาษิตภาษาอังกฤษ (Proverb and idioms)	
	5) กลวิธีทางสัญลักษณ์		

ส่วนการวิเคราะห์ข้อความแบบอวัจนภาษาหรือกลวิธีทางสัญลักษณ์ เป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีทางภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจในการโฆษณา ตามแนวคิดของ Kress and Leeuwen (1998) ดังภาพประกอบ 1 เป็นหลักการและแนวคิดของการจัดวางข้อความ ภาพ สี และการจัดตำแหน่งบนฉลาก การจัดตำแหน่งข้อความในกรอบพื้นที่สี่เหลี่ยมอาจไม่ได้ใช้พื้นที่แบบตายตัว แต่สามารถทำให้เห็นการสื่อความหมายพื้นฐานและการจัดการพื้นที่ให้ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้

การเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลภาษาบนฉลากบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ใช้ในปัจจุบันและข้อมูลภาษาอังกฤษที่จะสร้างเพื่อดึงดูดความสนใจ ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจากร้านจำหน่ายและกลุ่มผลิตสินค้าต่างๆ โดยการบอกวัตถุประสงค์ของการเข้าไปเก็บข้อมูลและรายละเอียดเบื้องต้น เพื่อให้ผู้จำหน่ายสามารถให้ข้อมูลและแนะนำผลิตภัณฑ์ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยต้องการ หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้

ภาพประกอบ 1 The dimension of visual space จาก *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication* โดย Kress & Leeuwen (1998, p. 208)

วิธีการเก็บข้อมูลโดยการถ่ายภาพฉลากที่ปรากฏบนบรรจุภัณฑ์ของสินค้าทั้งหมด ทั้งส่วนที่เป็นการให้ข้อมูลส่วนหน้า เช่น ชื่อผลิตภัณฑ์ สโลแกนต่างๆ ภาพ คำอธิบายสินค้าและส่วนที่เป็นการให้ข้อมูลทางโภชนาการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการนำมาวิเคราะห์ โดยผลิตภัณฑ์อาจจะอยู่ทั้งในรูปแบบของฉลากที่ติดบรรจุภัณฑ์ที่เป็นขวด กล่องและกระปุก การถ่ายภาพได้รับการอนุญาตจากผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย หลังจากนั้นนำภาพฉลากบรรจุภัณฑ์ทั้งหมดมาคัดแยกข้อมูลภาพตามแต่ละสถานที่ที่ได้เก็บรวบรวมแล้วนำมาแยกประเภทของฉลากที่ได้จากผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ เช่น ฉลากของผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ฉลากผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่ม เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์ภาษาและจัดกลุ่มภาษาตามประเภทต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางภาษา ผู้วิจัยใช้หลักการการวิเคราะห์ข้อความด้วยกลวิธีต่างๆ ของจันทิมา อังคพณชยกิจ (2561), Watcharakaweelip (2013) และ Lerlertyuttithum (2015) ประกอบด้วยกลวิธีต่างๆ (ดังตาราง 1) และการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เป็นอวัจนภาษา หรือส่วนที่เป็นรูปภาพ (Non-verbal language) ผู้วิจัยเน้นศึกษาองค์ประกอบของฉลากผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่นตามแนวคิดของ Kress and Leeuwen (1998) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. วิเคราะห์กลวิธีการโน้มน้าวใจและเปรียบเทียบระหว่างฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การคัดสรรใน

ระดับ 1-2 ดาว และผ่านเกณฑ์การคัดสรรในระดับ 3-5 ดาว สูดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย

2. ศึกษากลวิธีทางภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาฉลากสินค้าท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการโน้มน้าวใจในฉลากผลิตภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การคัดสรรในระดับ 1-2 ดาว

ผลการวิจัย

ข้อมูลฉลากผลิตภัณฑ์ OTOP ประเภทอาหาร ทั้งหมด 50 ฉลาก (คิดเป็นร้อยละ 100) ที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อนำมาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา แยกเป็นฉลากผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่ม จำนวน 7 ฉลาก และประเภทอาหาร จำนวน 43 ฉลาก ฉลากผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยสินค้าจากหลากหลายประเภท ได้แก่ ฉลากผลิตภัณฑ์ประเภท ถั่ว งา (ประเภทละ 15 ฉลาก คิดเป็นร้อยละ 30) ข้าวโพด ชาและกระเทียม (ประเภทละ 3 ฉลาก คิดเป็นร้อยละ 6) เบอรรี่ กาแฟ ข้าว (ประเภทละ 2 ฉลาก คิดเป็นร้อยละ 4) ลูกเดือย กล้วย น้ำผึ้ง ไวน์ผลไม้และพริกกระเทียม (ประเภทละ 1 ฉลาก คิดเป็นร้อยละ 2) ฉลากทั้ง 50 ฉลากถูกนำมาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในข้อความที่ปรากฏบนฉลากและกลวิธีการทางภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจของฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 1-2 ดาว ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลวิธีทางภาษาในข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยวิเคราะห์องค์ประกอบทั้งแบบอวัจนภาษาและวัจนภาษาบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาวและ 3-5 ดาว ตารางต่อไปนี้นำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ แบบอวัจนภาษา (ตาราง 2) และข้อมูลการวิเคราะห์ วัจนภาษา (ตาราง 3)

ตาราง 2 กลวิธีทางอวัจนภาษาที่ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ 1-5 ดาว

อวัจนภาษา		ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว	ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว
ภาษาภาพ	ภาพจริง	7	17
	ภาพกราฟิก	13	13
สี	เอกรงค์	3	-
	กลมกลืน	10	20
	ตรงข้าม	7	-
ขนาดตัวอักษร	ขนาดเดียว	-	-
	ไล่ระดับ	20	20
เครื่องหมายรับรอง มาตรฐานสินค้า	เครื่องหมายการค้า	13	20
	เครื่องหมายรับรองการค้า	2	20

จากตาราง 2 แสดงกลวิธีการใช้ภาษาแบบอวัจนภาษาที่เป็นภาษาภาพ สี ขนาดตัวอักษร และเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้า ภาษาภาพพบทั้งแบบการใช้ภาพจริงและภาพกราฟิกบนฉลากผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 กลุ่ม ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาวเน้นการใช้ภาพจริงมากกว่าภาพกราฟิก ขณะที่ฉลากผลิตภัณฑ์อีกกลุ่มปรากฏภาพกราฟิกมากกว่าภาพจริง ส่วนด้านการใช้สีประกอบด้วยมีการใช้สีเอกรงค์ สีกลมกลืนและสีตรงข้าม โดย

ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาวเน้นใช้สีกลมกลืนซึ่งแตกต่างจากฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว ปรากฏการใช้สีทั้งแบบเอกรงค์ สีกลมกลืนและสีตรงข้าม ขนาดตัวอักษรบนฉลาก พบว่า ฉลากทั้ง 2 ประเภทใช้รูปแบบขนาดแบบไล่ระดับจากขนาดตัวอักษรใหญ่ กลางและเล็ก และเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาวมากกว่าฉลากผลิตภัณฑ์สินค้า 1-2 ดาว

ตาราง 3 กลวิธีทางวัจนภาษาที่ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ 1-5 ดาว

วัจนภาษา		ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว	ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว
กลวิธีขยายความ	คำคุณศัพท์	7	23
	คำกริยาวิเศษณ์	-	10
กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม	วัจนกรรมบอกกล่าว	15	20
	การกล่าวเกินจริง	2	8
กลวิธีทางวาทศิลป์	การใช้คำขวย	2	5

จากตาราง 3 แสดงการวิเคราะห์การใช้ภาษาแบบวัจนภาษา คือ การปรากฏกลวิธีการใช้ถ้อยคำบนฉลาก ซึ่งประกอบด้วยกลวิธีการขยายความ กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม และกลวิธีทางวาทศิลป์ ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว ใช้กลวิธีการขยายความด้วยการใช้คำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์มากกว่าที่ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว มีความแตกต่างกันมาก คือ ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว พบคำคุณศัพท์จำนวนมากถึง 23 คำ แต่ฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 1-2 ดาว พบเพียง 7 คำ แต่จะเห็นว่าฉลากระดับ 1-2 ดาว ไม่ใช้การขยายความโดยใช้คำกริยาวิเศษณ์ เช่นเดียวกับกลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม ซึ่งประกอบด้วยการใช้วัจนกรรมบอกกล่าวและการกล่าวเกินจริง เห็นว่า ภาษาบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาวมีวัจนกรรมบอกกล่าวและกล่าวเกินจริงมากกว่าฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว และกลวิธีทางวาทศิลป์ที่ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์มีการใช้คำขวัญบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาวมากกว่าฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว

2. กลวิธีการทางภาษาอังกฤษเพื่อการโน้มน้าวใจของฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 1-2 ดาว โดยส่วนมากมีการใช้ภาษาที่เป็นภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษบนฉลากผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 กลุ่ม แม้ผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาวที่ผ่านการยกระดับที่สูงขึ้น แต่มีการใช้ภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย นอกจากนี้แล้วพบเจอการใช้ภาษาไทยควบคู่กับการใช้ภาษาอังกฤษ แต่โดยภาพรวมแล้วผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยกระดับจะมีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจ นอกจากใช้ในรูปแบบภาษาไทย กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏด้วยภาษาต่างประเทศหรือภาษาอังกฤษเป็นหลักการหนึ่งที่ต้องปรากฏบนฉลาก ซึ่งมีการศึกษาภาษา

โฆษณาและการใช้ภาษาอังกฤษในการโน้มน้าวใจและการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อโน้มน้าว (Watcharakaweesilp, 2013)

กลวิธีการใช้ภาษาในการโน้มน้าวและจูงใจในการโฆษณาถูกทำให้เลือกซื้อสินค้า ผู้วิจัยใช้กลวิธีการวิเคราะห์ภาษาและวาทกรรมวิเคราะห์ (Discourse Analysis) ของจันทิมา อังคพณิชยกิจ (2561) Watcharakaweesilp (2013) และ Lerlertuyuttithum (2015) ซึ่งแยกตามรายละเอียดแต่ละกลวิธีย่อยๆ (ดังปรากฏในตาราง 1) ผลการศึกษาพบว่า

การใช้ตัวอักษรตัวใหญ่

การใช้ตัวอักษรตัวใหญ่มักเป็นชื่อผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏในฉลาก ทำให้มีความโดดเด่นและง่ายต่อการจดจำชื่อผลิตภัณฑ์นั้น การได้รับรองเป็นสินค้ามาตรฐานจึงใช้ชื่อผลิตภัณฑ์เป็นอักษรตัวใหญ่ พร้อมทั้งปรากฏชื่อภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาไทยบางฉลากผลิตภัณฑ์

กลวิธีทางศัพท์ (Lexical Strategies)

กลวิธีการใช้คำนาม มักพบในส่วนของการบรรยายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บนฉลาก และเป็นส่วนที่ไม่ได้โดดเด่นมาก จะพบคำนามในรูปแบบภาษาไทย เช่น คำว่า เรา

กลวิธีการใช้ function word และ content word พบว่า ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาวมากกว่าระดับ 1-2 ดาว คำบุพบทมักปรากฏเป็นชื่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นภาษาอังกฤษ แต่เมื่อเป็นภาษาไทยไม่ใช้คำบุพบท ดังชื่อผลิตภัณฑ์ภาษาไทย “ขนมงาดำรสตะไคร้” และ “ข้าวหน้างัดทุเรียน” เมื่อใช้เป็นภาษาอังกฤษ คำบุพบท with ปรากฏในชื่อ

“Black Sesame Bar with Lemongrass”

“Rice Cracker with Durian Chip”

และยังพบคำว่า ...of... ในประโยคของการบอกที่มาของผลิตภัณฑ์ เช่น “Product of Mae hong son Thailand” นอกจากคำบุพบทที่เจอแล้ว คำกริยาซึ่งเป็นคำกลุ่มของ content word เป็นคำกริยา + to (...to eat) แสดงการเชิญชวนในประโยค ready to eat (พร้อมรับประทาน) บนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว

กลวิธีการใช้คำกล่าวซ้ำ (Repetitions) พบเพียงการใช้คำซ้ำภาษาไทยเท่านั้นบนฉลากทั้งสองระดับ ไม่มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษได้แก่ “คุณค่าแห่งธัญญาหาญ คุณค่าแห่งธรรมชาติ” ซ้ำคำ 2 ครั้งเพื่อการเน้นย้ำถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์

กลวิธีขยายความ (Modificative Strategies)

การใช้คำคุณศัพท์ (Adjective) พบคำคุณศัพท์ในอนุประโยคทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยขยายความบนฉลากผลิตภัณฑ์ประเภท 3-5 ดาว มากกว่าฉลากผลิตภัณฑ์ 1-2 ดาว ดังตัวอย่าง

“A full-bodied coffee, mild but rich in flavor.”

“Deep fried Peeled & Chopped Garlic”

คำว่า full-bodied ขยายคำ coffee, mild และ rich ขยายคำนามแสดงรสชาติของ flavour และ ตัวอย่างที่ 2 คำคุณศัพท์ Deep fried และ Peeled & Chopped ขยายคำนาม Garlic เพื่อต้องการแสดงลักษณะและกรรมวิธีผลิตภัณฑ์ของกระเทียม

การใช้คำกริยาวิเศษณ์ (Adverb) พบว่ามีคำปรากฏในฉลากผลิตภัณฑ์เฉพาะภาษาไทยพบมากบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว เช่น คำว่า แรง ขยายกริยา หอม ในคำขวัญว่า

“กระเทียมเมืองสามหมอก หอมแรง บริสุทธิ์ปลอดสารพิษ”

การใช้คำปริมาณ ปรากฏเพียงเป็นภาษาไทยบนฉลากผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ประเภท ไม่พบคำปริมาณภาษาอังกฤษ คำปริมาณภาษาไทย เช่น คำว่า ทุก ที่เป็นการบอกถึงความถี่บ่อยๆ ในประโยค

“.....ออกจากเตาใหม่ๆ ทุกวัน พิถีพิถันทุกขั้นตอน ตามแบบสูตรเฉพาะของเรา....”

กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ และวาทกรรม (Pragmatic and Discourse Strategies)

การปฏิเสธ (Negation) การใช้ภาษาเชิงปฏิเสธนำเสนอเป็นภาษาไทยบนฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นระดับ 3-5 ดาว คำแสดงการปฏิเสธในภาษาไทยนั้นคือคำว่า ไม่ ที่นำเสนอการขัดแย้ง ลงสื่อความหมายขัดแย้งกับข้อมูลเดิมที่ว่า ใครกินขนมนี้ก็จะติดใจ ดังในประโยค

“...ใครกันจะไม่ติดใจ...”

ซึ่งคำแสดงการปฏิเสธภาษาไทย ไม่ ตรงกับภาษาอังกฤษ do not หากเป็นกริยา หรือ No และ Not

การใช้อุปมาอุปไมย (Metaphor) นำเสนอให้เห็นภาพถึงการเปรียบเทียบเชิงจินตนาการให้เห็นคุณสมบัติเป็นอีกอย่างหนึ่ง จากฉลากของผลิตภัณฑ์ถั่วเหลือง การนำเสนอคุณสมบัติของถั่วเหลือง เปรียบเทียบโดยการยกถั่วเหลืองเป็นเสมือนราชาแห่งถั่ว ทำให้เกิดภาพเปรียบเทียบถั่วประเภทอื่นแล้ว ถั่วเหลืองเป็นราชาของถั่วทั้งหมดดังที่อธิบายในฉลากว่า

“ถั่วเหลืองได้รับการขนานนามว่า “ราชาแห่งถั่ว” เป็นอาหารที่มีไขมันต่ำ ลดคอเลสเตอรอล ช่วยป้องกันหลอดเลือดแข็งตัว โรคหัวใจ และโรคเบาหวาน”

การใช้เรื่องเล่า (Narrative) พบว่า มีการใช้การเล่าเรื่องบนฉลากผลิตภัณฑ์ เป็นการเล่าเรื่องของการสืบทอดจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการเล่าเรื่องที่ต้องใช้พื้นที่บนฉลากค่อนข้างมาก เป็นการเล่าเรื่องภาษาไทย ไม่พบการเล่าเรื่องด้วยภาษาอังกฤษบนฉลากผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ระดับ ดังในข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว ว่า

“.....น้ำมันงา “ตราชัยทิพย์” ผลิตโดยใช้พลังงานจากกังหันน้ำ ซึ่งเป็นการสกัดน้ำมันงาแบบโบราณของชาวพื้นเมือง ที่ได้รับการสืบทอด...มาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย สืบสานมาจนถึงรุ่นหลานในปัจจุบัน....”

กลวิธีทางวาทศิลป์ (Rhetorical Strategies)

การใช้คำขวัญ (Slogans) การใช้คำขวัญมักปรากฏเป็นภาษาไทยทั้งบนฉลากผลิตภัณฑ์สินค้าระดับ 1-2 ดาว และ 3-5 ดาว จากตัวอย่างต่อไปนี้ เห็นว่า คำขวัญบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ

3-5 ดาวมีการใช้คำสัมผัสเสียงสระ คำว่า ดี และมี

“กรอบ อร่อย ดีต่อสุขภาพ”

(ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว)

“รสชาติดี มีคุณค่า ต่อสุขภาพ”

(ฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว)

กลวิธีทางสัญลักษณ์ (Semiotic Strategies)

การนำเสนอในทางการวิเคราะห์สัญลักษณ์ประกอบด้วยภาพ สี จากศึกษาสำหรับการใช้ภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจสำหรับผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว โดยพิจารณาข้อมูลสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนฉลากระดับ 3-5 ดาว พบข้อมูลดังต่อไปนี้

ภาพและองค์ประกอบบนฉลาก จากการวิเคราะห์การใช้พื้นที่ การจัดวางตำแหน่ง ตามหลักการจัดองค์ประกอบเพื่อสื่อความหมายในข้อความโฆษณาของ Kress & Leeuwen (1997, 1998) พบว่า ข้อความบนฉลากปรากฏหลากหลาย

(ภาพถ่าย: ฉลากผลิตภัณฑ์ถั่วเหลือง)

(ภาพขวา: ฉลากผลิตภัณฑ์ขนมงา)

ภาพประกอบ 2 การจัดวางองค์ประกอบข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว

รูปแบบ มีการจัดวางข้อความบนพื้นที่ของฉลากที่แตกต่างกัน

จากภาพประกอบ 2 ในภาพซ้ายส่วนบน เป็นชื่อผลิตภัณฑ์และจัดวางกึ่งกลางด้านบน เป็นจุดเน้นดึงดูดความสนใจผู้บริโภค พื้นที่ด้านซ้ายเป็นข้อมูลเก่า จากมุมด้านบน-ซ้ายแสดงโลโก้ของผลิตภัณฑ์ถูกจัดอยู่มุมบนสุด ในส่วนกลางแสดงส่วนผสมของผลิตภัณฑ์และสถานที่ผลิตผลิตภัณฑ์ และล่างสุดเป็นข้อความข้อมูลสำหรับผู้บริโภคต้องทราบเกี่ยวกับวันหมดอายุและน้ำหนัก จะเห็นว่าข้อความที่เป็นภาพถูกจัดอยู่ส่วนกลางด้านขวาของฉลากพร้อมทั้งข้อความการเชิญชวนให้รับประทานและข้อมูล อย. จากภาพฉลากไม่ได้จัดตำแหน่งข้อความไว้ส่วนกึ่งกลาง ส่วนภาพขาวองค์กรประกอบข้อความบนฉลากส่วนที่เป็นสิ่งที่ เป็นอุดมคติแสดงภาพโลโก้พร้อมกับชื่อผู้ผลิต จัดอยู่ด้านบนและกึ่งกลาง ในบรรทัดล่างลงมา คือ ชื่อผลิตภัณฑ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภาพที่น่าสนใจสื่อถึงผลิตภัณฑ์อยู่ซ้ายมือที่จัดเป็นสัญลักษณ์อีกอย่าง คือ ภาพตะไคร้ ข้อมูลด้านซ้ายเป็นการแสดงข้อมูลส่วนผสมและสถานที่ผลิต ส่วนทั้งด้านขวามือจัดเป็นข้อมูลใหม่สำหรับผู้บริโภค คือ ภาพตราสัญลักษณ์และโลโก้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลข้อเท็จจริง รายละเอียดเพิ่มเติมโดยการสแกน QR code จัดอยู่ตำแหน่งด้านขวา-ล่างสุดของพื้นที่ฉลาก

นอกจากนี้เห็นว่า ภาพประกอบทั้ง 2 ภาพ เป็นฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว ใช้ภาพสื่อถึงผลิตภัณฑ์ที่เป็นภาพจริง นั่นคือทั้งภาพเมล็ดถั่วและภาพต้นตะไคร้ถูกจัดวางในตำแหน่งที่ต่างกันของแต่ละฉลากผลิตภัณฑ์ จากใช้ภาพจริงสามารถสื่อความถึงผู้อ่านได้อย่างน่าสนใจและดึงดูดให้มีความสนใจในผลิตภัณฑ์ เห็นจากภาพจริงและสามารถสร้างความเข้าใจถึง

ผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน ดึงดูดและโน้มน้าวต่อการตัดสินใจซื้อ แต่ในทางตรงกันข้ามภาพที่ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว ใช้ภาพล้อเลียนหรือเป็นภาพที่เป็นการ์ตูน รูปแบบภาพไม่มีความชัดเจน รวมถึงข้อมูลข้อความไม่เพียงพอ การจัดวางไม่เป็นไปตามหลักการการจัดองค์ประกอบบนฉลากโฆษณา ซึ่งเป็นเหตุผลต่อการสร้างความน่าเชื่อถือและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้อยลง

สี (Color) จากภาพประกอบ 2 ลักษณะของสีที่ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว การใช้สีเป็นโทนสีที่สื่อถึงผลิตภัณฑ์ เช่น ผลิตภัณฑ์ที่เป็นถั่วเหลืองใช้ฉลากสีเหลืองที่สื่อถึงสีของถั่วเหลือง และฉลากผลิตภัณฑ์ขมมวงรสตะไคร้เป็นสีเขียวเข้ม สื่อถึงสีของสมุนไพรที่เป็นตะไคร้ และการใช้สีที่มีความคมชัด ค่อนข้างปรากฏมากกว่าฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว ตามที่ได้นำเสนอข้อมูลในตาราง 2 สีที่เลือกใช้โทนมีความกลมกลืน สร้างอารมณ์ที่น่าดึงดูด

จากการวิเคราะห์การใช้ภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจบนฉลากสำหรับฉลากผลิตภัณฑ์ 1-5 ดาว เมื่อพิจารณาและเปรียบเทียบจากตารางการวิเคราะห์กลวิธีการวิเคราะห์ภาษา (Discourse Analysis) จากตาราง 1 พบว่า การใช้ภาษาบนฉลากผลิตภัณฑ์ 1-5 ดาว มีการเลือกใช้บางกลวิธีการที่ปรากฏบนฉลาก สำหรับกลวิธีการที่ไม่ปรากฏบนฉลาก ได้แก่ กลวิธีการใช้มูลบท (Presuppositions) กลวิธีการกลบเกลื่อนหรือการเบี่ยงบัง (Hedging) กลวิธีการใช้ภาษาแสดงความหมายแฝง (Connotation) และความหมายตรง (Denotation) กลวิธีการใช้วาทกรรมชี้แนะ (Directive) และกลวิธีการใช้สำนวนและสุภาษิตภาษาอังกฤษ (Proverb and Idioms) ซึ่งปรากฏการใช้สำนวนภาษาไทยบางฉลาก แต่ไม่ปรากฏการใช้สำนวนภาษาอังกฤษ

อภิปรายผล

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสากลและเป็นกลวิธีดึงดูด สร้างความสนใจให้แก่ผู้อ่าน เมื่อผู้อ่านดูผ่านสายตาเกิดความรู้สึกถึงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน จำเป็นต้องมีการใช้ภาษาที่เป็นภาษาอังกฤษในการให้ข้อมูลบนฉลากจากการศึกษาเห็นได้ว่า ข้อมูลที่มักปรากฏภาษาอังกฤษควบคู่มากับภาษาไทย คือ ชื่อผลิตภัณฑ์หรือชื่อรอง ชื่อแบรนด์ สโลแกน เป็นต้น เพราะข้อมูลส่วนนี้เป็นส่วนที่มักดึงดูดสายตาและความสนใจแก่ผู้บริโภคก่อนเป็นอันดับแรกๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ Cyril *et al.* (2012) ว่า ทางเลือกทางภาษามีผลกระทบต่อการตอบสนองของผู้บริโภคต่อชื่อผลิตภัณฑ์และแบรนด์ โดยเฉพาะภาษาต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เช่น ภาษาอังกฤษและภาษาจีน การตอบสนองของผู้บริโภคต่างชาติหรือต่างถิ่นค่อนข้างตอบรับชื่อผลิตภัณฑ์และชื่อแบรนด์ที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีนมากกว่าภาษาที่เป็นภาษาท้องถิ่น

จากการนำเสนอข้อมูลการสรุป พบว่า กลวิธีทางภาษาเพื่อการโน้มน้าวและการดึงดูดความสนใจบางกลวิธีที่มักใช้ภาษาไทยมากกว่าโดยไม่พบในส่วนที่ถูกปรับเป็นภาษาอังกฤษ เช่น กลวิธีการใช้มูลบท กลวิธีการกลบเกลื่อนหรือการเบี่ยงบัง กลวิธีการใช้ภาษาแสดงความหมายแฝง กลวิธีการใช้สำนวนและสุภาษิตภาษาอังกฤษและอื่นๆ เป็นต้น ดังนั้นหากข้อมูลบางส่วนที่ได้ใช้เป็นภาษาไทยแล้ว กลวิธีที่สามารถแปลงเป็นภาษาอังกฤษ คือ การแปล (Translation) (Mat, 2014) โดยการแปลมีหลักการที่สำคัญในการให้ความสำคัญกับเรื่องของความหมายของคำที่ใช้และความเทียบเคียงคำศัพท์จากภาษาต้นฉบับสู่ภาษาฉบับแปล โดยมีกลวิธีสำหรับวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต้นฉบับ

สู่ภาษาฉบับแปล สามารถทำได้โดยการแปรแบบตรงตัว แบบทับศัพท์ การปรับเปลี่ยน การเพิ่มเติม การละ การใช้คำยืม การแทนที่ (Abdulrahman, 2015, p. 40) ในการวิเคราะห์ฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทอาหารจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ปรากฏพบว่า ได้มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษแบบตรงตัวแบบทับศัพท์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการแปลที่ Abdulrahman (2015) กล่าวมา ซึ่งเป็นกลวิธีการแปลที่ใช้กันมาก

สรุป

1. กลวิธีทางภาษาในข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทอาหารของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยทั้งข้อมูลอวัจนภาษาและวัจนภาษา ปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาวมากกว่าบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว ข้อมูลที่เป็นอวัจนภาษาทั้งที่เป็นภาพที่นำมาใช้แสดงบนฉลาก การใช้สีเป็นสีเอกรงค์ สีกลมกลืน (ปรากฏมากบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาว) และสีตรงข้าม ฉลากผลิตภัณฑ์ทั้งสองระดับปรากฏการใช้ขนาดตัวอักษรแบบไล่ระดับในจำนวนเท่ากัน ส่วนสำหรับข้อมูลทางวัจนภาษามีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจในฉลากผลิตภัณฑ์ คือ กลวิธีขยายความ กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม และกลวิธีทางวาทศิลป์ (กลวิธีทางสัญญาะได้นำเสนอในส่วนของข้อมูลอวัจนภาษา) โดยกลวิธีทางขยายความมีการใช้คำขยายที่เป็นคำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์ การใช้วาทกรรมบอกกล่าวและการกล่าวเกินจริง และกลวิธีทางวาทศิลป์ใช้คำขวัญค่อนข้างน้อย โดยภาพรวมกลวิธีทางภาษาปรากฏบนฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 3-5 ดาวมากกว่าฉลากผลิตภัณฑ์ระดับ 1-2 ดาว

2. กลวิธีทางภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจของฉลากผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งเน้นการใช้ภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจที่เป็นภาษาอังกฤษ ฉลาก

ผลิตภัณฑ์มีการใช้กลวิธีทางภาษาแตกต่างกันไป และมีความแตกต่างระหว่างฉลากผลิตภัณฑ์ทั้งสองระดับ สำหรับภาษาที่ใช้แล้วยังพบว่ค่อนข้างใช้ภาษาเพื่อการดึงดูดความสนใจที่เป็นภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ ส่วนที่ได้รับการปรับเป็นภาษาอังกฤษมักเป็นชื่อผลิตภัณฑ์หรือจุดที่ต้องการเน้น สำหรับกลวิธีทางภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจบนฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นที่น่าสนใจแก่ลูกค้าต่างชาติมากขึ้นยังต้องนำหลักทางกลวิธีต่าง ๆ และเพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์สู่ระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทอาหาร จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบข้อมูลภาษาหรือศัพท์เฉพาะที่แสดงความเป็นท้องถิ่น เป็นศัพท์พื้นเมืองเฉพาะที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อผลิตภัณฑ์ และข้อมูลประกอบอย่างอื่น จึงควรมีการศึกษาข้อมูลภาษาบนฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทอื่น เพื่อสามารถได้ทราบถึงภาษาเฉพาะที่แตกต่างกัน

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นไปทางด้านภาษา แต่ด้วยลักษณะของฉลากผลิตภัณฑ์มีความเกี่ยวข้องกับหลายศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาที่น่าหลักการและทฤษฎีของศาสตร์อื่นร่วมด้วยกับศาสตร์ทางภาษา เช่น การตลาด และศิลป์ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณในหลายๆ ส่วน ได้แก่ ผู้ประกอบการ ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนในการให้ความร่วมมือและการสนับสนุนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบข้อมูล ตลอดจนการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วง ต้องขอขอบคุณอาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนในการสนับสนุนในการทำวิจัย สุดท้ายนี้ผู้วิจัยต้องกราบขอบพระคุณทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในการให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนจากกองทุนวิจัยสำหรับการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2561). *การวิเคราะห์ข้อความ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Abdulrahman, H. S. (2015). *Translating canned & packed food products' labels from Arabic into English: problems and strategies*. (Thesis in Master of Applied Linguistics and Translation; Graduate studies). An-Najah National University, Nablus, Palestine.
- Cyril, E. D. R., Chin, T. Y., & Muhammad, K. (2012). It's not just a brand name: The impact of language on consumer attitude and behavior. *International Journal of Research Studies in Management*, 1(2), 47-56.
- Gerritsen, M., Nickerson, C., Hooft, A. V., Meurs, F. V., Korzilius, H., Nederstigt, U.,...Crijns, R. (2010). English advertisements in non-english-speaking countries in Western Europe: product image and comprehension of the text. *Journal of Global Marketing*, 23, 349-365.
- Kelly-Holmes, H. (2005). *Advertising as multilingual communication*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

- Kress, G. & Leeuwen, T.V. (1997). *Reading images: The grammar of visual design*. London: Routledge.
- Kress, G. & Leeuwen, T.V. (1998). *Multimodal Discourse: The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold.
- Lerlertyuttithum, P. (2015). Advertising language and persuasion. *MANUSYA: Journal of Humanities, Special Issue, 21*, 50-59.
- Mat, A.C. (2014). Translation of brand and food label products into Arabic: a preliminary linguistically analysis. *International Journal of Language and Literatures, 2*(2), 121-135.
- Utomo, G.T. & Suprajitno, S. (2014). *Packaging consumption: stylistic device and persuasive functions of American and Indonesia advertising slogans*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/327888033_Packaging_Consumption_Stylistic_Devices_and_Persuasive_Functions_of_American_and_Indonesian_Advertising_Slogans.
- Watcharakaweesilp, W. (2013). Persuasion in the English language. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2*(1), 51-80.

การเทศน์แหล่อีสาน: กลวิธีทางภาษาและการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัด¹

ISAN Intonation Preaching: Linguistic Devices and Creating Sacred Space outside the temple¹

วัชรวุธ ศรีภูมิกุล², จารุวรรณ ธรรมวัตร³

Watcharawut Sripumkun², Jaruwan Thammawatra³

Received: 26 April 2021

Revised: 25 May 2021

Accepted: 7 June 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการเทศน์แหล่อีสานที่ใช้เทศน์ภายนอกวัดของคณะอริยฐานเสียงธรรม วัดศรีสว่าง ตำบลหนองโก อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการใช้ภาษาในบทเทศน์แหล่อีสานที่เทศน์นอกวัดสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะได้แก่ 1. การใช้ภาษาผ่านพิธีกรรมการเทศน์ มีการใช้คำภาษาบาลีเพื่อประกอบพิธีกรรมก่อนฟังเทศน์ การใช้บทเทศน์แหล่อีสานเพื่อผลิตซ้ำความทรงจำของสถาบันครอบครัวในพิธีเทศน์เรียกว่ากัญญาณ เป็นการใช้ภาษาเป็นสื่อระหว่างคนเป็นและคนตายผ่านบทเทศน์ 2. การใช้ภาษาผ่านบทเทศน์แหล่อีสาน การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์ดีใจ อารมณ์โศกเศร้าเสียใจ และอารมณ์โกรธ นอกจากนั้นยังมีการแสดงออกผ่านอวัจนภาษาเพื่อประกอบการแสดงในอารมณ์นั้นๆ อย่างสมจริง 3. การนำเสนอสารัตถะสำคัญของบทเทศน์ผ่านชื่อเรื่อง มีการตั้งชื่อเรื่องด้วยสำนวนภาษาถิ่นอีสาน ที่มีความหมายสอดคล้องกับบทเทศน์ เพื่อสื่อความหมายของสารัตถะที่ปรากฏในเรื่องได้อย่างน่าสนใจ

คำสำคัญ: การเทศน์แหล่อีสาน, พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์, กลวิธีการใช้ภาษา

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การเทศน์แหล่อีสานคณะอริยฐานเสียงธรรม วัดศรีสว่าง ตำบลหนองโก อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

² นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ The article is a part of thesis "ISAN Intonation Preaching of Athitthansiangdharma group, Watseesawang, Thambon Nonggo, Amphoe Kranuan, Khon Kaen Province."

² M.A. Candidate, Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University.

³ Associate Professor Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University.

Abstract

The purpose of this study was to make clear the linguistic devices, the language use of Isan preachment outside the temple of Athiththansiangdharma group, Srisawang temple, Nhonggo Sub-district, Kranuan district, Khon Kaen Province. The data were analyzed by reviewing the textbooks and documents, and using the data from filed work. The results showed that there are three characteristics. The first one is use of the language through the preachment, it starts from Pali chanting. The use of Isan preachment to reproduce the memories of the family was called spirit. It is the use of language as a medium between the living and the dead through sermons. The second one is use of the language through the preachment in order to express the emotions, such as happy mood, sad or unhappy mood, and angry mood. Furthermore, there were nonverbal expressions to express the emotions in a realistic way. And the third one, presenting the important parts of the sermon through the idioms in the Isan dialect title that there are the meaningful with sermons to convey the meaning of the story with the interesting methods. Other interesting in sight of the preachment and sermons were also discussed.

Keyword: ISAN Intonation Preaching, Sacred Space, Linguistic Devices

บทนำ

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือโลกศักดิ์สิทธิ์ (the sacred) คือเหตุการณ์ ปริณิพพาน พื้นที่และเวลา ที่แตกต่างจากโลกของชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความพิเศษตรงที่สามารถเผยให้เห็นมนุษย์ประจักษ์ถึงสิ่งที่สูงส่ง ซึ่งในที่นี้ครอบคลุมทั้งโลกหน้า โลกของเทพ ผี วิญญาณ และสัจธรรม นอกจากนี้ โลกศักดิ์สิทธิ์ยังอาศัยอยู่ในหลายรูปแบบหลายพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการสถิตในสิ่งธรรมชาติ หรืออยู่ในสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การท่องบ่นถ้อยคำ สัญลักษณ์ต่าง พิธีกรรม หรือการแสดงออกทางสุนทรียะก็จัดเป็นพื้นที่อย่างหนึ่ง (ปริตดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล, 2546: 2-3)

เทศน์แหล่อีสาน เป็นการแสดงธรรมรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมอย่างต่อเนื่องในสังคมภาคอีสาน นิยมเทศน์ในประเพณีที่อยู่ในฮีต 12 เช่น บุญมหาชาติ (บุญผะเหวด) บุญกฐิน เป็นต้น โดยจัดขึ้นภายในบริเวณวัด นอกจากนี้ยังจัดในงานบุญอื่นอันเป็นงานที่เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิตมนุษย์ เช่น งานบุญอุทิศส่วนกุศล

(บุญแจกข้าว) ซึ่งเป็นการเทศน์นอกวัด เทศน์แหล่อีสานเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความนิยมเป็นอย่างมากในการนำมาเป็นส่วนหนึ่งในงานบุญ เพราะเป็นการเทศน์ในลักษณะของการเล่านิทาน มีทั้งบทบรรยาย บทเจรจา และบทเทศน์แหล่อีสานที่ต้องใช้ท่วงทำนองและน้ำเสียงอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของพระนักเทศน์แต่ละรูป ประกอบกับการรับบทบาทเป็นตัวละครต่างๆ ในเรื่อง ทั้งยังมีความไพเราะ ตลกขบขัน โศกเศร้า สะเทือนใจ สามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (เบญจมาศ เพชรสม, 2536: 80-81)

การเทศน์จึงเป็นการสร้างพื้นที่ทางจิตวิญญาณหรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (mental space) เป็นการรับรู้พื้นที่ทางจิตใจ ผ่านประเพณีพิธีกรรม ประกอบกับความรู้สึกผูกพันกับพื้นที่ผ่านการใช้ภาษาทั้งในพิธีกรรมและบทเทศน์ ตลอดจนคติความเชื่อต่างๆ ของผู้คนที่มีมาแต่อดีต (แสง จันทร์งาม, 2534: 183)

การทำกิจกรรมทางศาสนาหรือการเทศน์จึงเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เมื่อมีการเทศน์นอกบริเวณวัด บริเวณที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพจึงกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเชื่อเป็นแกนรวมกลุ่มชนทางวัฒนธรรม พื้นที่ในคติไทยไม่เป็นผืนเดียวต่อกันไปโดยไร้เส้นแบ่ง แต่พื้นที่ถูกแบ่งออกเป็นส่วนๆ ก่อนข้างชัดเจน แต่ละพื้นที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างกัน ฉะนั้นในแต่ละพื้นที่จึงมีระเบียบที่ต้องปฏิบัติไม่เหมือนกัน (นิริเยียวศรีวงศ์, 2557: 115-120)

นอกจากนี้ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ผ่านการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับอำนาจเหนือธรรมชาติที่สิงสถิตอยู่ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ให้ล่วงรู้ถึงการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีของชาวบ้านเพื่อที่จะคุ้มครองชาวบ้านจากภัยทั้งปวง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในการพึ่งพาอาศัยกัน (ณัชชภัทร พานิช, 2545)

จากเหตุผลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์บทเทศน์แหล่งอีสานของพระนักเทศน์ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัด ด้านการใช้ภาษาสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านพิธีกรรม และบทเทศน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาของบทเทศน์แหล่งอีสานในด้านการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัดผ่านพิธีกรรม และบทเทศน์แหล่งอีสาน

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. รวบรวมบทเทศน์แหล่งอีสานของคณะอริยฐานเสียงธรรม วัดศรีสว่าง ตำบลหนองโก อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น ทุกเรื่องที่ใช้เทศน์นอกวัดจำนวน 15 เรื่อง ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 บทเทศน์แหล่งอีสานคณะอริยฐานเสียงธรรม จำนวน 15 เรื่อง

ที่	ชื่อวรรณกรรม	ปีที่ได้มา	ประเภท
1	มหาเวสสันดรชาดก	2550	นิทานชาดก
2	บุพกรรมพระโมคคัลลานะ	2550	นิทานธรรมะ
3	นางหมาขาว	2550	นิทานพื้นบ้าน
4	กองข้าวน้อยฆ่าแม่	2551	นิทานพื้นบ้าน
5	กอไผ่ยายนกเอี้ยง	2551	นิทานชีวิต
6	มหาแดง	2552	นิทานชีวิต
7	มือถือสาก ปากถือศีล	2552	นิทานชีวิต
8	น้ำตาแม่หม้าย ยาเลี้ยงไก่ปามีโตชัน	2555	นิทานชีวิต
9	กินเต่าลิมหมา	2556	นิทานชีวิต
10	แฉ่งคาบมา กาคาบหนี	2558	นิทานชีวิต
11	ผู้ชักได้กินหนั้ ผู้ชั่งได้กินกระดูก	2558	นิทานชีวิต
12	บุญนำกรรมแต่ง	2559	นิทานชีวิต
13	บุญปสมบาช	2559	นิทานชีวิต
14	บาปไผ บุญมัน	2560	นิทานธรรมะ
15	หัวอกแม่น้ำ น้ำตาลูกเลี้ยง	2560	นิทานชีวิต

2. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกตพิธีกรรมการเทศน์ สัมภาษณ์พระนักเทศน์ ผู้ฟังเทศน์ เจ้าภาพงาน และผู้เกี่ยวข้อง บันทึกภาพขั้นตอนการเทศน์แหล่อีสานที่คณะอธิษฐานเสียงธรรมเทศน์นอกวัด

3. ศึกษาวิเคราะห์จัดระบบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วจึงเสนอข้อมูลและเรียบเรียงผลการศึกษารูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการศึกษา

1. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัด

“การเทศน์” เป็นการแสดงธรรมสั่งสอนในทางศาสนา การเทศน์นี้เป็นการอบรมสั่งสอนโดยใช้เสียงเป็นหลักซึ่งอาจจะเป็นการสวด การร้อง หรือการพูดก็ได้ ส่วนวิธีการเทศน์ในพุทธศาสนามี 2 รูปแบบ คือ การเทศน์แบบ “ธรรมปมาณา” เป็นการเทศน์อย่างปกติทั่วไปของพระสงฆ์เป็นคำพูดร้อยแก้ว และการเทศน์แบบ “โหมสัพปมาณา” เป็นการเทศน์ที่ใช้เสียงเป็นท่วงทำนองในลักษณะร้อยกรองการเทศน์แหล่จึงจัดอยู่ในการเทศน์แบบโหมสัพปมาณา (ปรีชา พินทอง, 2532: 414)

การเทศน์แหล่นี้มีทำนองตามภูมิภาคจึงเรียกตามชื่อของภูมิภาคต่างๆเช่น ภาคอีสานเรียกว่าแหล่อีสานภาคกลางเรียกว่าแหล่ภาคกลาง (ฤดีมน ปรีดีสินิท, ม.ป.ป: 27)

โดยปกติแล้วการเทศน์แหล่ในภาคอีสานมักจัดอยู่ในวัดหรือศาสนสถาน เช่น ศาลาโรงธรรม ศาลาการเปรียญ เป็นต้น และมักจัดในงานสำคัญประจำเดือน(ฮีต 12)เช่น บุญมหาชาติ(บุญผะเหวด) บุญกฐิน เป็นต้น ในปัจจุบัน การเทศน์แหล่อีสานเป็นที่นิยมมากทั้งในงานบุญตามฮีต 12 และงานบุญที่อยู่นอกฮีต 12 ได้แก่ งานบุญอุทิศส่วนกุศล (บุญแจกข้าว) ส่วน บทเทศน์มีลักษณะเป็นนิทาน

มีตัวละคร 3-4 ตัว โดยใช้พระนักเทศน์ 3 รูป สมมติเป็นตัวละครต่างๆ บทเทศน์แหล่อีสานประกอบด้วยบทบรรยาย บทเจรจา และบทเทศน์แหล่อีสาน ซึ่งพระนักเทศน์ทั้ง 3 รูปก็จะใช้บทเทศน์แหล่อีสานเทศน์ตอบโต้กันไปคล้ายกับการเล่นละครไปจนจบเรื่อง สารัตถะในบทเทศน์มักแทรกสาระธรรมหัวข้อต่างๆ เช่น กฎแห่งกรรม ความกตัญญูกตเวที การทำทาน กิเลส (โลภะ โทสะ โมหะ) เป็นต้น หลักธรรมเหล่านี้มีการนำเสนอทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2555: 127) กล่าวว่า การนำเสนอคติธรรมโดยตรงคือการนำเสนอสาระธรรมที่ปรากฏในเรื่องผ่านแก่นเรื่อง และการนำเสนอคติธรรมโดยอ้อมจะนำเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละครเนื้อเรื่อง ข้อขัดแย้งในเรื่อง เป็นการสอนคติธรรมพร้อมทั้งให้ความบันเทิงไปในเวลาเดียวกัน

ด้วยการเทศน์แหล่อีสานที่จัดเทศน์นอกวัด เป็นการเทศน์ในพื้นที่ที่ไม่ใช่ศาสนสถาน ซึ่งเป็นบริเวณบ้านของเจ้าภาพที่จัดงานขึ้น สถานที่ที่ใช้เทศน์จึงเป็นพื้นที่สมมติเพื่อทำหน้าที่เป็นพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมตามความเชื่อ ฉะนั้นพื้นที่ใดที่มีการประกอบศาสนกิจจึงนับว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังที่ สมชาติ มณีโชติ, (2550) กล่าวว่าความศักดิ์สิทธิ์มีความสำคัญเพราะเป็นสถานที่ที่สร้างขึ้นเนื่องในศาสนา เช่น ปราสาท เทวาลัย พระอาราม สถูปเจดีย์ ศักดิ์สิทธิ์เพราะสถานที่ตามธรรมชาติที่ได้รับการตีความที่เนื่องด้วยคติความเชื่อ ดังนั้น เมื่อพื้นที่ใดมีการทำกิจกรรมทางศาสนาพื้นที่นั้นจึงแปรสภาพจากพื้นที่ทางกายภาพเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทันที ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีศักร วัลลิโภดม (2539) ได้กล่าวว่า แหล่ประกอบประเพณีพิธีกรรม การทำบุญและการสังสรรค์ทางสังคมเป็นสิ่งที่ดำรงสืบเนื่องอยู่เช่น วัดวาอาราม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกหลายอย่างในพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่มีความหมายต่อการ

ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก จึงนับเป็นพื้นที่ที่ต้องอนุรักษ์และพัฒนาให้มีประโยชน์และความมั่นคงต่อสังคม การแสดงให้เห็นถึงความหมายและความสำคัญ ที่เคยมีมาแต่อดีต จะเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบถึงความเป็นมาในอดีตจนถึงปัจจุบันของสิ่งที่เป็นวัฒนธรรม

เมื่อบ้านอันเป็นที่อยู่อาศัยของชาวवासได้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นสถานที่ส่วนรวมที่คนในสังคมสามารถเข้าไปทำกิจกรรมตามความเชื่อ เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในบ้าน บ้านจึงไม่ใช่สถานที่ส่วนบุคคล แต่ได้กลายเป็นพื้นที่ที่ผู้คนสามารถใช้ประโยชน์ทางความเชื่อ ความคิดและจิตวิญญาณ ฉะนั้น บ้านที่มีการเทศน์หรือแสดงธรรมจึงคล้ายวัดหรือ ศาสนสถานเพียงชั่วขณะ เพื่อประกอบกิจกรรมทางศาสนาให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดงาน ดังที่ศรีศักร วัลลิโภดม (2562) กล่าวว่า วัด คือรูปแบบหนึ่งของสถาบันทางสังคมของมนุษย์ ความเป็นสากลของสถาบันนี้ก็คือการเป็นพื้นที่สาธารณะที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และการประกอบประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา ทั้งความเชื่อและพิธีกรรมคือสิ่งที่ทำให้คนมีความสัมพันธ์กันทางสังคม และเกิดสำนึกถึงความเป็นพวกเดียวกันอยู่ในชุมชนเดียวกัน ความเป็นชุมชนไม่มีทางเกิดขึ้นได้ถ้าหากไม่มีสถาบันทางสังคมดังกล่าว

การเทศน์แหล่อีสาน มีการกำหนดอาณาเขตเป็นแนวกั้นระหว่างพระนักเทศน์และผู้ฟัง ซึ่งมีสถานภาพที่แตกต่างกัน เช่นพระนักเทศน์นั่งแสดงธรรมบนธรรมาสน์ ผู้ฟังจะต้งนั่งต่ำกว่าพระสงฆ์ แม้แต่สิ่งของเครื่องใช้ก็ต้องจัดเป็นสัดส่วนแยกเฉพาะระหว่างพระนักเทศน์และชาวवासผู้ฟังเทศน์ เมื่อมีการเทศน์ผู้ฟังจึงต้องแสดงความเคารพต่อพระธรรมคำสั่งสอนอันศักดิ์สิทธิ์ที่พระนักเทศน์แสดงผ่านตัวบทเทศน์

ที่ใช้ภาษาเป็นสื่อกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ นิธิ เอียวศรีวงศ์ และคณะ (2543) ได้วิพากษ์ไว้ว่าพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ได้กำหนดขอบเขตอาณาเขตของความศักดิ์สิทธิ์ไว้อย่างชัดเจน เช่น พระอุโบสถจะล้อมรอบด้วยเขตขัณฑสีมาโดยการฝังลูกนิมิต พระภิกษุจะนั่งสูงกว่าฆราวาสโดยมีอาสนะรองรับเพื่อใช้เป็นเขตแนวของการจัดพิธีกรรมในพื้นที่อันศักดิ์สิทธิ์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอันเกิดจากปรากฏการณ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์กับพื้นที่ โดยเฉพาะการมองพื้นที่ทางสังคมถูกครอบงำภายใต้ระบบทุนนิยม พื้นที่ทางสังคมเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติซึ่งประกอบด้วย ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พลังการผลิต โดยอำนาจรัฐซึ่งมีอำนาจทางการเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญและการบริหารและการจัดการของรัฐจะถูกเปลี่ยนจากชนชั้นสูงมาสู่ชนชั้นกลาง

การใช้ทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมภาคอีสานอย่างฮิต 12 หรือประเพณีการทำบุญประจำเดือนมาเป็นแม่แบบในการจัดงาน ในรายละเอียดของแต่ละงานต้องมีพิธีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา มาเป็นองค์ประกอบ เพราะถือว่าพระสงฆ์คือตัวกลางที่ใช้สื่อระหว่างคนเป็นและคนตาย ฉะนั้นการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ หรือแสดงธรรมจึงเป็นการเชื่อมโยงให้คนไม่ห่างไกลจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544: 66) ที่ได้กล่าวว่า ฮิตสิบสองเป็นโครงสร้างทางความคิด ความเชื่อ และเป็นทั้งพลังในการหล่อหลอมและผูกพันให้คนอีสานมีสำนึกแน่นแฟ้นอยู่กับสังคมเครือญาติ ผู้จำเริญรอยวิถีชีวิตชาวนา ถูกลาของธรรมชาติเป็นตัวกำหนดการประกอบพิธีกรรมในแต่ละเดือนเป็นการจัดวางประเพณีให้สอดคล้องกับวันสำคัญทางพุทธศาสนาและวันสำคัญของระบบเครือญาติได้อย่างลงตัว และแยกออกจากกันไม่ได้ เป็น

สัญลักษณ์ที่สะท้อนความเชื่อและความยึดถือ ชาวอีสานใช้เป็นพลังต่อย้ำคุณค่า อุดมการณ์ ตลอดจนบรรทัดฐานทางศีลธรรมในสังคม เทศน์แหล่อีสานจึงเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการจัดงานเพราะนอกจากจะทำให้สาระความรู้ในเชิงสั่งสอนแล้ว ยังให้ความบันเทิงในฐานะบันเทิงคดีประเภทหนึ่งด้วย

สรุปได้ว่า การสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัดผ่านการเทศน์แหล่อีสาน เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีขอบเขตหรือปริมาตรที่ผูกโยงกับพิธีกรรมทางศาสนา โดยผู้คนที่ร่วมทำกิจกรรมในสถานที่แห่งนั้นเป็นผู้กำหนดความสำคัญ หรือเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนในพื้นที่ดังกล่าวด้วย

2. การใช้ภาษาในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านพิธีกรรม

การเทศน์หรือการแสดงธรรมเป็นการประกอบศาสนกิจอย่างหนึ่งที่มีระเบียบขั้นตอนในการดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผน พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเทศน์แหล่แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) พิธีกรรมด้านศาสนพิธี การฟังเทศน์เป็นกิจกรรมย่อยในบุญพิธี เป็นประเพณีในครอบครัว สังคม และเกี่ยวเนื่องกับการดำรงชีวิต (กรมการศาสนา, 2560: 2) ขั้นตอนของการฟังเทศน์จึงต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักของ ศาสนพิธีเพื่อให้เป็นระเบียบแบบแผนและมีความเข้าใจในการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน การฟังเทศน์แหล่อีสานคณะอริยฐานเสียงธรรม ในขั้นตอนก่อนฟังเทศน์ต้องมีการปฏิบัติตามหลัก ศาสนพิธีเพื่อให้มีความเหมาะสมในบุญพิธีที่เจ้าภาพจัดขึ้น พิธีการแรกก่อนเทศน์ผู้ฟังต้องไหว้พระและสมาทานศีลต่อหน้าพระสงฆ์เสียก่อน โดยมีมัคนายกหรือผู้นำผู้ฟังไหว้พระสมาทานศีลโดยการกำกับของพระนักเทศน์ การสมาทานศีลต้องกระทำทุกครั้งก่อนฟังเทศน์ มัคนายกเชิญเจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย นำไหว้พระ

สมาทานศีล พระนักเทศน์นำสมาทานไตรสรณคมน์และนำสมาทานศีล จากนั้นจึงอาราธนาธรรม การสมาทานศีล นอกจากจะเป็นการปฏิญาณตนให้ตั้งอยู่ในความสุจริตแล้ว อีกนัยหนึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการฟังเทศน์ ทั้งผู้เทศน์และผู้ฟังเป็นสัญญาณให้ทุกคนที่อยู่ในบริเวณพิธีมีความพร้อมที่จะฟัง โดยการสงบกาย สงบวาจา และสงบใจ ไม่รบกวนผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (2543: 81) ที่กล่าวว่า ผู้มีศีลสามารถพัฒนาความประพฤติ ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี ผู้วิจัยสังเกตว่าเมื่อการเทศน์เริ่มต้นขึ้น การสมาทานศีลโดยการเปล่งวาจาเป็นภาษาบาลี เริ่มจากบทนอบน้อมแด่พระรัตนตรัย บทขอถึงซึ่งไตรสรณคมน์ และบทสมาทานศีล เป็นการทำข้อตกลงเบื้องต้นระหว่างผู้ฟังเทศน์และผู้เทศน์ ว่าจะประกอบพิธีกรรมด้วยความสำรวม กาย วาจา ใจ เมื่อผู้ฟังเทศน์ตอบตกลงด้วยคำว่า “อามะ ภันเต” แล้ว พระนักเทศน์จึงบอกอานิสงส์ของการรักษาศีลเป็นภาษาบาลี เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการฟังเทศน์ทำให้พื้นที่ของการเทศน์เป็นพื้นที่ใหม่ ซึ่งแยกออกจากพื้นที่เดิมโดยสิ้นเชิงจากพิธีกรรมการสมาทานศีล จากนั้นจึงอาราธนาธรรม เป็นสัญญาณบอกว่าการเทศน์ได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว โดยมีมัคนายกจะนำผู้ฟังเทศน์อาราธนาธรรมเป็นภาษาบาลี ความว่า

“พรหมมา จะ โลกาธิปัตติ สะหัมปะติ

กัตถัญชะลี อันธิวะรัง อายาจะละ

สันติระ สัตตาป ประชกชะชาติกา

เทเสตุ ัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชังฯ”

(พระครูอรุณธรรมรังษี. ม.ป.ป.: 273)

เมื่ออาราธนาธรรมจบแล้วพระนักเทศน์จะเริ่มเทศน์ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ความสำคัญของ

การสมาทานศีล และการอาราธนาธรรม มีนัยสำคัญ คือการเตรียมความพร้อมที่จะฟังเทศน์ทั้งผู้เทศน์ และผู้ฟัง ด้วยการสำรวมกาย วาจา ใจ ให้พร้อม ก่อนฟังเทศน์ เป็นสัญญาณให้ทราบว่าการเทศน์ กำลังจะเริ่มขึ้นแล้ว และเพื่อเป็นการจัดระเบียบ ผู้ฟังให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และยังเป็นการ สร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์โดยใช้ภาษาบาลีซึ่งเป็นบท สวดสำหรับประกอบพิธี ทำให้เปรียบเสมือนว่า กำลังเทศน์ในวัด

ภาพประกอบ 1 การสมาทานศีล และการอาราธนาธรรม

2) พิธีกรรมเทศน์เรียกวิญญาณ เป็นส่วน ประกอบหนึ่งในการเทศน์แห่ล้อसान พิธีกรรมนี้จะ

ทำในงานทำบุญอุทิศส่วนกุศล และงานบุญกฐิน ที่ทำขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เท่านั้น งานใดที่ไม่ได้เกี่ยวเนื่องถึงผู้ตายจะไม่ทำ พิธีกรรมเรียกวิญญาณหลังจากเทศน์เสร็จ เดิม การเทศน์เรียกวิญญาณเป็นเพียงการเทศน์แสดง ถึงพระคุณของบุญการที่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเท่านั้น

การผลิตซ้ำความทรงจำของสถาบัน ครอบครัวผ่านพิธีเรียกวิญญาณนี้ เป็นการ ดอกย้ำภาพความทรงจำของคนเป็นที่มีต่อคน ตาย เป็นพิธีกรรมที่พระนักเทศน์ต้องทำให้กับ เจ้าภาพทุกงานที่มีการทำบุญอุทิศส่วนกุศล เพราะวัตถุประสงค์หลักในการจัดงานขึ้นก็เพื่อ อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับ และยังเป็นการ ระลึกถึงพระคุณของบุญการที่บรรดาลูกหลาน จะต้องแสดงออกถึงความกตัญญูเพื่อตอบแทน พระคุณเมื่อท่านได้จากโลกนี้ไปแล้ว การเทศน์ เรียกวิญญาณจึงเป็นสัญลักษณ์ (Symbol) เพื่อ แสดงออกให้ผู้ที่มีส่วนร่วมงานได้เห็นถึงความดีงาม ของผู้ตายซึ่งแสดงออกผ่านความกตัญญูของผู้ ที่ยังมีชีวิตอยู่ได้กระทำไปในวาระสุดท้าย การ เทศน์เรียกวิญญาณมีขั้นตอนในพิธีตั้งแต่ต้นจนจบ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 ตารางแสดงขั้นตอนการเทศน์เรียกวิญญาณ

ขั้นที่	รายละเอียด	ความหมาย
1. เริ่มพิธี	1. เรียกกรมเจ้าภาพ 2. เตรียมวัสดุอุปกรณ์	1. ขอขมาดวงวิญญาณ 2. ผลิตซ้ำความทรงจำผ่านอาหาร
2. เทศน์เรียกวิญญาณ	1. เทศน์แหล่บทพรรณนาพระคุณ บิดา-มารดา 2. เทศน์แหล่บทเรียกวิญญาณให้มารับกองบุญ	1. ระลึกความทรงจำระหว่างคนเป็นกับคนตาย
3. เทศน์ส่งวิญญาณ	1. เทศน์แหล่บทวิญญาณลาลูกหลานไปเกิด 2. เทศน์แหล่บทส่งวิญญาณสู่ สัมปรายภพ	1. เจ้าภาพผูกแขนพระนักเทศน์ที่ทำหน้าที่สื่อกลาง ระหว่างคนเป็นกับคนตาย
4. เทศน์อวยพร	1. เทศน์บทอวยพรเจ้าภาพ	1. ประกาศเกียรติคุณแด่เจ้าภาพที่ได้สละทุนทรัพย์ในการจัดงานทำบุญและให้พร

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น พิธีกรรมเทศน์เรียกวิญญาณผ่านบทเทศน์แหล่อีสานเป็นการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์โดยใช้ภาษาในบทเทศน์แหล่อีสานเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับวิญญาณของผู้ตายเปรียบเสมือนว่าผู้ตายยังมีชีวิตอยู่ เป็นการสร้างพื้นที่ดังกล่าวให้กลายเป็น “โลกศักดิ์สิทธิ์” ที่เชื่อว่าสามารถติดต่อกับสื่อสารกับสิ่งเหนือธรรมชาติได้ ผ่านอาหารที่ผู้ตายชอบกิน เสื้อผ้า หรือเครื่องใช้ของผู้ตาย ประกอบกับบทเทศน์ซึ่งมีเนื้อหาเชื่อเชิญให้ดวงวิญญาณมาสู่บริเวณพิธี เมื่อผู้ฟังเห็นสิ่งของและได้ฟังบทเทศน์เรียกวิญญาณจึงเกิดมโนภาพถึงความทรงจำในอดีตเสมือนว่าวิญญาณของคนตายที่พระนักเทศน์กำลังเรียกได้กลับมาสู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับสิริพร ฤทธกลาง (2558: 376) ที่กล่าวว่า บรรยากาศในการประกอบพิธีกรรมเป็นบรรยากาศที่ศักดิ์สิทธิ์ การประกอบพิธีกรรมเป็นการกระทำในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (sacred space) ในห้วงเวลาศักดิ์สิทธิ์ (sacred time) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จึงเป็น “พื้นที่พิเศษ” เช่น วัดวาอาราม ศาลเจ้า หรือเป็นพื้นที่ที่สมมติขึ้นให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ มีการสมมติสัญลักษณ์แทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งเวลาแห่งการประกอบพิธีกรรมก็เป็น “เวลาพิเศษ” ซึ่งเป็นเวลาที่กำหนดเป็นการเฉพาะสำหรับพิธีกรรมนั้น

ภาพประกอบ 2 การเทศน์เรียกวิญญาณ

ดังนั้น การเทศน์เรียกวิญญาณจึงเป็นการตอกย้ำความทรงจำของสมาชิกครอบครัวผ่านพิธีกรรมที่เชื่อว่าผู้ตายยังรับรู้ได้ถึงการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ โดยใช้วิญญาณของผู้ตายเป็นสื่อกลางในการตอกย้ำอดีตที่เคยผ่านมาของเจ้าภาพผ่านบทเทศน์พรรณนาพระคุณบิดามารดา ทำให้เจ้าภาพเกิดจินตภาพความทรงจำของครอบครัวเมื่อครั้งได้อยู่ร่วมกัน ทั้งนี้ความเสี่ยงของพระนักเทศน์เป็นสิ่งสำคัญในการช่วยตอกย้ำอารมณ์ให้เกิดความโศกเศร้าโดยเฉพาะการเอื้อนเสียงยาวให้ความรู้สึกโศกเศร้า ทำให้สะท้อนใจผู้ฟังและแสดงออกผ่านความรู้สึกคือการร้องไห้

ภาพประกอบ 3 ผู้ฟังเทศน์ร้องไห้ขณะ
ฟังเทศน์เรียกวิญญาณ

จากที่กล่าวมาข้างต้น การใช้ภาษาในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัด เป็นการใช้ภาษาศักดิ์สิทธิ์ในบทสวดทางศาสนา เพื่อทำข้อตกลงและกำหนดข้อปฏิบัติร่วมกันขณะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งจัดนอกวัด ให้เปรียบเสมือนกับการจัดในวัด โดยใช้พิธีกรรมในศาสนพิธีมีการสมโภช การอาราธนาธรรม เพื่อเป็นสัญญาณเตรียมพร้อมในการประกอบพิธีกรรม นอกจากนั้นยังมีพิธีกรรมเทศน์เรียกวิญญาณ ที่ใช้บทเทศน์แหล่อีสานเป็นตัวกลางในการสมมติให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านการผลิตซ้ำ ความทรงจำ

ของสถาบันครอบครัว ทำให้ผู้ฟังเทศน์เชื่อว่าสถานที่ดังกล่าวสามารถสื่อสารกับผู้ตายได้จริง ผ่านการใช้ภาษาของพระนักเทศน์ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างคนเป็นและคนตาย

3. การใช้ภาษาในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านบทเทศน์แหล่อีสาน

บทเทศน์แหล่อีสาน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเทศน์แหล่อีสาน มีส่วนประกอบสำคัญคือ บทบรรยาย บทเจรจา และบทเทศน์แหล่อีสาน บทบรรยายและบทเจรจา มีทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง ใช้ในการบรรยายในการเปลี่ยนฉากหรือเหตุการณ์ในเรื่อง และบทเทศน์แหล่อีสาน เป็นบทร้อยกรองภาษาถิ่นอีสาน มีฉันทลักษณ์คล้ายคำประพันธ์วรรณกรรมอีสานประเภทกลอนเบญจมาศ เพชรสม (2536: 92) กล่าวว่า กลอนเทศน์ เป็นคำประพันธ์หลักที่พบมากที่สุด ในบทเทศน์แหล่อีสาน มีลักษณะเป็นคำประพันธ์ประเภทกลอน ในแต่ละบาทมีการใช้คำจำนวนมากถึง 18 คำ

กลอนเทศน์แหล่อีสานพบในบทเทศน์แหล่อีสานทั้ง 15 เรื่อง ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาพบว่า ภาษาที่ใช้ในการประพันธ์มีดังนี้

1) การใช้ภาษาบาลีเป็นบทตั้งแล้วใช้ภาษาไทยอธิบาย ในบทบรรยายของบทเทศน์แหล่อีสาน พบว่ามีการนำภาษาบาลีมาใช้ขึ้นต้นและอธิบายด้วยบทบรรยายภาษาไทย ดังนี้

“สา มาตา ฝ่ายว่ามารดาของลูกหญิงและลูกชาย เมื่อสมความมุ่งหมายคือลูกชายและลูกสาว ต่างก็มีสามีภรรยาแล้วแต่ไม่แคล้วที่จะต้องเป็นห่วง เพราะสมบัติทั้งปวงยังไม่ได้แบ่งให้ใคร จึงเรียกลูกหญิงและลูกชายของตนให้เข้ามาที่ใกล้แล้วจึงออกเอ่ยเผยวาทาว่า”

(ผู้ชักได้กินหนึ่ง ผู้ซึ่งได้กินกระดูก)

“อดีตเต กิร ดังได้สดับมาในอดีตกาลนานมาแล้ว มีพระราชาพระองค์หนึ่ง ไม่ปรากฏพระนาม พระองค์ได้เสด็จประพาสป่าเป็นกิจวัตร ทรงล่าสัตว์เสมอมา ได้พบกับธิดาสาวผู้องอาจปราศจากอาภรณ์ นามกรทั้งสองนางยังไม่มี ทั้งผู้พี่และผู้น้องผิวดำทอง งามผุดผาดเหมือนดารา”

(นางหมาขาว)

การใช้ภาษาในลักษณะนี้เป็นกลวิธีในการทำให้ตัวบทเทศน์มีความศักดิ์สิทธิ์ เปรียบเสมือนเป็นเรื่องที่ยกมาจากคัมภีร์ทางศาสนา โดยการนำวลีภาษาบาลีสั้นๆ มาตั้งนำบทบรรยายเพื่อให้ผู้ฟังได้ทราบว่าจะต่อไปจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับผู้ใดในเรื่องที่เทศน์ เช่น สา มาตา หมายถึง แม่ของหญิงสาว แสดงว่าหลังจากนี้เป็นการกล่าวถึงตัวละครที่เป็นแม่ของลูกสาวในเรื่อง ดังที่ โจรีแพทริก (2563: 3) กล่าวว่า เรื่องราวที่พระสงฆ์นำมาเทศน์มีส่วนประกอบอยู่ 2 ส่วนคือ คาทา ซึ่งเป็นภาษาบาลีที่พระพุทธเจ้าตรัส และอรรถกถาคือคำอธิบายร้อยแก้ว ซึ่งการแปลเช่นนี้มีข้อเสียคือผู้ฟังที่ไม่รู้จักภาษาบาลีจะไม่เข้าใจเนื้อความที่เป็นภาษาบาลี ฉะนั้นตัวคาทาที่เป็นภาษาบาลีจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแปลเป็นภาษาถิ่นเพื่อให้หลักธรรมหรือความหมายเผยแผ่ออกไปได้อย่างกว้างขวางและมีความหมายถูกต้อง

ผู้วิจัยสังเกตว่า การใช้ภาษาบาลีขึ้นต้นบทเทศน์หรือบทบรรยาย เป็นส่วนหนึ่งของการใช้ภาษาสร้างในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านตัวบทเทศน์ เพราะปกติภาษาบาลีจะใช้ในพิธีกรรมที่เป็นบทสวดในวัด การนำภาษาในบทสวดมาเป็นส่วนหนึ่งของบทเทศน์จึงเป็นกลวิธีหนึ่งในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวบทในฐานะสื่อกลางในการถ่ายทอดธรรมะของพระพุทธเจ้าที่สามารถกล่าวได้โดยไม่จำกัดบริเวณ

2) การใช้คำแสดงอารมณ์ในบทเทศน์ เป็นการใช้ภาษาที่แสดงความรู้สึกรสของตัวละครใน บทเทศน์แต่ละเรื่อง ซึ่งตัวละครมีหลายสถานภาพ ตั้งแต่กษัตริย์ พระสงฆ์ ชาวบ้าน และสัตว์ การใช้ คำในลักษณะนี้นอกจากจะเป็นการใช้สื่ออารมณ์ ของตัวละครแล้วยังใช้นำเสนอแนวความคิดที่ ถ่ายทอดผ่านพฤติกรรมของตัวละครอีกด้วย ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2555: 128) กล่าวว่า ความ ขัดแย้งระหว่างความดีกับความชั่วจะต้องคลี่คลาย ด้วยกฎแห่งกรรม บทเทศน์จึงมุ่งสอนคติธรรม ผ่านเรื่องราวที่เป็นชาดกและเรื่องที่แต่งเลียน แบบชาดก เนื้อเรื่องเน้นวิถีชีวิตของตัวละครจาก ต้นจนจบ แนวคิดที่ซ่อนอยู่ในตัวละครจะปรากฏ ออกมาผ่านพฤติกรรมและผลของการกระทำของ ตัวละครนั้น

การใช้คำแสดงอารมณ์ดีใจ บทเทศน์ แสดงอารมณ์ดีใจเมื่อตัวละครเกิดความสมหวัง ปิติยินดี ในสิ่งที่ตนปรารถนาไว้ เกิดความโล่งใจ สบายใจ มีการใช้คำว่า ชื่นใจ, โล่งใจ, ยินดี เป็นต้น ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

“ตอนนี้เหม็ดหนามเสี้ยนแม่ลงเหือนเคลื่อนจากที่
ไผ่สีอำงไผ่สีมีภาวดีบั้งจ้อได้เป็นโองกะสวนพอ
จั่งแม่นสว่างกะด้อสำลงหาบที่แสนหนักภาวดีทอง
คำได้ชื่นใจห้วยาม”

(ผู้ชักได้กินหนังผู้ซังได้กินกระดูก)

การใช้คำแสดงอารมณ์โศกเศร้าเสียใจ บทเทศน์แสดงอาการคร่ำครวญเมื่อตัวละคร โศกเศร้า เสียใจ หมดหวัง ผิดหวัง เมื่อพราก จากสิ่งของอันเป็นที่รักหรือสิ่งเสียก่อนตาย ส่วน มากอารมณ์โศกเศร้าเสียใจมักจะแสดงออกผ่าน ตัวละครที่เป็นคนแก่ หรือผู้หญิง มีการใช้คำว่า เสียใจ, เจ็บปวด, อุกอ้ง, เหลือใจ เป็นต้น ดัง ตัวอย่างต่อไปนี้

“ลองวาดภาพอดีตพันหวนรำลึกในคราวหลัง
ลูกอ้อยังมาใจดำหลั่นแผ่นดินเขาแท้
นางหมาแซ่ไขข้อความเป็นจริงต่อลูกอ่อน
ความเสียใจอั้งท่อนเรือสีหล่มอยู่เค็งธาร”

(นางหมาขาว)

“มารดาแก้วไถยีนคำลูกชายกล่าว
จั่งแม่นเจ็บปวดราวปานฝ่าใส่หนอง
ไถยีนบ่พี่น้องลูกชายด่ามารดาตน
ฝนจั่งได้สิมีคมบ้านเพจนบ่”

(บุพกรรมพระโมคคัลลานะ)

การใช้คำแสดงอารมณ์โกรธ แสดงออก เมื่อตัวละครมีความโกรธและไม่พอใจในสิ่งที่ ตนเองไม่ได้ต้องการ และเมื่อเกิดอาการโมโห มักจะกล่าวด้วยถ้อยคำที่สบถและหยาบคาย มี การใช้คำว่า สุน, เลว, มึง, กู, ชั่ว, ทราม เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“มึงนั่นคอยแต่หาเรื่องสุนหลายเด๋จนหน้าไข่
มึงแอบไปเพลวัดได้บ่อนกุนี่เบื้อเหม็น
โศดพอกูอยากเค้นเต้นหย่องหักคอกอย
หน่ายเด๋นื้อเสียตายของอีกข้าวปลาทั้งสิ้น
ไปกินทานพระวัดไต่ให้มากินยังไคกว่า
คิดคักๆ เบ็งแหนวัดเหนือมีอยู่ไจ้ไก่อยังแท้จั้งบ่ไป”

(กอไผ่ยายนกเอี้ยง)

“คนจั้งซี้เพิ่นเอ็นว่าคนชั่วปัญญาทรม
งามแต่ใจปัญญาเลวแหลกเหลวปานตมขุ่น
บุญหัวมึงจั้งไต่ยังอยู่ในวังใกล้ปราสาท
ไต่เป็นเมียอำมาตย์ย้อนคำปากเว้าของเอื้อยพี่มัน”

(นางหมาขาว)

**“ปาดโท อีลูกนอกไส้ มึงสร้างมาว่า
ยอกย่อนสอนความแท้หื้อ เอามันตายนำแม่มัน
ชะบ้อหื้อ”**

(หัวอกแม่น้ำ น้ำตาลูกเลี้ยง)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า บทบาท (Character) ที่พระนักเทศน์ได้รับบทบาทนั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามพฤติกรรมของตัวละครในบทเทศน์ ซึ่งการเทศน์ในลักษณะนี้เปรียบเสมือนการเล่นละครเรื่องหนึ่ง ซึ่งต้องตีบทบาทของตัวละครให้ผู้ฟังได้เข้าใจความเป็นตัวตนของตัวละครในเรื่องมากที่สุด แต่ว่าการเทศน์นั้นพระนักเทศน์จะแสดงอาการเหมือนฆราวาสก็ไม่ได้ เพราะจะทำให้ดูไม่งามต่อสมณสาธูปที่ครองอยู่ สิ่งที่ได้ก็คือน้ำเสียงและถ้อยคำเพื่อแสดงอารมณ์ต่างๆ ที่ตัวละครรู้สึก ซึ่งสอดคล้องกับวิเชียร แสนมี (2560: 121) ที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการเทศน์แหล่อีสานของพระนักเทศน์ในปัจจุบันว่า การเทศน์มีบทเพลงและกลอนลามาผสม เช่น “ฟ้าเอ๋ยฟ้าฮ้องส่วย รวยศีลทานนั้นดีกว่า” เป็นต้น มีการใช้วาจาหยาบคาย อีกทั้งยังประกอบลีลาการเทศน์เหมือนฆราวาสแสดงละครหรือหมอลำ บทโศกเศร้าเรียกวิญญาณของผู้ตายมารับผลทาน มีการแสดงท่าทางที่ไม่เหมาะสมประกอบลีลาการเทศน์ด้วย เช่น มีการหลั่งน้ำตาให้สมบทบาทของความโศกเศร้าอาลัย และรำพึงรำพันจริงมากเกินไป

สรุปได้ว่า การเทศน์แหล่คือการเล่าเรื่องเพื่อสร้างการรับรู้เรื่องราวในบทเทศน์ผ่านการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงอารมณ์ต่างๆ เหล่านี้สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์สะท้อนใจ และรู้สึกถึงอารมณ์ของตัวละคร ผู้ฟังสามารถคล้อยตามพระนักเทศน์ได้ดีผ่านการเลือกใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง หรือการแสดงท่าทาง เป็นการสั่งสอนเพื่อจัดระเบียบสังคมผ่านพฤติกรรมของตัวละคร และเป็นการถกเถียงในเรื่องที่เห็นต่างในทางคติโลกและศีลธรรม

3) การนำเสนอสารัตถะสำคัญของเรื่องผ่านชื่อเรื่องของบทเทศน์แหล่อีสาน เป็นกลวิธีการใช้ภาษาในการนำเสนอสารัตถะหรือแก่นที่ปรากฏในบทเทศน์ ซึ่งเป็นหลักธรรมทาง พุทธศาสนา โดยนำเสนอผ่านชื่อเรื่องของ บทเทศน์ โดยใช้สำนวนภาษาถิ่น เป็นคำประพันธ์ของภาคอีสานเรียกว่า “โตงโตย” ประมวล พิมพ์เสน (2545: 29) ได้อธิบายลักษณะของโตงโตยว่า มีลักษณะเป็นสุภาษิตภาษาถิ่นอีสาน ลักษณะเป็นคำคล้องจองสั้นๆ เพื่อง่ายต่อการจดจำ เปรียบเทียบได้กับสำนวน สุภาษิต คำพังเพยของภาคกลาง

การตั้งชื่อเรื่องของบทเทศน์แหล่อีสานในลักษณะนี้เป็นการนำผู้ฟังเข้าสู่เรื่องราวบทเทศน์ในเบื้องต้น อารมณ์บทถึงสารัตถะที่ผู้ฟังจะได้ในการฟังเทศน์เรื่องนั้นๆ การตั้งชื่อนั้นจะใช้คำคล้องจองเพื่อง่ายต่อการจดจำ ดังตารางวิเคราะห์ต่อไปนี้

ตาราง 3 ตารางเปรียบเทียบชื่อเรื่องบทเทศน์แหล่อีสานกับสำนวนไทย

ที่	ชื่อเรื่อง (ถิ่นอีสาน)	สำนวนไทย	สารัตถะในเรื่อง
1	ผู้ชักได้กินหนึ่ง ผู้ชิงได้กินกระดูก	เลือกที่รัก มักที่ชัง	อำนาจของกิเลส และความกตัญญูทวนเวทที่ต่อบุพการี
2	น้ำตาแม่หม้าย ยาเลี้ยงไก่ป๋มโตชัน	ทำคุณบูชาโทษ	อำนาจคุณมารดา ผลของการเนรคุณต่อบุพการี
3	กินแต่ลิ้มหมา	วัวลืมนิน	ความหลงในลาภ ยศ หยิ่งผยองในฐานะโดยลิ้มอดีตของตน
4	แฉ่งคาบมา กาคาบหนี	เกลือบเป็นหนอน	ปัญหาสถาบันครอบครัว
5	บุญนารมแต่ง	กงเกวียนกำเกวียน	กฎแห่งกรรม
6	บาปไผ บุญมัน	ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว	กฎแห่งกรรม
7	หัวอกแม่น้า น้ำตาลูกเลี้ยง	เข้าตาจน	ความขัดแย้งของบุคคลในสถาบันครอบครัว

สรุปได้ว่า การตั้งชื่อเรื่องของบทเทศน์แหล่อีสานเป็นการแสดงสารัตถะของบทเทศน์ผ่านชื่อเรื่อง โดยกลวิธีในการใช้สำนวน สุภาษิตอีสาน ที่มีความหมายตรงกับสารัตถะของเรื่องมาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง เป็นกลวิธีการใช้ภาษาอีกแบบหนึ่งที่ทำให้บทเทศน์น่าสนใจและง่ายต่อการจดจำทั้งต่อพระนักเทศน์และผู้ฟัง อีกทั้งยังสื่อความหมายของสารัตถะที่ปรากฏในเรื่องได้อย่างน่าสนใจ

สรุป

กลวิธีทางภาษาของการเทศน์แหล่อีสานในการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัด สามารถแบ่งกลวิธีทางภาษาในการประกอบพิธีกรรมการเทศน์แหล่อีสานได้ 2 ลักษณะ คือ การใช้ภาษาในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านพิธีกรรมการเทศน์ และการใช้ภาษาในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านบทเทศน์แหล่อีสาน การใช้ภาษาทั้ง 2 ลักษณะนี้ ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีทางภาษาในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านพิธีกรรมการเทศน์นั้น มีการใช้บทสวดภาษาบาลีซึ่งเป็นบทสวดที่ใช้ในศาสนาพิธีที่กระทำกันอยู่เป็นประจำ คือ บทสรรเสริญพระรัตนตรัย บทอาราธนาศีล บท

สมาทานศีล และบทอาราธนาธรรม นอกจากนั้นยังมีการใช้บทเทศน์เรียกวิญญูณซึ่งเป็นพิธีกรรมหลังจากเทศน์จบ เป็นการผลิตซ้ำความทรงจำของสถาบันครอบครัวระหว่างผู้ตายและคนที่ยังมีชีวิตอยู่ผ่านบทเทศน์เรียกวิญญูณ อาหาร และข้าวของเครื่องใช้ที่ผู้ตายเคยใช้ ส่วนการใช้ภาษาในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านบทเทศน์แหล่อีสาน เป็นการใช้คำแสดงอารมณ์ของตัวละครในบทเทศน์ให้มีสุนทรียภาพทางภาษาที่พระนักเทศน์ในฐานะผู้ส่งสาร ต้องแสดงบทบาทที่ตนเองได้รับให้เหมาะสมผ่านพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงอารมณ์ต่างๆ เช่น อารมณ์ดีใจ อารมณ์โกรธ อารมณ์โศกเศร้าเสียใจ ที่แสดงผ่านทั้งวัจนภาษาคือบทเทศน์และอวัจนภาษาคือน้ำเสียงอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของพระนักเทศน์แต่ละรูป ตลอดจนอากัปกิริยาลีลาท่าทางประกอบการใช้ภาษาแสดงอารมณ์ระหว่างเทศน์ นอกจากนั้นยังต้องควบคุมตนเองเพื่อไม่ให้แสดงพฤติกรรมที่เหมือนการเล่นมหรสพของชมราวาสมากเกินไป นับว่าเป็นการแสดงไหวพริบปฏิภาณในการแก้ปัญหาของพระนักเทศน์แต่ละรูปไปในตัวด้วย

อภิปรายผล

บทความวิจัยเรื่อง การเทศน์แหล่อีสาน: กลวิธีทางภาษาและการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นอกวัด นำไปสู่การอภิปรายผลในประเด็นดังต่อไปนี้

รูปแบบคำประพันธ์ของบทเทศน์แหล่อีสาน เป็นคำประพันธ์ประเภทกลอน ซึ่งเป็นคำประพันธ์ที่พบมากที่สุดในบทเทศน์แหล่อีสานทุกเรื่อง โดย เบญจมาศ เพชรสม (2536: 92) ได้ศึกษารูปแบบคำประพันธ์ของกลอนเทศน์แหล่อีสานพบว่า มีฉันทลักษณ์ดังนี้ กลอนบทหนึ่งมี 4 บาท บาทละ 9-12 คำ คำสุดท้ายของแต่ละบาทส่งสัมผัสไปยังคำที่ 1-6 หรือคำสุดท้ายของวรรคแรกในบาทต่อไป สัมผัสนอกของบทเทศน์เสียงประยুক্তไม่เคร่งครัดนักบางครั้งอาจพบการทิ้งสัมผัสหรือไร้สัมผัสก็มี ดังตัวอย่างเช่น

“หมุนเข้ามาในเรื่องจันทมาตามเค้าเรื่อง
ยังมียายย่าเฒ่าผัวตายแล้วตั้งแต่นาน
อยู่ปนกันกับเพื่อนบ้านอยู่อย่างอนาถา
พร้อมบุตรและบุตรได้พราเปรียงแพงไว้”
(น้ำตาแม่หม้าย ย่าเลี้ยงไก่อมีโตขัน)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่ากลอนเทศน์แหล่อีสานบางบทมีจำนวนคำที่มากกว่าที่ฉันทลักษณ์กำหนดไว้ถึง 18 คำ ทำให้เกิดความลักลั่นของสัมผัส และมีปัญหาต่อการแบ่งวรรคตอนของพระนักเทศน์ ดังตัวอย่างเช่น

“มานพเอ๋ย ขาของแม่กะแม่เจ้าตาของแม่กะ
แม่เจ้าอีกร่างแม่เหมิดคิงกาย
เพ็งลูกชายเพียงคนเดียวอย่าเที่ยวเกเรดื้อ
แม่มีมือกะจริงน่าแม่มีขาจะจริงอยู่
แต่แนวพาเบ้งดูนั่นคือตาบอดเบ้องมีได้สำมี”
(บุพกรรมพระโมคคัลลานะ)

จากตัวอย่างข้างต้น พระนักเทศน์จึงต้องใช้น้ำเสียง เทคนิค วิธีการอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการแก้ไขปัญหา และไหวพริบปฏิภาณในการแบ่งวรรคตอนเพื่อให้การเทศน์ตามบทเทศน์ดำเนินไปตามบทกลอนที่ใช้เทศน์ โดยการฝึกฝนบทเทศน์ให้เกิดความเชี่ยวชาญก่อนออกเทศน์เสมอ

การใช้ฉันทลักษณ์ในการเทศน์แหล่อีสานของพระนักเทศน์ปัจจุบัน มีการแสดงกิริยาอาการอันทำให้ลดความเลื่อมใสของผู้ที่ได้เห็นและอาจตีความในความไม่เหมาะสมที่เรียกว่า “โลเกวัชชะ” ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ วิเชียร แสนมี (2560: 119) ว่า การเทศน์แหล่อีสานเป็นการเทศน์โดยใช้เสียงและทำนองที่มุ่งความไพเราะเป็นสำคัญ เช่น เทศน์มหาชาติ เทศน์แหล่คำกลอนคติธรรม เทศน์แหล่นิทานพื้นบ้าน เทศน์แหล่นิทานในธรรมบท เป็นต้น แม้การเทศน์ของพระสงฆ์ในภาคอีสานจะได้รับความนิยมสูงก็ตาม แต่ผู้เขียนเห็นว่าวิธีการที่พระนักเทศน์แหล่อีสานนำมาใช้ในการเทศน์นั้น มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละรูปและแต่ละสำนัก บางสำนักมีรูปแบบวิธีการเทศน์ที่ไม่เหมาะสมและมีความเสี่ยงต่อการถูกติเตียนอย่างมาก

นอกจากนั้นการสำรวจตนเองของพระนักเทศน์ที่กำกับด้วยพระวินัยและสิกขาบททั้ง 227 ข้อ ต่อการแสดงบทบาทของตัวละครในเรื่องที่เทศน์ ต้องแสดงให้เห็นเหมาะสมกับสถานะที่ดำรงอยู่ พระนักเทศน์ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติที่ดีของการเป็นพระนักเทศน์เสมอทั้งในฐานะนักบวชและนักเทศน์ ดังที่ พระพรหมบัณฑิต (2560: 15) กล่าวว่า พระนักเทศน์ต้องจงใจให้ผู้ฟังเทศน์ศรัทธาในสิ่งที่เรากำลังเทศน์ ด้วยการใช้ภาษาที่เหมาะสม พระนักเทศน์ต้องรู้จักเลือกสรรใช้ภาษาไม่ใช้คำหยาบสบถ เพราะคนฟังพนมมือฟังท่านขณะเทศน์ เมื่อผู้ฟังให้เกียรติเรา เราในฐานะ

ผู้เผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้าต้องให้เกียรติ
ผู้ฟังเช่นกัน เรียกว่า “การเคารพในธรรม”

ข้อเสนอแนะ

การใช้ภาษาในการเทศน์เป็นสิ่งสำคัญ
เพราะเป็นการเจริญศรัทธาของผู้ฟัง ทั้งการเทศน์
แบบธรรมาสันต์เดียว หรือหลายธรรมาสันต์ ใน
ปัจจุบันพบว่าการเทศน์ในรูปแบบของวิทยากร
ค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม จึงควรที่จะศึกษา
กลวิธีการโน้มน้าวใจผู้ฟังของการเทศน์ในลักษณะ
นี้ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
สนับสนุนทุนการวิจัยสำหรับนิสิตระดับบัณฑิต
ศึกษา (ระดับปริญญาโท) ประจำปีงบประมาณ
2563 ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอขอบคุณมา ณ
โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2560). *ศาสนพิธีและมารยาทไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โจรี แพทริก. (2563). *ทฤษฎีทัศน์ไตรวิสัย: เวทีสนทนาในประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: อิลลูมินันส์ เอ็ดดิชั่นส์.
- ณัชภัทร พาณิช. (2545). *การสืบทอดวัฒนธรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนไทลื้อ: กรณีศึกษา
ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน*. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ตรีศิลป์ บุญขจร (2555). *สายธารตรีศิลป์นิพนธ์*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2557). *ผ้าขาวม้า ผ้าลินิน ทางเก่งใน และ ฯลฯ: ว่าด้วยประเพณีความเปลี่ยนแปลง และ
เรื่องสรรพสาระ*. กรุงเทพฯ: งานดี.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, ศรัศกร วัลลิโภดม และเอกวิทย์ ณ ถลาง. (2543). *มองอนาคต บทวิเคราะห์เพื่อปรับ
เปลี่ยนทิศทางสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- เบญจมาศ เพชรสม. (2536). *การเทศน์เสียงประยุกต์แบบอีสานของพระพุทธจักรเสียงธรรม วัดใหม่
ขุนเขา*
- บ้านเขว้า ตำบลเขว้า อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประมวล พิมพ์เสน. (2545). *ภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล. (2546). *เจ้าแม่ คุณปู่ ข้างซอ ข้างพ่อน และเรื่องอื่นๆ ว่าด้วยพิธีกรรม
และนาฏกรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ปรีชา พิณทอง. (2532). *สารานุกรมอีสาน-ไทย-อังกฤษ*. อุบลราชธานี: ศิริธรรม.
- พระครูอรุณธรรมรังษี. (ม.ป.ป.). *มนต์พิธี*. กรุงเทพฯ: อักษรสมัย.
- พระธรรมปิฎก. (2543). *ธรรมานุชิต: พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
พุทธธรรม

- พระพรหมบัณฑิต. (2560). *หลักการและวิธีการเทศน์*. กรุงเทพฯ: สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฤดีมน ปรีดีสนธิ. (ม.ป.ป.). *พิธีกรรมและความเชื่อของชุมชนสองฝั่งโขง*. อุตรธานี: ศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏอุตรธานี.
- วิเชียร แสนมี. (2560). *รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาด้วยการเทศน์แหล่อีสาน*. *วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม*, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6 (2), 119-140.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2539). *ความหมายของพระบรมธาตุในอารยธรรมสยามประเทศ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ศิราพร ณ ถกลาง. (2558). *“ประเพณีสร้างสรรค์” ในสังคมไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- สมชาติ มณีโชติ. (2550). *เมืองโบราณกันทรวิชัยกับสัญลักษณ์ความเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- แสง จันทรงาม. (2534). *ศาสนศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- เอกวิทย์ ณ ถกลาง. (2544). *ภูมิปัญญาอีสาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

ศักยภาพการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

The Potential of Knowledge and Local Wisdom Management for Learning in Lan Khoi Sub-district Community, Pa Phayom District, Phatthalung Province

ปัญญา ชูช่วย¹, น้ำฝน พลอยนิลเพชร², ภัททิรา กลิ่นเลขา³, ทวนธง ครูทจอน⁴

Punja Chuchuay¹, Namfon Ployninpet², Phattira Klinlekha³, Thuanthong Krutchon⁴

Received: 4 March 2021

Revised: 22 April 2021

Accepted: 12 May 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาศักยภาพการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง และ 2) เพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการ ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในพื้นที่ จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ได้แก่ หัตถกรรมไม้กลึง ผ้าทอลานข่อย หนึ่งตะลุง เครื่องแกง สมุนไพรพื้นบ้าน 2) ศักยภาพการจัดการ ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง มีผู้นำที่มีศักยภาพ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยว มีความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย การจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบล ลานข่อยขาดความเป็นรูปธรรมและแบบแผนที่ชัดเจน ขาดการจัดทำสื่อองค์ความรู้ที่เหมาะสมในการถ่ายทอด ขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ขาดการบริหารจัดการ ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน สถานศึกษานักท่องเที่ยว การถ่ายทอดองค์ ความรู้ของชุมชนมุ่งเน้นกลุ่มที่มาศึกษาดูงานแต่ขาดการถ่ายทอดไปยัง

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิจัย/วัดและประเมินผล, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

² นักวิจัยป่าไม้, ศูนย์วิจัยและพัฒนาการป่าไม้ภาคใต้ หมู่ 1 ตำบลลูลุง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จังหวัดสงขลา 90000

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000 อีเมล: thuanthong@tsua.cth

¹ Lecturer of Research Measurement and Evaluation Department, Faculty of Educational, Suratthani Rajabhat University, Suratthani Thailand. 84100

² Forest Researcher, Southern Forest Research and Development Center, Moo 1 Chalung Hatyai Songkhla 90110

³ Lecturer of Communication and Technology, Rajamangara University Technology Srivijaya, Songkhla Thailand. 90000

⁴ Assistant Professor, Department of Public Administration and Human Resource Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Meang Songkhla, Songkhla 90000 Thailand, email: thuanthong@tsu.ac.th

กลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาชุมชนคือการสร้างสื่อที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมความรู้ที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่ เข้ามาเยี่ยมเยือนและเยาวชนในพื้นที่

คำสำคัญ: ศักยภาพ การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were 1) to survey and collect the data of local wisdom of Ban Lan Khoi Community, Lan Khoi Sub-district, Pa Phayom District, Phatthalung Province. and 2) to study the potential of knowledge and local wisdom management as learning sources for the community, educational institutions, and tourists. To obtain the data, tourists and local people were the sources and 110 of the samples were collected through both the in-depth interview and group discussion. The findings were as follows.

1) The local herbs, curry paste, shadow puppet plays, Lan Khoi hand-woven clothes, and lathe wood handicrafts were the local wisdom of Ban Lan Khoi Community. 2) The community had a potential leader and its strength of tourism management, having the uniqueness of diverse local wisdom. The management of knowledge and local wisdom lacked both obvious concreteness and clear patterns: lack of media creation for promoting appropriate body of knowledge, lack of relating local wisdom to tourist activities; and lack of management of knowledge and local wisdom as learning sources for the community, educational institutions, and tourists. The knowledge transfer of the community only focused on site visit groups, not on the youths of the community. The suggestions for developing the community were to create a variety of media for promoting appropriate knowledge to site visit individuals and local youths.

Keyword: Potential, Knowledge Management, Local Wisdom, Learning

บทนำ

ชุมชนลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์และวิถีชุมชน เป็นชุมชนที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ มีแหล่งท่องเที่ยวองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสืบสานให้คงอยู่คู่กับชุมชนรุ่นต่อรุ่นเพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ของชุมชนไม่ให้สูญหายไปจากวิถีชีวิตของคนในชุมชน สภาพของการจัดการท่องเที่ยวของตำบลลานข่อยในปัจจุบันเป็น

ลักษณะของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบกึ่งผจญภัย มีกิจกรรมล่องแก่ง และมีการให้บริการด้านที่พัก อาหาร กิจกรรมร้องคาราโอเกะ นวดแผนโบราณ ห้องอบสมุนไพร กิจกรรมสันตนาการและการจัดเลี้ยง เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ ไม่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการนำวิถีชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ต่อยอดในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ขาด

การเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับวิถีชุมชนภายในตำบลอย่างแท้จริง และการดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นการดำเนินงานของภาคธุรกิจเอกชน จึงทำให้ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยวเท่าที่ควร คนในชุมชนส่วนใหญ่ถูกจ้างทำงานในกิจกรรมส่งแ่ง การดูแลบริการที่พักและการจัดเตรียมอาหารในกรณีที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ จากการสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวมีการเข้าถึงกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนภายในตำบลมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนตำบลลานข่อย สิ่งที่สำคัญเกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวและวิถีชุมชน ขาดการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับวิถีชุมชน ทำให้วิถีชุมชนในพื้นที่ไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร นอกจากนี้วิถีชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นบางอย่างไม่มีการสืบทอดส่งผลให้องค์ความรู้ต่างๆ ของชุมชนนั้นหายไปจากวิถีความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้ (เทศบาลตำบลลานข่อย, 2558) และผลจากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ของดวงจิตา พัฒโน และคณะ (2555) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวทราบข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชุมชนและได้รับความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของชุมชนค่อนข้างน้อย ขาดการจัดการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดทำข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยให้คนในชุมชนเข้ามา มีบทบาท มีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการสร้างตระหนัก

ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน การให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการสร้างฐานข้อมูลการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนเพื่อเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพ และไม่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นสูญหายไป โดยการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเพิ่มรายได้แก่คนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

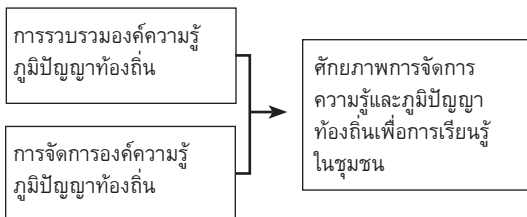
จากการลงพื้นที่สำรวจและศึกษาข้อมูลของชุมชนปรากฏว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนขาดการจัดการความรู้ที่เป็นรูปธรรมในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนยังคงขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เข้ามาเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นคงอยู่ต่อไปควบคู่กับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ประโยชน์เกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้วิถีชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชน การรวบรวมเกี่ยวกับองค์ความรู้ และการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนลานข่อย และเพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนควบคู่กับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา นำไปสู่การกระจายรายได้ให้แก่คนในชุมชน เกิดการสร้างรายได้ และผลกำไรจากการท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างแท้จริง รวมถึงเกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหา การทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย และข้อมูลสภาพทั่วไปของการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง ช่วงวันที่ 1-30 เมษายน 2560 ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มผู้นำชุมชนและปราชญ์ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 30 คน

- 2) ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง ที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวกเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว จำนวน 40 คน

- 3) เยาวชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกับกลุ่มเยาวชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว จำนวน 40 คน

- 4) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวกเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว จำนวน 30 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

- 1) แบบสัมภาษณ์ ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มสมุนไพรรักษาโรค กลุ่มทอผ้าไหมกลุ่มลานข่อย กลุ่มไม้กลึง กลุ่มหนังตะลุง และกลุ่มเครื่องแกง จำนวน 30 คน

- 2) การสนทนากลุ่มย่อย ประชาชนและเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง จำนวน 80 คน

- 3) แบบสัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลลานข่อย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง จำนวน 30 คน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์และโครงสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัยสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อยที่ใช้ในการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้องของข้อคำถามตั้งแต่ .67-1.00

2. การประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือและนำมาหาค่าความสัมพันธ์ ได้ค่าความสัมพันธ์ของผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ .76

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มย่อย

ผลการวิจัย

การศึกษาศักยภาพการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง มีดังนี้

1.1 หัตถกรรมไม้กลึง เป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้ของครอบครัวเพื่อสร้างอาชีพและมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพแก่ญาติพี่น้องและผู้สนใจ รูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้กลึงเกิดจากความต้องการของช่างไม้ที่ต้องการแปรรูปไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่ให้มีมูลค่าเพิ่มที่สามารถสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพของสมาชิกในครอบครัว และเพื่อให้การสร้างงานเกิดขึ้นในชุมชน และได้นำไปวางขายและได้รับความนิยมจากผู้บริโภคที่เข้ามา

ในชุมชนลานข่อย และขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเป็นวงกว้าง วัตถุดิบที่ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้กลึงมาจากวัตถุดิบสองชนิดคือมาจากไม้ไผ่ตงและไม้กระถินเทพา โดยผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้กระถินเทพาได้รับความนิยมจากลูกค้าเป็นอันมาก เพราะผลิตภัณฑ์ที่ได้มีลายไม้ที่เป็นเอกลักษณ์และมีความงดงามเฉพาะตัวในแต่ละชิ้น โดยไม่ต้องมีการสร้างลวดลายไม้เพิ่มเติม คุณสมบัติของเนื้อไม้เป็นเนื้อไม้ที่มีความเหนียวนุ่ม ทำให้เมื่อมีการอบและขัดเนื้อไม้จะไม่ทำให้เนื้อไม้เกิดการแตกร้าว วัตถุดิบในการผลิตส่วนใหญ่หาได้ง่ายจากโรงไม้และต้นกระถินในชุมชนลานข่อย ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม เช่น ตะเกียงเจ้าพายุ แก้วอี แจกันดอกไม้ บ้ายไม้ต่างๆ โดยสินค้ามีการกระจายไปจำหน่ายที่ห้างสรรพสินค้าต่างๆ ของจังหวัดพัทลุง แสดงดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ไม้กลึง

กลุ่มผ้าทอ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มผ้าทอนิคมลานข่อย จัดตั้งขึ้นขึ้นอันเนื่องมาจากประชาชนในเขตนิคมสร้างตนเองควนขนุนมีฐานะยากจนและมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และสตรีในพื้นที่ลานข่อยไม่มีอาชีพเสริม

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้จัดสรรงบประมาณให้นิคมสร้างตนเองขอนแก่น จัดฝึกอบรมการทอผ้าด้วยกี่ให้แกสมาชิก ปัจจุบันกลุ่มผ้าทอนิคมลานข่อยมีลายผ้าประมาณ 18 ลาย ทางกลุ่มมีการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ มีเป็นลายที่นำเสนอสินค้า OTOP พัทลุง คือ ลายดอกพะยอม ลายพะยอมไพร ลายพะยอมแก้ว ลายพะยอมบ้านนา ลายพะยอมปันนา ลายเพชรสงวนนาม ลายเกร็ดแก้ว ลายพะยอมเล็ก และลายดอกป๊อบ ส่วนลายที่ได้รับความนิยมที่สุดเป็นลายพะยอมเล็ก (พิกุล) สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าขึ้น และผ้าขาวม้า

2) กลุ่มผ้าทอถ้ำลาลานข่อย เป็นกลุ่มแม่บ้านที่ได้แยกตัวออกมาจากกลุ่มทอผ้าลานข่อย เนื่องจากชาวบ้านในหมู่บ้านยากจนมีความเป็นอยู่ลำบาก การคมนาคมไม่สะดวก เกิดความลำบากในการเดินทางไปทอผ้าที่กลุ่มทอผ้าลานข่อยจึงได้แยกไปจัดตั้งกลุ่มทอผ้าถ้ำลาลานข่อยขึ้น โดยคงไว้ซึ่งรูปแบบและลวดลายในการทอที่เป็นอัตลักษณ์ของผ้าทอลานข่อยไว้ เช่น ลายดอกพะยอม ลายแก้วพรมพัฒน์ ลายแก้วประยุทธิ์ ลายเพชรสงวนนาม ลายบัวสวรรค์ ลายเกร็ดแก้ว ลายแก้วบัวหลวง ลายดอกดาหลาลายกล้วยไม้ ลายแคร่เสด ลายดอกพะยอมเล็ก ลายดอกพะยอมใหญ่ ลายดอกพะยอมไพร และทางกลุ่มได้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนผ้าถ้ำลาลานข่อย จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ คือ เนื้อผ้าแน่น เส้นใยมีคุณภาพ ลวดลายสวยงาม มีเอกลักษณ์ของตนเอง สีสดใสดูแลกร้าง่าย ราคาไม่แพง อีกทั้งสามารถนำไปทำผลิตภัณฑ์อื่นๆได้มากมาย เช่น กระเป๋า ผ้า màn ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าคลุมตู้เย็น และผ้าทออื่นๆ สมาชิกในกลุ่มจะเข้ามาทอผ้าหลังจากการทำสวนยางพารา บางคนนำด้ายไปทอที่บ้านแสดงดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

1.3 กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องแกง การจัดตั้งกลุ่มมาจากแนวคิดของการทำกินกันภายในหมู่บ้าน และช่วยทำอาหารในงานบุญต่างๆ สมาชิกในกลุ่มจะรวมตัวกันอย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ช่วงวันหยุดสัปดาห์หลังจากการทำยางพารา การรวมกลุ่มเครื่องแกงนี้เป็นการผลิตเครื่องแกงแบบตำมือพร้อมปรุงและปลอดสารพิษ อีกทั้งสามารถเก็บได้นานถึง 3 เดือน เนื่องจากส่วนผสมในการทำเครื่องแกงต่างๆ นั้นเน้นคุณภาพและความสดใหม่ของวัตถุดิบที่นำมาเป็นส่วนผสมโดยใช้พืชสวนครัวที่ปลูกกันเองของบ้านสมาชิกในกลุ่ม พืชสวนครัวที่เก็บมาใหม่ๆ สดๆ ไม่ใช้ยาฆ่าแมลงและสารเคมีใดๆ ผลิตภัณฑ์เครื่องแกงที่ผลิตนั้นเป็นเครื่องแกงสำหรับแกงกะทิ แกงพริก แกงคั่ว แกงส้ม (แกงเหลือง) โดยส่วนใหญ่ใช้ในการประกอบอาหารภายในหมู่บ้าน การผลิตเครื่องแกงแบบดั้งเดิมเป็นการผลิตเครื่องแกงแบบตำมือ แต่ในปัจจุบันทางกลุ่มได้มีการนำเครื่องบดมาใช้ในการผลิตเครื่องแกงแทนเนื่องจากลดระยะเวลาและจำนวนคนที่ต้องใช้ในการตำเครื่องแกง วัตถุดิบที่สำคัญที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ พริก กระเทียม ตะไคร้ และขมิ้น แสดงดังภาพประกอบ 4

1.4 สมุนไพรพื้นบ้าน จัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการสืบทอดตำรายาสมุนไพร

ภาพประกอบ 4 ผลิตภัณฑ์เครื่องแกงลานข่อย

ภาพประกอบ 5 ตัวอย่างส้มไพร

พื้นบ้านการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาไทยในการใช้พืชพื้นบ้านรักษาโรค และรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านตามวิถีการแบบดั้งเดิม ในสวนสมุนไพรมีสมุนไพรประเภทต่างๆ กว่า 5,000 ชนิด ซึ่งปลูกไว้ในถุงเพาะชำ ในกระถาง ในล้อยาง และในดิน จึงทำให้สวนสมุนไพรแห่งนี้เป็นศูนย์กลางในเรียนรู้เรื่องพืชสมุนไพรให้นักเรียน นักศึกษา เกษตรกร และผู้ที่มีความสนใจ อีกทั้งยังมีตำรารักษาโรคด้วยสมุนไพรพื้นบ้านมากกว่า 50 เล่ม เพื่อการเรียนรู้สำหรับแพทย์แผนไทย และการรักษาผู้ป่วยด้วยยาต้ม เช่น การรักษาตับอักเสบ-ดีซ่าน อาการปวดเมื่อยบริเวณหลัง ปวดเข่า ปวดสะโพก เจ็บสันเท้า อันเป็นสาเหตุ เนื่องจากไขมันอุดตันเส้นเลือด เป็นต้น รายละเอียดแสดงดังภาพประกอบ 5

1.5 กลุ่มหนึ่งตะลุง มีการจัดตั้งกลุ่มโดยมีนายวิเชียร คงเหลือ เป็นประธานกลุ่ม การผลิตตัวหนึ่งตะลุงนี้ใช้หนังวัวที่ผ่านการฟอกจากโรงงาน แล้วนำมาวาดลวดลายแบบร่างตามตัวละครที่ต้องการหลังจากนั้นทำการแกะสลักที่วาดไว้ก่อนจะนำไปทาสีตามแบบผลิตภัณฑ์ของ

กลุ่มมีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ หนึ่งตะลุงแต่ละตัวจะมีลักษณะและรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามตัวละครในวรรณคดีต่างๆ

2. ศักยภาพของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ศักยภาพของชุมชน สิ่งที่เป็นจุดแข็งซึ่งเอื้อต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพมีดังนี้

1) ชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์และมีความหลากหลาย

2) สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ ได้แก่ ป่าไม้ แหล่งน้ำ สัตว์ป่า และทรัพยากรดินที่อุดมสมบูรณ์

3) พื้นที่ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

4) ที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

5) ชุมชนมีการบริหารจัดการและ พัฒนาการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วยตนเอง

6) ชุมชนมีพื้นที่สำหรับจัดทำแหล่ง เรียนรู้ที่มีความหลากหลาย

7) มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความ สามารถทางภูมิปัญญาท้องถิ่น

8) ชุมชนลานข่อยเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป ในเรื่องการท่องเที่ยวแบบผจญภัย

9) ผู้นำชุมชนเป็นคนที่มีความวิสัยทัศน์ กว้างไกล

2.2 ปัญหาในชุมชน เป็นจุดอ่อนด้านการ บริหารจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่จำเป็นต้องพัฒนา หรือแก้ไข ในการดำเนินการของชุมชนให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ประชาชนในพื้นที่ยังไม่ได้มีการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปเชื่อมกับการท่องเที่ยวของ ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

2) ประชาชนไม่เห็นความสำคัญ ของการจัดการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นเท่าที่ควร

3) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้าน การท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเนื่องจาก ชุมชนไม่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวนมาก

2.3 โอกาสในการพัฒนา ปัจจัยภายนอก ที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในชุมชนสรุปได้ดังนี้

1) การสนับสนุนด้านวิชาการจาก สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ทั้งใน จังหวัดพัทลุงและต่างจังหวัด ได้แก่ มหาวิทยาลัย หาดใหญ่ และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์

2) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กำลัง เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว

3) งบประมาณจากเทศบาลตำบล ลานข่อย

2.4 อุปสรรคและปัจจัยภายนอกในการ จัดการท่องเที่ยวของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ เทือกเขาบรรทัด สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ขาดงบประมาณในการพัฒนา สาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน หนทาง สถานที่พัก เป็นต้น

2) การแข่งขันทางการตลาด เนื่องจากมีพื้นที่ในการจัดการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ที่มีสภาพแวดล้อม ลักษณะทางภูมิศาสตร์ คล้ายคลึงกัน

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน บ้านลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านลาน ข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัด พัทลุง ประกอบด้วยภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม ไม่กี่สิ่ง การผ้าทอ (กลุ่มผ้าทอลานข่อย และ กลุ่มทอผ้าถ้ำลาลานข่อย) กลุ่มผลิตภัณฑ์ เครื่องแกง กลุ่มสมุนไพรเพื่อการยังชีพแบบ พื้นบ้าน กลุ่มหนึ่งตะลุง นับว่าเป็นภูมิปัญญา พื้นบ้านที่เหมาะสมแก่การสืบสืบทอดให้คงอยู่ เพราะ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่เป็น ภูมิปัญญาที่ควรให้การสนับสนุนและการส่งเสริม ให้เกิดการอนุรักษ์การสืบทอดภูมิปัญญาท้อง ถิ่นเกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับกนกพร จิมพลี (2555) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการสืบทอด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ประชาชนได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงาม เป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

2. ศักยภาพของการบริหารจัดการท่องเที่ยวและการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่า 1) ชุมชนมีความเข้มแข็งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ สภาพพื้นที่สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดซึ่งเป็นแหล่งธรรมชาติที่สำคัญ ชุมชนมีการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วยตนเอง มีแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถทางภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเข้มแข็งและเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปในเรื่องการท่องเที่ยวแบบผจญภัย ผู้นำชุมชนเป็นคนที่มีความวิสัยทัศน์กว้างไกล 2) ปัญหาในชุมชน เป็นจุดอ่อนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีเมื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่าที่ควร ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเนื่องจากชุมชนไม่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก 3) โอกาสในการพัฒนา ปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ การสนับสนุนด้านวิชาการจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในพื้นที่จังหวัดพัทลุงและจังหวัดอื่นๆ ใน

ภาคใต้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว งบประมาณจากเทศบาลตำบลลานข่อย 4) อุปสรรคจากภายนอก ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด ได้แก่ ขาดงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง สถานที่พัก การแข่งขันทางการตลาด จากสภาพดังกล่าวจะเห็นว่าพื้นที่ชุมชนลานข่อยเป็นชุมชนที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์แต่ขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุมชนยังไม่มีตระหนักถึงความสำคัญในการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน การเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญเพราะนอกจากจะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาของชุมชนแล้วยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้และการสร้างงานให้แก่สมาชิกในกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้การสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีผลให้เกิดความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดคล้องกับวฒินวฒิ ศิริวรสกุล และวัชรินทร์ อินทพรหม (2559) ศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้ยังขึ้นอยู่กับความสนใจเป็นรายบุคคลและการถ่ายทอดผ่านครัวเรือนยังไม่มีการจัดอบรมองค์ความรู้ให้กับลูกหลาน หรือผู้ที่สนใจทั่วไป การที่ชุมชนยังขาดการจัดประชุมร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดทิศทางของกลุ่ม และการขาดการบริหารจัดการในรูปแบบ

องค์กรเพื่อแบ่งหน้าที่กันทำการบริหารยังกระจุกตัวอยู่ที่คนบางกลุ่ม สอดคล้องกับ Marquardt and Reynolds (1994) ได้กล่าวว่า การที่องค์กร หรือ ชุมชนจะแก้ปัญหาเรื่องการรวบรวมองค์ความรู้ และสร้างความร่วมมือให้เกิดประสิทธิภาพได้ หากมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีผลต่อการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนและนักท้องถิ่น ดังนั้นชุมชนจึงควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนว่าเป็นเช่นไร และสภาพแวดล้อมอย่างไรที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ของชุมชน และสภาพแวดล้อมใดที่เป็นปัญหา อุปสรรคต่อการเรียนรู้ของชุมชนให้ชัดเจน

สรุป

1) ข้อมูลองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านลานข่อย ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ได้แก่ หัตถกรรมไม้กลึง ผ้าทอลานข่อย หนึ่งตะลุง เครื่องแกง สมุนไพรพื้นบ้าน 2) ศักยภาพการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ผู้นำที่มีศักยภาพ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการท้องถิ่น มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย การจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลลานข่อยขาดความเป็นรูปธรรมและแบบแผนที่ชัดเจน ขาดการจัดทำสื่อองค์ความรู้ที่เหมาะสมในการถ่ายทอด ขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท้องถิ่นของชุมชน ขาดการบริหารจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน สถานศึกษา นักท้องถิ่น การถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชนมุ่งเน้นกลุ่มที่มาศึกษา ขาดการถ่ายทอดไปยังกลุ่มเยาวชนของพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

1.1 ควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนัก เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงามและร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้คงอยู่สืบไป

1.2 ชุมชนควรมีแผนการพัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาชุมชนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

1.3 การสร้างความรู้ สมาชิกในกลุ่มมีความจำกัดในเรื่องของเวลาทำให้ประสิทธิภาพในการสร้างความรู้ลดลง เนื่องจากกิจกรรมการทอดผ้าทำเครื่องแกง เป็นอาชีพเสริมทางกลุ่มจึงควรนัดแนะเวลาที่แน่นอนในการเริ่มกิจกรรมเพื่อไม่ให้กระทบกับอาชีพหลัก

1.4 การจัดเก็บความรู้ การจัดเก็บความรู้ของกลุ่มต่างๆ ยังไม่ได้มีการจัดเก็บเพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้น ยังเป็นความรู้ฝังลึกที่มีอยู่ในตัวคน มีการจัดเก็บความรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรมีเพียงข้อมูลด้านบุคลากร หากยังไม่มีมีการบันทึกข้อมูลความรู้ที่มีอยู่อาจจะสูญหายไปได้ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเก็บความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการสืบค้นและการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

1.5 การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่ผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้มีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ส่วนสมาชิกในกลุ่มยังขาดทักษะทางด้านการถ่ายทอดความรู้ ทางกลุ่มจึงควรมีการพัฒนาทักษะในการถ่ายทอดความรู้ของสมาชิกในกลุ่มให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น

1.6 ชุมชนควรสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดทำหนังสือ

การกระตุ้น การจัดทำวิดีโอในการถ่ายทอดความรู้
การส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็น
วิทยากรในการจัดการความรู้ของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน ภาครัฐ

2.1 สถาบันการศึกษาควรมีการส่งเสริม
การจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการ
ทำเป็นหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เทศบาล
ตำบลลานข่อย ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจังหวัด
พัทลุง ควรมีการสนับสนุนการจัดการความรู้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยมีการบริหาร
จัดการจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้ง ต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่จะส่งเสริม

การจัดการความรู้ชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการ
จัดการความรู้เพื่อสืบสานอาชีพท้องถิ่นให้คงอยู่และ
ยั่งยืนมากขึ้น

3.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการ
ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงบูรณาการด้วย
เทคโนโลยี เพื่อให้สามารถนำรูปแบบการจัดการ
ความรู้ไปใช้ในกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีภูมิปัญญา
ท้องถิ่นในด้านอื่นๆ ได้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะ
กรรมการการอุดมศึกษาที่ได้สนับสนุนทุนในการ
ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้นำชุมชน
ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว สถานศึกษา
สมาชิกในทีมวิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินการวิจัยที่ช่วยให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วง
ไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นิมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน: กรณี
ศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). คณะพัฒนาสังคมและ
สิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงธิดา พัฒโน และคณะ. (2555). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วม
ของชุมชนในตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. รายงานการวิจัย สำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- เทศบาลตำบลลานข่อย. (2558). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2557. เทศบาลตำบล
ลานข่อย. พัทลุง.
- วณิญา ศิริวรสกุล และวัชรินทร์ อินทพรหม. (2559). ศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11 (1).
- Marquardt, M.J. & Reynolds, A. (1994). *The Global learning organization*. Burr Ridge: Irwin
Professional Publishing.

การใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เพื่อพัฒนาทักษะการพูดจับพจน์ สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด

Applying Imagery to Speaking to Develop Impromptu Speaking Skill for Students with Proficiency in Speaking

พงศกร สมมิตร

Pongsakorn Sommit¹

Received: 30 April 2021

Revised: 14 July 2021

Accepted: 21 July 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดจับพจน์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด ก่อนและหลังการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดที่ได้ใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด โดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด (2) แบบทดสอบการพูดจับพจน์ก่อนและหลังใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด (3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ด้านการพูดต่อการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการเปรียบเทียบทักษะ พูดจับพจน์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดหลังใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 มีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการพูดก่อนใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดและหลังใช้เท่ากับ 26.30 และ 34.13 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 65.75 และ 85.33 ตามลำดับ และ (2) นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดมีความพึงพอใจต่อกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างจินตภาพ, นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด, การพูด

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรโปรแกรมภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹ Lecturer, Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University
โทรศัพท์ 091-8524440 E-mail : The_masterart@hotmail.co.th

Abstract

The objectives of this study were (1) to compare the speech abilities of students with proficiency in speaking before and after using the imagery to speaking and (2) to evaluate satisfaction of students with an impromptu speaking talent regarding imagery process. Quasi-experimental design was used in this research and the target group included 30 upper secondary students from Mattayom 4-6 who had proficiency in speaking. The instruments used in the research were (1) the process of imagery to make speech (2) a test of study speaking before and after using the imagery process and (3) satisfaction questionnaire of students with an impromptu speaking talent. Results showed that (1) there was comparison results of students with impromptu speaking talent at 0.01 level with the mean scores of the ability to speak before and after using the imagery process equal to 26.30 and 34.13 point from the full score of 40 point (65.75 % and 85.33%, respectively) and (2) students with proficiency in speaking had the highest level of satisfaction in the process of speech imagery with a total average at 4.46 and the standard deviation was 0.47

Keyword: The Process of Speech Imagery, Students with Speaking Talent, Speaking

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จากสาระสำคัญของ มาตรา 22 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนที่มีอยู่อย่างหลากหลาย และมีความเชื่อว่าแต่ละบุคคลมีความสามารถแต่ละด้านไม่เท่ากัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะหรือความสามารถ พิเศษ (Talented) หากเด็กได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสมกับความสามารถ ก็จะพัฒนาความสามารถ ที่ตนมีอยู่ให้เต็มศักยภาพได้เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของแต่ละบุคคล ดังนั้นการจัดการศึกษาควรตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยการออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความสามารถส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ของผู้เรียน (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2544: 25)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่ได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งหมายถึงผู้เรียนที่มีความโดดเด่นและแสดงความสามารถออกมาเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้เรียนที่มีอายุระดับเดียวกันในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน โดยจะพบว่าผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษจะมีหลากหลาย เช่น ความสามารถพิเศษด้านสติปัญญา ความสามารถพิเศษด้านความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถพิเศษด้านกีฬา ความสามารถพิเศษด้านศิลปะ ความสามารถพิเศษด้านการแสดง รวมถึงความสามารถพิเศษด้านการพูด (วิเชียร อธิโนบุญวัฒน์, 2535: 82) ซึ่งถือเป็นความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย และสอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ด้านความสามารถในการสื่อสาร โดยผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดจะมีความสามารถที่โดดเด่นในการพูด มีลีลา น่าเสียง ความมั่นใจในการพูด และสามารถออกเสียงอักขระในภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งสามารถเรียบเรียงภาษา ถ้อยคำ สำนวน สร้างบทพูดที่เหมาะสมกับหัวข้อการพูด ซึ่งทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดมีความแตกต่างและเป็นที่ยอมรับของผู้เรียนคนอื่น ส่งผลให้ผู้เรียนจะได้รับการคัดเลือกเพื่อร่วมแข่งขันและเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการพูดในโอกาสต่างๆ การพูดมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การพูดในที่ประชุมชน การพูดแสดงความรู้สึก การพูดสุนทรพจน์ การพูดโต้แย้ง โดยผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดจะสามารถพูดได้ดีและประสบความสำเร็จในการพูด แต่จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดและผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดพบว่า อุปสรรคสำคัญที่ทำให้การพูดของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดไม่ประสบความสำเร็จ กลัว ไม่อยากพูด ไม่มั่นใจในการพูด คือ การพูดฉับพลัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพูดฉับพลัน คือ การพูดที่ผู้พูดจะไม่มีโอกาสเตรียมตัวล่วงหน้า หรือมีเวลาในการเตรียมตัวน้อย มีข้อจำกัดหลายประการทั้งเวลา สถานที่ สถานการณ์ และหัวข้อของการพูด ถือเป็นารพูดขั้นสูงที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ และวาทศิลป์โดยเรียบเรียงถ้อยคำจากหัวข้อที่ได้รับ เพื่อถ่ายทอดการพูดให้ประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายของผู้พูด (สมจิต ชีวปรีชา, 2540: 1)

ผู้วิจัย ได้เก็บข้อมูลจากผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาและลงพื้นที่เพื่อทดสอบความสามารถของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษของโรงเรียน

ในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีผลงานการแข่งขันการพูดทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดและประเทศ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 10 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ โรงเรียนเม็ງรายมหาวิทยาลัย โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม โรงเรียนแม่สรวยวิทยาคม โรงเรียนแม่จันวิทยาคม และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดจะสามารถพูดได้ดีก็ต่อเมื่อมีการเตรียมบทพูด มีการเตรียมตัวมีเวลาที่มากพอเพื่อให้ได้จัดสรรเนื้อหาของการพูด เพื่อแสดงการพูด หากแต่เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่กดดัน และต้องแสดงการพูดฉับพลันจะพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด ไม่สามารถจัดลำดับเนื้อหา ไม่สามารถเรียบเรียงลำดับ และไม่สามารถพูดให้อยู่ในประเด็นและอยู่ในเวลาที่กำหนด จึงทำให้ความมั่นใจในการพูดหายไป และหากไม่ได้พัฒนาเรื่องดังกล่าว นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดเหล่านี้ จะไม่สามารถพูดฉับพลันได้อย่างถูกต้องและส่งผลโดยตรงต่อการพูดในระดับสูงขึ้นไป

ผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด (พงศกร สมมิตร, 2562) มาใช้พัฒนาทักษะการพูดฉับพลันของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดแต่ละคนเพื่อให้ได้เห็นข้อบกพร่องของตนเอง ได้จดจำและได้เห็นการพูดของนักเรียนคนอื่นเพื่อที่จะเกิดการเรียนรู้อย่างถาวรและนำไปใช้ได้จริงเมื่อต้องพูดฉับพลัน ซึ่งกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เป็นการใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมดในการที่จะสร้างภาพหรือย้อนภาพเพื่อการสร้างประสบการณ์ให้เกิดขึ้นในใจ กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด มีผล

กับการฝึกพูดฉบับพลันได้ดี ยิ่งขึ้นด้วย ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีมีการพัฒนาความสามารถในการพูดให้ดียิ่งขึ้น สามารถสร้างความเข้าใจ ในเหตุการณ์ต่าง ๆ สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นการเพิ่มความสามารถในการพูดฉบับพลัน นอกจากนี้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดเป็นการใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมดในการสร้างหรือรวบรวมประสบการณ์ให้เกิดในใจ โดยอาศัยการสร้างจินตนาการในใจจากสิ่งที่ได้รับ ประกอบไปด้วย การได้ยิน การได้กลิ่น การสัมผัส การรู้สึกถึงการเคลื่อนไหว และการรับรู้ การสร้างภาพ การเคลื่อนไหวในใจก่อนการแสดงทักษะจริง (พงศกร สมมิตร, 2562: 1121-1127)

ดังนั้น เพื่อต้องการแก้ปัญหาการพูดฉบับพลันดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องการพูดฉบับพลัน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาการพูดฉบับพลัน เพื่อสร้างโอกาสในการพูดขั้นสูง โดยกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้พูดนึกย้อนกลับไปยังประสบการณ์ ความชอบ ความคุ้นเคย ภาพบวก ภาพลบ โดยผ่านกระบวนการฝึกสร้างจินตภาพในแบบฝึกสร้างจินตภาพ และพัฒนาไปสู่การสร้างจินตภาพในการพูด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด สามารถพูดฉบับพลันได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น ไม่ประหม่าพูดในเวลาที่กำหนด เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดฉบับพลันก่อนและหลังโดยใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด และวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการพูด ที่มีต่อการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด โดย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลของการทำวิจัยจะทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดเป็นนักพูดที่พูดได้ในทุกประเด็น ทุกสถานการณ์

อย่างมั่นใจ และสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการพูดในระดับสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดฉบับพลันของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด ก่อนและหลังการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดที่ได้ใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดในการพัฒนาทักษะการพูดฉบับพลัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “การใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เพื่อพัฒนาทักษะการพูดฉบับพลัน สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด” การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยมีรูปแบบการวิจัยที่มีกลุ่มประชากรกลุ่มเดียว ทดสอบการพูดฉบับพลันก่อนและหลังการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพ (One Group Pretest-Posttest Design) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ตัวอย่าง

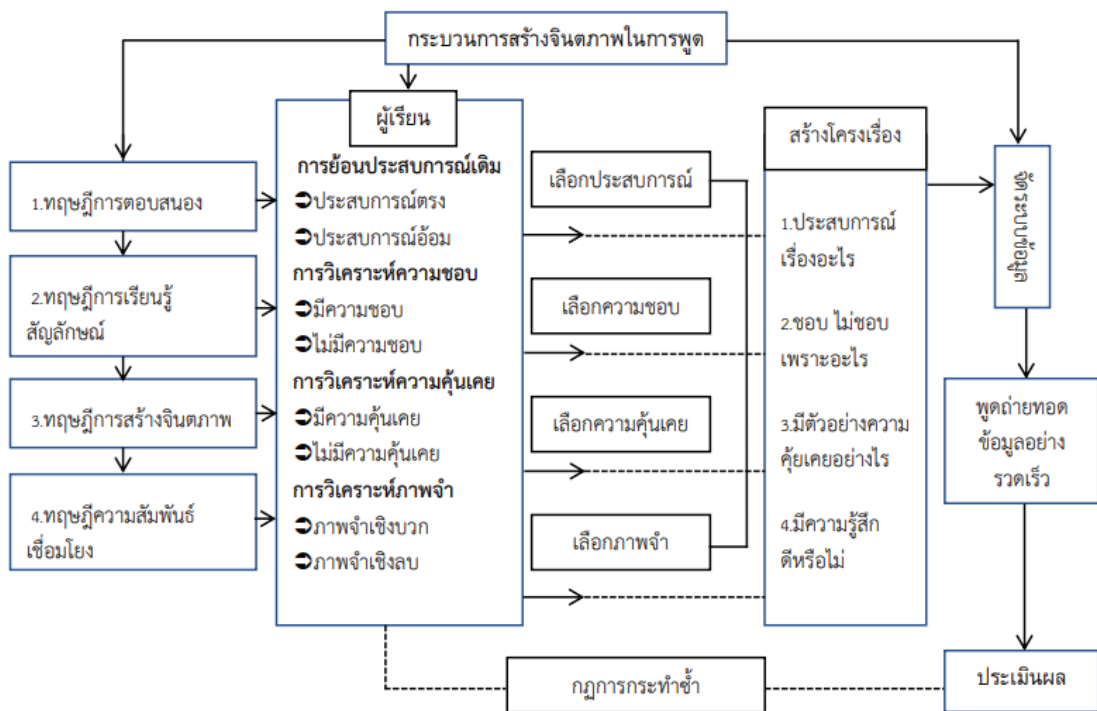
นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในจังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากโรงเรียนที่มีนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในระดับอำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด
ผู้วิจัยใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด (พงศกร สมมิตร, 2562) โดยพัฒนาจาก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย โดยเพิ่มเติม ทฤษฎีการตอบสนอง และทฤษฎีการเรียนรู้ สัญลักษณ์ โดยดึงเอาหลักการสำคัญของแต่ละ ทฤษฎีทั้งการย้อนประสบการณ์เดิม ความชอบ ความคุ้นเคย และภาพจำ ผ่านกฎการกระทำซ้ำ (The Law of Exercise or Repetition) ที่ชี้ให้เห็นว่า การกระทำซ้ำหรือแบบฝึกหัดซ้ำ จะทำให้

การกระทำนั้นถูกต้อง มั่นคง และสมบูรณ์ และสามารถดึงข้อมูลและสิ่งที่ได้ประสบพบเจอ มาประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลใหม่ สำหรับพร้อมนำมาใช้ เพื่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เพื่อให้ กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดมีความ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมีกรอบแนวคิดในการสร้าง กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด ดังนี้

แผนผัง 1 กรอบแนวคิดในกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด

จากนั้นหาประสิทธิภาพของกระบวนการ สร้างจินตภาพในการพูด (E1) ค่าเท่ากับ 81.36 ค่าเฉลี่ยการทดสอบการพูดฉบับพลันของนักเรียน ที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดก่อนการใช้ กระบวนการเท่ากับ 191 จากคะแนนเต็ม 300 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 63.70 และค่า เฉลี่ยการพูดฉบับพลันหลังใช้กระบวนการสร้าง จินตภาพในการพูด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 245 จาก

คะแนนเต็ม 300 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.65 ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 81.70 ส่วน ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมของนักเรียนที่ มีความสามารถพิเศษด้านการพูด ระหว่างใช้ กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เท่ากับ 40.20 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 2.20 และร้อยละของคะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 80.53 ค่าเฉลี่ยของการพูดฉบับพลัน ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด

ระหว่างใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด
เท่ากับ 40.93 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.74 และร้อยละของ
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 81.86

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ของ
การใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดเพื่อ
พัฒนาทักษะการพูดฉบับพลันของนักเรียนที่มีความ
สามารถพิเศษด้านการพูด มีค่าเท่ากับ 85.33
จากนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด
จำนวน 30 คน ได้คะแนนเฉลี่ยจากการใช้แบบ
ทดสอบวัดความสามารถการพูดฉบับพลันก่อน
ใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เท่ากับ
26.30 ของคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ
65.75 และได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัด
ความสามารถการพูดฉบับพลันหลังใช้กระบวนการ
สร้างจินตภาพในการพูด เท่ากับ 34.13 ของ
คะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.33
ดังนั้นกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดจึงมี
ประสิทธิภาพ 81.36/85.33

2.2 แบบทดสอบการพูดฉบับพลันก่อนและ
หลังใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด

การสร้างแบบทดสอบการพูดฉบับพลัน
ก่อนและหลังใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการ
พูด ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวบรวม
ข้อมูลและจัดรูปแบบของแบบทดสอบความ
สามารถในการพูดฉบับพลันของนักเรียนที่มีความ
สามารถพิเศษด้านการพูด โดยในแบบทดสอบ
การพูดฉบับพลันจะกำหนดหัวข้อในการพูดฉบับพลัน
จำนวน 5 ครั้งเพื่อเพื่อวิเคราะห์ความสามารถ
ในการพูดฉบับพลันของนักเรียนที่มีความสามารถ
พิเศษด้านการพูด โดยนักเรียนแสดงการพูด
ฉบับพลัน ตามหัวข้อที่ได้รับ และประเมินการพูด
รายบุคคลของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
ด้านการพูด เพื่อเก็บเป็นข้อมูล และหลังจากใช้
กระบวนการ สร้างจินตภาพในการพูดแล้ว ผู้วิจัย

กำหนดหัวข้อใหม่สำหรับการพูดฉบับพลัน เพื่อให้
นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดแสดง
การพูดอีกครั้ง จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ
ความถูกต้องและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของ
นักเรียนที่มีต่อการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพ
ในการพูด

การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของ
นักเรียนที่มีต่อการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพ
ในการพูด ผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาวิธีการสร้าง
คำถามและเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นวาง
โครงสร้างคำถาม แล้วสร้างแบบสอบถามความ
คิดเห็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)
3 ระดับ คือ 3 หมายถึง มาก 2 หมายถึง ปาน
กลาง 1 หมายถึง น้อย จำนวน 20 ข้อ สอบถาม
ความคิดเห็นนักเรียน รายบุคคล ซึ่งถาม 3 ด้าน
คือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ 10 ข้อ ด้านการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ข้อ และ ด้านประโยชน์
ที่ได้รับ 5 ข้อ เมื่อสร้างแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว
ได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประกอบด้วย
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการใช้ ด้านการวัด
และประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและ
หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์ในการ ถาม (Index of Item Objective
Congruence: IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง
เท่ากับ 1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามความ
คิดเห็นไปใช้สอบถามความคิดเห็นของนักเรียน
ที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด หลังจากใช้
กระบวนการสร้างจินตภาพในการพัฒนาทักษะ
การพูดฉบับพลัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบ
การพูดก่อนใช้กระบวนการสร้างจินตภาพใน
การพูด ระหว่างใช้กระบวนการสร้างจินตภาพใน
การพูด และหลังใช้กระบวนการสร้างจินตภาพใน

การพูด ซึ่งขั้นตอนการเก็บข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทดสอบความสามารถในการพูดฉับพลันของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด

ผู้วิจัยลงพื้นที่แต่ละโรงเรียนเพื่อใช้แบบทดสอบการพูดฉับพลันสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 30 คน จาก 10 โรงเรียนในจังหวัดเชียงราย โดยในขั้นตอนนี้ นักเรียนทั้งหมดจะใช้ความสามารถของแต่ละคน โดยมีการกำหนดหัวข้อ สถานการณ์ เวลา เพื่อให้นักเรียนได้พูดฉับพลัน ทั้งหมด 5 รอบ รอบที่ 1 บังคับจากหัวข้อใกล้ตัว รอบที่ 2 บังคับจากหัวข้อที่ใกล้ตัว รอบที่ 3 บังคับจากสถานการณ์ รอบที่ 4 บังคับจากรูปภาพที่เห็น รอบที่ 5 บังคับจากคำแต่ละคำที่ต้องพูดประกอบเป็นเรื่อง โดยทั้ง 5 รอบจะมีเวลาในการพูดเป็นตัวบังคับ ผู้วิจัยบันทึกคะแนนความผิดพลาด ข้อดี และข้อเสีย ของการพูดของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดแต่ละคน

3.2 ใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดฉับพลันของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด ดังนี้

3.2.1 บอกข้อผิดพลาดในการพูดฉับพลันให้นักเรียนที่มีความสามารถในการพูดเป็นรายบุคคล

3.2.2 นักเรียนที่มีความสามารถในการพูดฝึกใช้กระบวนการโดยใช้วิธีการเขียนแผนการพูด เพื่อทดสอบระบบการถ่ายทอดข้อมูล

3.2.3 นักเรียนที่มีความสามารถในการพูดฝึกใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดโดยพูดฉับพลันจากการกำหนดหัวข้อของผู้วิจัย จำนวน 5 ครั้ง 5 รอบ รอบที่ 1 บังคับจาก

หัวข้อใกล้ตัว รอบที่ 2 บังคับจากหัวข้อที่ใกล้ตัว รอบที่ 3 บังคับจากสถานการณ์ รอบที่ 4 บังคับจากรูปภาพที่เห็น รอบที่ 5 บังคับจากคำแต่ละคำที่ต้องพูดประกอบเป็นเรื่อง

3.3 การทดสอบหลังการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด

ผู้วิจัยทำการบันทึกการพูดฉับพลันของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดแต่ละคน คนละ 5 ครั้ง โดยกำหนดการพูดทั้งหมด 5 รอบ รอบที่ 1 บังคับจากหัวข้อใกล้ตัว รอบที่ 2 บังคับจากหัวข้อที่ใกล้ตัว รอบที่ 3 บังคับจากสถานการณ์ รอบที่ 4 บังคับจากรูปภาพที่เห็น รอบที่ 5 บังคับจากคำแต่ละคำที่ต้องพูดประกอบเป็นเรื่อง เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดฉับพลันก่อนและหลังใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด

3.4 รวบรวมคะแนนจากการทดสอบการพูดฉับพลันที่ได้ไปหาค่าทางสถิติ โดยรวบรวมคะแนนจากการพูดฉับพลันก่อนการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เปรียบเทียบกับหลังการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดเพื่อหาค่าคะแนนที่เพิ่มขึ้นของคะแนนความสามารถพูดฉับพลันของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด

3.5 นำผลที่ได้จากแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดเพื่อพัฒนาทักษะการพูดฉับพลันของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

4.1 คำนวณหาค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพของนักเรียนรายบุคคล โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลัง ด้วยค่าสถิติ t-test samples แบบ Paired-Samples t-test

4.2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการพูด ที่มีต่อการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษา

1. ความสามารถในการพูดฉบับพลันของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการพูด พบว่านักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด มีคะแนนความสามารถในการพูดฉบับพลันหลังใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดสูงกว่าก่อนใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการพูดก่อนใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด และหลังใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดเท่ากับ 26.30 และ 34.13 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 65.75 และ 85.33 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด มีความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพัฒนาทักษะการพูดฉบับพลันในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X}$) = เท่ากับ 4.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ (S.D.) = 0.47 และมีความพึงพอใจเป็นรายข้อในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ โดยข้อที่มีความพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับ คือ นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการพูดฉบับพลันให้ดีขึ้น

กระบวนการทำให้เกิดจินตภาพและสามารถใช้ในการพูดได้จริงและนักเรียนพอใจที่ได้พัฒนาทักษะการพูดฉบับพลันโดยใช้กระบวนการสร้างจินตภาพ นอกจากนี้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดยังมีความพอใจในระดับมากอีก 15 ข้อ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด เพื่อพัฒนาทักษะการพูดฉบับพลันสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดพบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดเท่ากับ 26.30 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 34.13 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากในกระบวนการสร้างจินตภาพผู้เรียนจะได้พูดหัวข้อ สถานการณ์ และเหตุการณ์เดิมและใหม่ซ้ำๆ ทำให้เกิดกระบวนการจินตภาพในสมอง โดยไม่รู้ตัวจากประสบการณ์เดิม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์มไดค์ (Thorndike, 1966) ในเรื่องทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยง ที่ได้กล่าวถึงแบบฝึกหัดหรือการกระทำซ้ำ เน้นความสัมพันธ์เชื่อมโยง (The Law of Exercise or Repetition) โดยชี้ให้เห็นว่าการกระทำซ้ำหรือแบบฝึกหัดซ้ำ จะทำให้การกระทำนั้นถูกต้อง มั่นคง และสมบูรณ์ และสามารถดึงข้อมูลและสิ่งที่ได้พบเจอมาประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลใหม่ และพร้อมนำมาใช้เพื่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เนื่องด้วยก่อนการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดอาจมีความมั่นใจในความสามารถของตนและใช้ความรู้ความเข้าใจเดิมในการพูด ที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด ซึ่งทำให้การพูดฉบับพลันก่อนการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด

นั้นไม่ประสบความสำเร็จ มีความผิดพลาด ประหมาไม่สามารถควบคุมเนื้อหาและเวลาได้ แต่เพราะกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดจะทำให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดได้เรียนรู้วิธีการในการพูดฉบับพลัน ผ่านกระบวนการที่เป็นรูปธรรม และมีผู้เชี่ยวชาญดูแลให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด รวมถึงได้ใช้ความสามารถพิเศษด้านการพูดของตนอย่างเต็มที่ในการพัฒนาการพูดฉบับพลัน เพื่อให้เป็นการพูดที่ตรงตามโจทย์ทั้ง 5 ข้อของการพูดฉบับพลันคือ รอบที่ 1 บังคับจากหัวข้อใกล้ตัว รอบที่ 2 บังคับจากหัวข้อที่ใกล้ตัว รอบที่ 3 บังคับจากสถานการณ์ รอบที่ 4 บังคับจากรูปภาพที่เห็น รอบที่ 5 บังคับจากคำแต่ละคำที่ต้องพูดประกอบเป็นเรื่อง โดยเมื่อเรียนรู้และฝึกอย่างบ่อยครั้งในหัวข้อที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว (ประหยัด จิระวรพงศ์, 2549: 11) เป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลต่อคะแนนหลังการใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดสูงกว่าก่อนใช้กระบวนการสร้างจินตภาพในการพูด

นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดมีความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการสร้าง จินตภาพในการพูด มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.46 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 15 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด (4.75) ในข้อ กระบวนการเป็นประโยชน์นำไปใช้ได้จริง เนื่องจากกระบวนการสร้างจินตภาพเน้นการปฏิบัติตามกระบวนการที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ซึ่งนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษจะเห็นได้ทันทีหลังจากผ่านกระบวนการว่า นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากกระบวนการนี้ไปใช้ให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดในการพูดฉบับพลัน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่ำสุด (4.25) ในข้อกระบวนการมีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย ซึ่งตรงกับ ปริญา สนิกะวาที (2542) กล่าวว่าเนื่องจากกระบวนการสร้างจินตภาพมีการฝึกและทดสอบรวมถึงปฏิบัติตามกระบวนการ อาจทำให้นักเรียนไม่ได้รับความสนุกสนาน แต่ในกระบวนการดังกล่าวได้สอดแทรกเนื้อหาและหัวข้อ สถานการณ์ เพื่อให้ นักเรียนได้สนุกสนานพอสมควร ซึ่งในภาพรวมจะพบว่านักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดและในระดับมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เนื่องจากกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดได้พัฒนาเพื่อใช้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด ดังนั้นผู้สอนหรือผู้นำไปใช้ ต้องมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดอย่างแท้จริง เนื่องจากต้องเป็นที่ปรึกษาและดูแลให้คำตอบตลอดระยะเวลาในการใช้กระบวนการ

1.2 ผู้สอนหรือผู้นำกระบวนการสร้างจินตภาพในการพูดไปใช้ ควรศึกษาหลักการวิธีการอย่างเข้าใจด้วยตัวเองก่อนที่จะนำไปใช้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูด เนื่องจากหากผู้นำไปใช้เข้าใจทุกขั้นตอนในกระบวนการจะสามารถถ่ายทอดสู่นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

2.1 ควรจัดค่ายหรือประชุมรวมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการพูดเพื่อมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน และเห็นการพัฒนาการของนักเรียนที่มีความสามารถแต่ละคน ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะ

ได้เห็นความสามารถของทุกคนและปรับใช้ให้เกิด
ประโยชน์กับตนเอง

2.2 ควรสร้างกระบวนการอื่นๆ ในการ
พัฒนาทักษะการพูดแต่ละประเภท เนื่องจากการ
พูดมีหลากหลายรูปแบบ การที่นักเรียนที่มีความ

สามารถพิเศษได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการ
ที่ผ่านการคิดค้นและมีประโยชน์จะสามารถพัฒนา
ศักยภาพของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษให้
ประสบความสำเร็จในระดับที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ประหยัด จิระวรพงศ์. (2549). *การเรียนรู้ตามการพัฒนาของสมอง (Brain-Based Learning: BBL)*.
เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปริญญญา สนิกะวาที. (2542). *ผลของการสร้างจินตภาพต่อความกังวลของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมที่ได้รับเคมี
บำบัด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พงศกร สมมิตร. (2562). *การพัฒนาทักษะการพูดฉบับพลันด้วยกระบวนการสร้างจินตภาพสำหรับ
นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. การประชุมสัมมนาวิชาการนำ
เสนองานวิจัยระดับชาติ; 21 ธันวาคม 2561. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. กำแพงเพชร.
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.*
- วิเชียร อชิโนบุญวัฒน์. (2535). *ใครกำหนด: รูปแบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา*.
กรุงเทพมหานคร: อรุณรังษี.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2544). *รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่องการปฏิรูปการเรียน
การสอนและหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา*. โรงแรมสยามอินเตอร์-คอนติเนนตัล.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สมจิต ชิวปรีชา. (2540). *วาทวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Thorndike, E.L. (1966). *Human learning*. Cambridge: M.I.T. Press.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Pre review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า

3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. **ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keyword) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้: ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์. เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์สกุล, ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction: focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนาบำบัด*. 13(1), 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11), 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ *ชื่อหนังสือ* เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ แทน *ชื่อย่อวารสาร*

ตัวอย่าง

วิญญู มิตราพันธ์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์. 629-78.

Ringsven M.K., Bond, D. (1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด: สถานที่จัด: สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สินชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวิทยา, มนต์ชูลี นิติน, สาริต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). *เอกสารพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. รายงานการประชุมวิชาการเภสัชกรรม ประจำปี 2542 ของเภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542. กรุงเทพมหานคร: เภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.*

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/ Clinical Neurophysilogy ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan*. Amsterdam: Eelsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ. (2541). *การใช้ยาเจนตั้มycinวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan S.J. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly,s access and utilization [dissertayion]*. St. Louis (MO): Washington Univ.

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee, G. (1996). *Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually*. The Washington Post Jun 21.5.

จ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่): ได้มาจาก ชื่อ website.

ตัวอย่าง

Morse S.S. (1995). *Factors in the emergence of infectious disease*. Emerg Infect Dis [cited 1996 Jun 5] ; 1 (1): Available from: URL//www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm.